Universitätsbibliothek Paderborn

Homiliæ Qvadragesimales Reverendissimi D.ni P. F. Hieronymi Baptistæ De Lanvza Venerabilis memoriæ Episcopi Barbastrensis & Albarrazini, Ord. FF. Prædicatorum

Ex Hispanico idiomate in latinum perfectè fideliterq[ue] iuxta posteriorem omnium, nouamq[ue] editionem translatæ, & ab innumeris cùm S. Scripturæ, tùm SS. Patrum typographicis erroribus emendatæ ... cum triplici Indice ...

Lanuza, Jerónimo Bautista de

Antverpiæ, 1649

Dominica tertia Quadragesimæ: Homilia Decimanona. De dæmonio muto. Erat Iesus eijciens dæmonium & illud erat mutum. Luc. 11.

urn:nbn:de:hbz:466:1-52962

Visual Library

SVMMARIVM

HOMILIÆ DECIMÆNONÆ SEQVENTIS.

PROPONIT nobis Euangeliſta dæmoniacum, ſurdum, cœcum, & mu-
tum à Domino ſaluti reſtitutum. Articulis quinque deſcribitur. Pri-
mus: declarat Diuinâ prouidentiâ dæmones in hoc mundo permit-
ti in noſtrum emolumentum. .a. Secundus: ex diuina naſci pro- *a* §.1.2.3.
uidentia, multoties dæmonem in corpus accipere poteſtatem, illud- 4.
que diſcruciare, quo nobis pateat, quid agat in anima, quàm illam grauiter di-
laniet. .b. Sicut Deus illam ingrediens, cum ſit ipſa vita, vitæ peragit actiones, *b* §.5.6.7.
ita diabolus, cum ſit ipſa mors, mortis peragit actiones. .c. Tertius: vt in hoc ho- 8.
mine conſtet, quàm aptè diabolo nomen conueniat *Exterminans*. d. Pariter vt intel- *c* §.9.10.
ligamus, præcipuam hanc eſſe diaboli mentem diſcerpere & perdere hominum a- 11.12.
nimas, ſicut aduentus Chriſti ea fuit ratio, diabolum ex animabus eijciendi. e. Quar- *d* §.13.
tus: vt in particulari ſingulos attendamus effectus, quos in anima dæmon operatur, *e* §.14.
ex ijs quos in huius viri corpore demonſtrauit, quem cœcum .f. ſurdum .g. mutum- 15.
que reddidit, licet etenim quoſdam loquaces. h. alios tamen mutos efficit, præſertim *f* §.16.
ad ſuorum confeſſionem peccatorum .i. cui Deus noſtram alligauit ſalutem piiſſi- *g* §.17.
mâ ſuâ miſericordiâ vtpote remedio faciliori. *k*. Quintus: vt hoſtium Chriſti dete- *h* §.18.
gamus nequitiam, qui ex ſanctiſſimis operibus hauriebant blaſphemandi materiam, 19.
quos ex confeſſione mulieris de turba, rubore confundit. *l*. *i* §.20.
21.22.23.
k §.24.25
26.27.
l §.28.

§. 1. *Poſſedit Diabolus Stagyrium. In controuerſiam venit diuina prouidentia; verum indubium eſt in noſtrum illam bonum vigilare.*

§. 2. *Quædam Deus creauit in mundo, quæ quibuſdam licet ſint nocumento porro ſunt aliis emolumento, vt dæmones.*

§. 3. *Poſuit Deus in hoc mundo dæmones, quo nos conſtringat ad ſe recurrere; hoc quoque tantum illi poſſunt, quod illis facere ipſe permittit.*

§. 4. *Dæmones dipſadas dicimus, vnde ad Deum recurrendum, vt eorum refrænes malitiam.*

§. 5. Erat mutum. *Ex iis quæ diabolus in corporibus operatur, liquet quid in anima operetur.*

§. 6. *Eques, quem vidit D. Ioannes, mors dictus, diabolus eſt, Chriſto contrarius, qui vita nominatur.*

§. 7. *Equus pallidus, cui inſidet diabolus, peccatum eſt, & quocumque illud ingreditur; ingreditur & ille.*

§. 8. *Velut Rex regnum ſuum; ita animam perambulat diabolus peccatoris: collige qua ratione mortuum ſit tractaturus.*

§. 9. *Peius eſt diabolum animam occupare quàm corpus, in quod aliquoties, nullo mortali præuio ingreditur, quinimo ex Dei beneficio.*

§. 10. *Vocat D. Hieronymus diabolum Dei quæſtionarium: vt in Iob & aliis manifeſte patuit.*

§. 11. Cum fortis armatus. *Præclariſſimis rationibus probat hodie Chriſtus ſe Regem diabolo fortiorem.*

§. 12. Erat mutum. *Oppoſita Chriſtus & diabolus obeunt officia, & quiſque ſuo*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

hoc in homine fungebatur

§. 13. Erat eiiciens. *Diabolum Chriſtus corporibus expellebat, qui eum venerat animabus expulſurus. Declarat D. Vincentius quæſtionem ſcitu digniſſimam.*

§. 14. Erat eiiciens. *Inſiſtebat Chriſtus eiectioni dæmonis ex anima, qui cum ipſis muſcis ſit importunior, vocatur Beelzebub.*

§. 15. Erat mutum. *Excæcat diabolus, quo perdidit Dauidem, & ſenioribus nocuit Ezechielis.*

§. 16. *Aures occludit diabolus animæ: paſſer eſt, qui verbum ſurripit.*

§. 17. *Eos qui tacere deberent reddit diabolus loquaces, vt prophetas Regis Achab.*

§. 18. *Magno ſunt detrimento dæmones loquaces, quibus imperatur, velut Pythonibus, ſilentium.*

§. 19. *Loqui conuenit in confeſſione, & mulier lapidatur taciturna.*

§. 20. *Oris confeſſionem poſtulat Chriſtus; nec enim cordis ſufficit contritio, vbi oris confeſſio eſt poſſibilis.*

§. 21. *A principio voluit Deus confeſſionem, hanc in lege præcepit, & coram D. Ioanne illam agebant, & licet inabſolutam, non tamen inutilem.*

§. 22. *Vetus illa & S. Præcurſoris ſine abſolutione confeſſio noſtræ demonſtrat vt excellentiam, ita & facilitatem.*

§. 23. *Non poteſt ſalus tua faciliori, quàm verbis tuis, alligari remedio.*

§. 24. *Vitulos labiorum poſtulat Deus, id eſt claram & inexcuſatam peccatorum confeſſionem.*

§. 25. *Detractâ confitere laruâ, ne illam Reginæ prophetæ Abiæ conferas obiectam, ſed ne illam Ananiæ, & Saphiræ D. Petro.*

§. 26. *Committere peccata, non confiteri, pudeat. Optimus Confeſſarius B. Ludouicus Bertrandus.*

§. 27. In Beelzebub eijcit dæmonia. *Hoc Iudæorum iudicium, pectoris eorum prodit malitiam. Aſpidum ouis comparantur D. Cypriani attexitur argumentum.*

§. 28. Extollens vocem mulier. *Conuincit illos D. Cypriani diſcurſus vt efficax, ita & ſubtilis, mulieriſque de turba teſtimonium.*

HOMILIA XIX.

DE DÆMONIO MVTO.

Dominica tertia Quadrageſimæ.

Erat Ieſus eijciens dæmonium & illud erat mutum. Luc. 11.

N° 1 TRes hominum ſpecies ſacri Euangelij linteo nobis diuinus ille pictor, & hiſtoriographus Lucas exhibet, quorum vnuſquiſque ſibi proprio ſedulus intēdit officio: ſunt Dæmon, Chriſtus, & Phariſæi. Dæmonis munus eſt nocere, malum inferre, quocirca illum delineat hominis pauperis arcem corporis occupantem, infinitis miſerum malis torquentem, quem ablatis cunctis ſenſibus, ſurdum, cæcum mutumque reddiderat: ſibi velut firmiſſimum præſidium. Chriſto incumbit ſaluare, vt autem hoc declaret, nomen ſuſcepit Ieſus, quod præfert Saluatorem, vnde illum mortalibus offert hoc in illo homine munus obeuntem, eum de ore leonis infernalis extrahentem,

I. Tres hic perſonæ deſignãtur.

tem, multò melius, quàm olim Dauid agnos de ore leonum & pardorum dentibus i deſertis extorſerat. Licet enim hoc animo fecerit Dauid virili adhuc adoleſcens, minimè tamen potuit inflictos morſus plagaſque medicari. Chriſtus autem eo modo miſerum liberat hominem, vt illum diabolica eruens ſeruitute, deperdita cuncta redintegrêt, auditum, viſum, & loquelam, perfectéque curet vt in corpore ita & in anima: *Dei quippe perfecta ſunt opera.* Cui dicere ex ratione licitum erat omnibus, quos curauerat quod eorum vni dixerat: *Totum hominẽ ſanum feci.* Munus autem Phariſæorum & ad quod neruis omnibus intenderunt, erat, irreconciliandas cum Chriſto habere ſimultates, quocirca hoc primum agebant, illum perpetuo calumniari nigroque calculo cuncta opera eius & miracula ſugillare. Tales illos obiicit nobis Euangeliſta, quod præ oculis habebant opus præclariſſimum arguentes, quòd cum ſoli Deo reſeruetur, mentiti ſunt illum operâ pactoque patraſſe diabolico: diabolica certè blaſphemia, quam Chriſtus animo tulit periniquo. Ob quã, cum illis probaſſet, vt luce clarius probauit, opus à ſe factum, virtute cœleſti, cui diabolo velit nolit, eſt cedendum fuiſſe perpetratum, ſuam illis præſcius prædicit ruinam, finemque deplorandum, à diabolo, quorum ipſe in hac vita viſcera flagitiis plena poſſidebat in morte deſtruẽdos, ac proinde finem eorum fore omnium infauſtiſſimum. Adeo diuinam ſpirabant Chriſti eloquia ſapientiam, vt mulier aſſiſtens concioni, canora voce hoc inſonuerit: *Beatus venter, qui te portauit, & vbera, quæ ſuxiſti.* Teſtimonium approbo, reſpondet Chriſtus, at his maiora tibi ô mulier expono: *Quinimo beati qui audiunt verbum Dei, & cuſtodiunt illud.* Placeat Deo in eorum numerum referamur, cui diuina nos gratia conſcribat: Eam puriſſima eius matre mediatrice poſtulemus Angelicam offerendo ſalutationem. *Aue Maria.*

Deu. 32. 4.
Ioã. 7. 23.

§. 1. ***Poſſedit Diabolus Stagyrium. In controuerſiam venit diuina prouidentia: Verum indubium eſt in noſtram illum bonum vigilare.***

☞ 1 INter opera D. Chryſoſtomi caput extollunt tres libri quos compoſuit de Diuina prouidentia: quorum hoc legitur argumentum, declarare, cur permittat Deus, quòd diabolus in hominem habeat poteſtatem, eiuſque corpus vt Dominus poſſideat, vt proprium dux caſtrum, variis hominem diſtorquens cruciatibus. Hoc deſumpſit argumentum ex caſu non leui ſed terribili; quò die quodam intimus illi amicus Stagyrius opprimitur. Erat hic natalium claritudine conſpicuus, opibus ampliſſimus, illum parentes tam diligenti educarunt ſtudio, vt ab ineunte ætate virtutis ſtudioſus, zelo feruidus, turbarum fugax, Deo totus ſe conſecraret. Mortuis parentibus relictus ex aſſe heres, eidem inſiſtens propoſito & ſemitam intendens perfectionis: quàm à Chriſto iuueni legerat propoſitam: *Si vis perfectus eſſe, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Cuncta diſtraxit, diuiſit pauperibus ſe nudauit omnibus, religionẽ profeſſus, ſpiritu cœpit Deo ſeruire feruentiori. Hæc eius laudantur exercitia (teſtis eſt D. Chryſoſt.) perpetua pœnitentia, pertinaces vigiliæ, ieiunia, ciliciaque aſperrima, primus iſque in oratione continuus, dies integros ieiunus perſeuerabat, dono potiebatur lachrimarum, vnicô verbô integer vitæ ſcelerisque purus commendabatur. Quando tempus affore cenſebatur opportunũ, quo cœleſtibus frueretur deliciis, & animæ ſupernæ charitatis dulcedine liqueſceret ineffabili, en ſubitò à dæmone corripitur, qui corpus innocuum ingreſſus, illud tanto cœpit furore, & erynnide cruciare gehennali, vt cunctos adſtantes ad pias commoueret lachrimas miſero cõdolentes. Oculorum diſtorquebat albuginem, fremebat dentibus, manus conſtringebat, ore ſpumabat, membris totis contremebat, vt equus nimio curſu fatigatus multo ſæpius tempore vt inſenſibilis, atque mortuus habebatur: *Diſtortas manus, tortos oculos, oris ſpumam, horrendam, & confuſam vocem, diabolicum tremorem, ſenſus per multam horam priuationem cauſabat.* Imo & crebro diabolus viſibili porci figura, luto conſperſus, rictu ferociſſimus apparebat, illumque excruciabat.

I. Stagyrius cur à diabolo poſſeſſus.

Matt. 19. 21.

D. Chr. Ho. 1. de prouid en. ad fin. & lib. 2. in princ. Tom. 5.

Hoc mundum in ſummam rapuit admirationem; miſerumque videre erat nimio mœrore tabeſcentem: in quorundam corde dubiũ paſſa eſt diuina prouidentia, dixeruntque Deum hæc infima non curare eorumque quæ in eius fiunt obſequium, minimè meminiſſe. Quis bonus paſtor ſi gregis ſuſcipiat curam, permittet agnum à lupo liberè deuorari? pinguiſſimam videat ouem de grege tolli, dentibuſque commandi, nec accurrat, nec defendat, nec eruat? Quis pater tam ab omni pietate alienus, qui cernat vrſum dilectiſſimum ſibi rapientem, vnigenitum, familiæ domuſque fulcrum, vnicum heredem bono-

II. Diuina prouidẽtia impugnatur.

bonorum, quem brachiis ferociter conſtrictum præfocet ac medium dirumpat, & non totis accurrat viribus filio laturus auxilium? Numquid non paſtor omnium noſtrum Deus? ipſe de ſe

Ioan.c.10. 11. teſtatur: *Ego ſum paſtor bonus.* Numquid nō omnes oues chariſſimæ, oues paſcuæ eius? Ipſe te-

Ezech.c. 34. 31. ſtimonium perhibet ore prophetico: *Vos greges paſcuæ meæ homines eſtis.* Numquid non ipſe pa-

Matt. ca. 23. 9. ter noſter ſupremus, noſque filij? ipſe hoc idem vult, ſentiamus: *Patrem nolite vocare vobis ſuper terram: vnus eſt enim pater veſter, qui in cœlis eſt.* Et hoc decreuit, vt primum hoc ſit, quô de ſom-

Matt. c. 6. 9. nis euigilaremus, profiteri: *Pater noſter, qui es in cœlis.*

Qui igitur fieri poteſt, à tali paſtore permitti, quòd lupus ille ferociſſimus diabolus, ouem arripiat, diuellat, concutiat, ouem pinguiſſimam dilectiſſimam ſibi, Religioſum ſuo cultui tantopere dedicatum; nec manus adhibeat, aut porrigat auxiliares? Quomodo, pater cum ſit, ſuffert vrſum crudeliſſimum Satanam filium impetere, dentibus præfocare, vnguibus dilacerare, nec illo fortior, patrocinatur? Quis hoc intelligat, niſi qui de diuina dubitet prouidentia? Quòd in Iudam Deo conniuente diabolus acceperit poteſtatem parum fuit, erat etenim ex tunc

Ioan. c. 6. 71. conditione diabolus: *Ex vobis vnus diabolus eſt.* Nec inconcinnum, vt à diabolo diabolus vincia-

1. Cor. 5. 5 tur. Quòd D. Paulus Corinthium adulterum Satanæ tradiderit in interitum carnis, nemo reprehendit: aliis enim erat lapis offenſionis & petra ſcandali, publico namque libidinis peccato peſſimè apud omnes audiebat, at Deo conſentiente virum Angelica puritate, ſanctiſſimiſque moribus commendatum, cui quàm ſeruire Deo charius erat nihil, à diabolo arripi, dilaniari, ſæuius excipi, quis poſſe fieri ſibi perſuadeat?

☞ 3 *Tract. 7. n. 5. & ſeqq.* Pleraſque ſimiles rationes SS. Patres in hac materia proponunt; vt alias fuſe probauimus, & D. Chryſoſt. proſequitur tribus editis libris de Prouidentia, quibus perdectè cunctis his reſpondet obiectionibus, & mentem huic erigit

III. Diuina prouidētia probatur.

Stagyrio, ſolaturque tabeſcentē. Cui proinde libros illos conſecrat, quibus exponit probatque Deum data opera hoc agere, ſapientiſſima diſpoſitione, nec minori prouidentia plurimis iiſq; iuſtiſſimis motum argumentis. Quibus explicādis hoc præſuppono: primum; cuncta quæ hoc in mundo Deo permittente fiunt in noſtrū nequaquam vergere detrimentum, noſtræ quippe ſalutis curam habet tantam, quam qui vel maximam, nedum omnium in commune, ſed vniuſcuiuſque noſtrum in ſingulari, plus quàm vel pater bona, ſalutemque cordi habet vnici ſibique chariſſimi. Hoc autem Chriſti probat teſtimoniô: *Non eſt voluntas ante patrem veſtrum, qui in cœlis eſt, vt pereat vnus de puſillis iſtis.* Illud attende: *Vnus de puſillis iſtis.* Non tanto pater *Matt. 18. 14.*

quiſpiam intendit ſtudio filij vnici ac heredis incolumitati, quanto Deus vnius puſilli ac deiectiſſimi omnium inuigilat ſaluti.

Pro confirmatione profundam hanc adducit doctrinam: cuique Angelum à Deo cuſtodem eſſe deſignatum, principem curiæ ſuæ non miinimum. Optimè & validiſſimè gregis ſui curam probaret Rex inclytus, ſi cuique oui magnatem palatij præficeret cuſtodem: dato præceptô, ne vnquam ab illa viſum, oculoſque deflecteret. Eadem intentione parabolas propoſuit paſtoris, qui labore indefeſſo ac imperterrito periculis ouem dilectiſſimam quæſiuit aberrantem, aliis multò pinguioribus ab omni exemptis periculo; Mulieris quoque ſedulitate inquietâ perditam dragmam requirentis, demum patris clementiſſimi, cui licet fidelis adhæſerat filius ſenior, prodigum tamen tanto ſuſcepit amoris affectu redeuntem, vt heri diximus.

Hoc ipſum confirmat Apoſtolus (inquit D. Chryſo.) non reiicienda illa proteſtatione: *Deus* *1. Tim. 2.*

vult omnes homines ſaluos fieri. Viden' quanta noſtrorum capiatur ſollicitudine: qui *Solē ſuum* *D. Cyp.*

oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Quod ſi inimicos tāta cura, & prouidentia proſpicit, fideles ſuos, qui cura fideli eſerviunt quomodo vnquā contemnet? Apertiùs & fortiùs probare nō potuit, quam illis verbis, quibus *Matt. 5. 45.*

cum dixiſſet tantam ſuam eſſe prouidentiam, vt nec paſſerculus in terram decidat, nec arboris folium defluat præter ſuam diſpoſitionem hæc addit: *Quanto magis vos modicæ fidei?* omnemque *Luc.*

tandē erga nos curæ præſtat ſecuritatem, dum ait: *Sed & capilli capitis veſtri omnes numerati* *Pſ.*

ſunt. Nolite timere. Nec minus de hoc David. *D. Cy.*

Quomodo miſeretur pater filiorū, miſertus eſt Dominus timētibus ſe: Et Iſaias aliquid maius docuit qui matris exemplo potius vſus eſt, quæ erga natos ſuos longe miſericordius afficitur, quā pater. Numquid, inquit, mater obliuiſci poteſt filij vteri ſui, vt non miſereatur? & ſi illa oblita fuerit, ego nunquā obliuiſcar tui. Chriſtus loquutus Phariſæis (teſte D. *Iſa. 49.*

Chryſoſt.) perfidis ingratis, inimicis ſuis, ſic cū illis argumentatur: *Si vos cum ſitis mali noſtis* *Luc.*

bona data dare filijs veſtris, quanto magis pater *13.*

veſter cœleſtis &c. Cur igitur hūc febribus macerari

defecte;

doleſcere, illum corendice vexari; paupertie alterum opprimi, Stagyrium à dæmone poſſideri, dirisque conſentir: torqueri cruciatibus? Non hoc in malum cedit, ait ſanctus, at in bonum, hinc enim nobis infinitæ prodeunt vtilitates.

§. 2. *Quædam Deus creauit in mundo, quæ quibuſdam licet ſint nocumento, porro ſunt alijs emolumento, vt dæmones.*

4 VT autem hoc capias (loquitur D. Chryſo. velim aduertas quod licet opineris non exiguum tibi faceſſere ſolum diabolum negotium, & non mediocrum admireris, cur ille Deo conniuente hoc in mundo diuagetur, ex quo tantæ nobis oriuntur difficultates; hoc idẽ tamen liceat proponere, de omnibus iis, quæ hic ſapientiſſima Dei creauit omnipotentia. Cur ignem creauit, qui comburat, & non ferendis vrat doloribus? Vt quid aquam, qua demergitur alter, & reus crudeli tortura (*a*) vexatur noſque quotidie, propemodum infinitis exponit periculis, alueum ſuum fluminibus excedentibus! Cui rei ferrum, quo miſer hic ligatus conſtringitur, & prægrauatur? ferrum de quo conflantur, & acuuntur gladij, cultri, claui, macheræ, & omnia pœnarum ſtragiumque inſtrumenta? Quis fructus viperæ, quæ morſu ſuo homines doloribus exurat arctiſſimis? Quod ex leone lucrum, qui plurimos deuoret, & rugitu terreat vniuerſos? Quinimo & de teipſo eadem quæſtio moueatur; cur tibi tribuit oculos, qui tibi ſæpius mortem adferunt, vt Euæ, vt Dauidi, cur linguã quæ ſit tibi lancea, qua corda confodias plurimorum? &c. Tandem: *Cibos, potum, cœlum, terrã, mare, ſolem, lucem, ſtellas, lunam, omnium animantium genera tollamus neceſſe eſt*. Si nihil à Deo in mundo creari, quod nocere poſſet, expediebat, nihil omnino creandũ fuerat, cũ nihil ſit tã bonũ quod nobis non poſſit adferre nocumentum.

I. Cur Deus tot nociua creauit.

(*a*) La tortura de la congoxa.

Gen. 1. 31.

Obijcies, verum eſt hoc quidem, attamen nõ in hunc finem creauit illa Deus, ſed vt nobis eſſent vtilitati, vitæ noſtræ adiutorio, & profectus inſtrumenta: quocirca de illis ſic Moyſes: *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona*. Nihil creauit Dei potentia in hoc mundo, quod nobi plurimum non proferat, ſi velimus, fructum: vide de hoc argumento philoſophi & nominatim Plutarchus doctiſſimos tractatus conſcripſerunt, quibus nos inſtruunt, qua ratione ex animalibus maximè venenatis: & quæ nobis iudicamus eſſe pernicioſa, fructum & commodum eliciamus: & patet omnibus, cum nobis ſeruiant vtilitati quæ tibi noxia conquereris igni, aqua, ferrum, ſenſus corporis, ſine illis, quippe conſtat vitam humanam tranſigere poſſe neminem.

Infert D. Chryſoſt. idem ego aſſero de diabolo, qui licet ſit multis vt ignis conſumens, & talis eſſe poſſit corpori tuo & animæ: fluuius licet ſit malitia rapidiſſimus, quo multi male prouidi demerguntur, leo licet ſit ſæuiſſimus, qui prope infinita deuoret; & teſte Hieremia: *Sit malleus vniuerſæ terræ*, vt de eo hoc interpretatur D. Auguſt. cuius licet nequitia ſit, vt gladius anceps multorum homicida, & venenum præſentiſſimum, quo totum genus infectum humanũ corruit irremediabiliter: ex eo nihilominus meſſis bonorum colligi poteſt abundantiſſima, nobis prodeſſe poteſt ad meritũ, & ex datis peruerſa ſua voluntate nobis occaſionibus coronas licet promereri ſempiternas. Ipſe ſibi malus eſt, mala quoque, qua nos perſequitur malitia ſua, ſibi eſt cauſa perditionis; nobis autem, ſi tantummodo velimus, diuina adiutrice gratia, ſcalam erigit, qua ad gloriæ cœleſtis altiſſimum ſcandamus faſtigium, æternaque bona poſſideamus. Anſam nobis exhibet clariſſimis victorijs, coronis illuſtriſſimis, regno Dei, quod ſine illo, nemo ſibi perſuadeat, poſſe ſe obtinere.

Hier. 50. 23.

Ser. 221. de temp.

II. Quibus noceat diabolus, & quibus proſit.

Si nequitiæ ignis Satanicæ te conſumat, cum vilis ſis palea, fœnumque languidum, & aridũ, D. tamen Paulo, qui aurum erat puriſſimum (*a*) fuit teſtum quo ſplendor virtutum eius clariſſimam ſumpſit perfectionem: Deo ipſo confirmante. Si Iudam vt leo ferociſſimus diſcerpſit, & æternum perdidit traditorem, D. Antonio, qui Samſonem cœleſti robore longè ſuperabat, ſubiectus contremuit, in quem brachij ſui fortitudinem, diuinæque gratiæ oſtendit adiutorium: Numquam enim tot illuſtribus in terra fulſiſſet Antonius melytus victorijs, nec glorioſis, & immarceſſibilibus in cœlo coronis radiaſſet triumphator: ſi non tantæ tamque effrænes diaboli malitiæ illis occaſionem præbuiſſent: vt latè D. Gregorius diſputat; ſuppoſita illa toties repetita propoſitione: *Sine labore certaminis, non eſt palma victoriæ*. Si Camo fuit vrſus quem brachijs ferox compreſsit inuidiæ, porro Iob medium fuit, quo declarauit, quòd, vt alter Dauid, vrſos præfocaret, & quo pectoris Iob demonſtrabat fortitudinem. Quod ſi quibuſdam ſit ratio naufragij, alijs è contra plurium meritorum, & in cœlo coronatum

(*a*) *De veynte y quatro quilates.*

D. Chr. *l. 3. dialo. c. 15. in fine.*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

D. Chr. narum ſeruit occaſio. *Diabolus* (audite Chryſol.) *ſibi ipſi non nobis eſt malus, nos enim ſi velimus plurima commoda per illum, perque illius nequitias conſequimur, illo etiam inuito ac renuente: Sit ille ſemper malus* (audite D. Ambroſ.) *vt ſit bonus Deus ſẽper qui malitiam eius nobis in gratiam conuertit.* Bona ſunt innumera, quæ Dei electi de hoc referunt inimico, quæ vt nobis conſequamur, illum Deus in hoc conſentit eſſe mundo, locum cedit, dat poteſtatem, qua nos immitis torqueat, tentet verſutus, inquietet circumiens, ferox oppugnet, exterreat horribilis. Quæ omnia fuſius & depromptis ex ſacris litteris proſequemur aliàs argumentis.

D. Amb. l. 1. de pœnit. c. 13. To. 1.

T. oct. 1. §. 3. 4. 5. 6.

§. 3. *Poſuit Deus in hoc mundo dæmones, quo nos conſtringat ad ſe recurrere, hoc quoque tantum illi poſſunt, quod illis facere ipſe permittit.*

☞ 5 MOdo tantummodo bona illa conſideremus, quæ D. Chryſoſtomus enumerat. Sit autem illud primum, nos perpetuæ conſecrare vigiliæ ſic vt dormiamus numquam, ad Deum confugiamus ſemper auxilium poſtulantes, quo nobis ſuccurret, nos defendat, & ſic ſemper habeamus illum nobiſcum, & proximũ nobis à quo nullo tempore ſeparemur: *Quomodo ex illo proficimus? Dum illius inſidias metuimus, vigilamus ſobrij in orationibus, &c. ad Deum currimus, ſicut pueri cum laruas aſpiciunt, ad matrem, &c.* Diligit pater filium vt pupillam oculi blanditijs ad ſe puerum allicit, renuit puer, & aliò diuertit: quid pater? Laruas excitat & mõmios, qui ſtrepitum moueant quo puer terretur; totus his contremiſcens ad vmbram, brachiaque recurrit patris ab illo protegendus, nec his præſumit longiùs excedere. Deus pater noſter eſt, maiori nobis afficitur dilectione, quàm vnquam pater cuilibet vnico filio. Vocat nos, ſecum nos amat detinere: *Venite ad me omnes. &c. Deliciæ meæ eſſe cum filijs hominum.* Quiſque ſuas ingreditur huc illucque vias, ſuis intentus voluptatibus. In hunc finem diabolos voluit eſſe in hoc mundo, terribiles, feroces, qui nos terreant horrore concutiant; & conniuet vt aliquoties videamus, quàm acriter modo hunc, modo illum diſcrucient, & figuris nobis appareant adeo monſtruoſis, & horrendis, vt dum illos vel ſemel tantum D. Catharina virgo Senenſis conſpexiſſet, ingenuè fateretur, (vt dominica præteritâ diximus) quod ſi nullus alius pateret fugiendi locus, quàm fornax ardentiſſima, qualis illa Babylonica, in illam ſe præcipitem daret, licet vſque ad extremum indicij diẽ arſuram, & minus illa terreretur, quàm horribili illo diabolico phantaſmate; quo timore perculſi veloces accurramus, & pyſſimi patris noſtri quæramus protectionem, territi cum Dauide inclamemus: *Sub vmbra alarum tuarum protege me, à facie impiorum, qui me afflixerunt.* Pſal.

D. Chr. l. 1. de pro uid. T. 5.

Matt. 11. 28.

Prou. 8. 1.

I. Cur diaboli hoc in mundo permittuntur.

L. Dialog. Tract. 1. c. 38.

Hoc nos Chriſtus docuit (docente D. Cypri.) dum illam componens orationem, quâ diebus ſingulis Patrem cœleſtem inuocamus, decreuit, diceremus: *Pater noſter, qui es &c. Et ne nos inducas in tentationẽ, ſed libera nos à malo.* Per malum intelligit ipſe diabolum, & communis eſt hæc Sanctorum Patrum Chryſoſtom. P. Chryſologi Grego. Nyſſen. & Tertulliani ſententia: quos citauimus: quinimo & ipſe Chriſtus huius eſt auctor interpretationis in parabola de ſeminante: quod enim vno dicit Euangeliſta narrante: *Venit malus & rapit quod ſeminatum eſt.* Alio dicit: *Venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum.* Patet autem ratio: qui enim nomen mali meretur abſolutè, diabolus eſt. Hoc igitur Deus innuit, vt ad patrem confugiamus ſupplices, ille nos à malo liberet, à diabolo territos tueatur, ea namque voluntate eũ hoc in mundo circumire patitur, quo nos conſtringat diuinum à Patre cœleſti implorare ſubſidiũ & ad eius nos protectionis vmbram recipere defendendos. Hoc nos voluit magiſter, ait Cyprian. errore liberare, quo Gentiles in ſui damnum non vulgare tenebantur. Eorum plurimi videbant, damnum quo per dæmonem afficiebantur, qua de cauſa illum & timebant, & vltro ſe ſubmittebant, & inſtantiùs exorabant, ne ab illo damnum aliquod paterentur, vnde templa erigebant, altaria dedicabant, ſacrificia & victimas immolabant, quibus illum & placarent, & ſibi poſſent habere propitium: Ea quoque ratione moti, dæmonis per omnia & in omnibus petitionibus annuebant, eo vſque obedientes, vt propriorum homicidæ filiorũ eoſdẽ per ignem offerrent gratiſſimum holocauſtum. Plangite fatuos: quàm parum ſciebant, quid illis expediret eſſe faciendum. Nequaquam ad dæmonem recurrendum, qui malitia pertinax, nullis eorum precibus, cruentiſſimis nullis filiorum holocauſtis factus benignior, vel apicem de peruerſa ſua remittebat nocendi voluntate: eadem ſemper flagrat nocendi libidine, & contra illos ingratus aſſurgit ferocior, quos

L. de orat. Domin.

Matt. 6. 13.

Matt. 13.

Luc. 8.

II.

in

in exequendis mandatis ſuis videt eſſe promptiores.

6 Ad Deum confugiendum, Deo erat ſupplicandum: *Libera nos à malo.* Hoc namque in præſenti notamus materia, quod certum omnes SS. Patres ſtatuunt axioma, & ſubtiliter expendit D. Thom. Nihil agere nihilque poſſe agere dæmonem, niſi de expreſſa Dei licentia, & particulari permiſſione. Aduertit D. Auguſtin. huncinter Manichæorum errores, eſſe ſingularem, quo defendunt, ſolius animæ Deum negotia tractare, & hoc illi maximè incumbere: dæmonem autem plenum corporum dominium obtinere: vt enim hæc tot repleta ſciebant eſſe miſerijs, non hoc Deo onus, ſed diabolo adſcribebant. Deo namque indignum iudicabant vaſa creare tot calamitatibus, tot plena miſerijs, proinde tenaciter aſſerebant illa in omnibus & per omnia diabolicæ ſubeſſe voluntati, in quibus vt in ſibi ſubditis dæmonem patrare quidlibet non incongruum eſſe ſentiebant.

III. Manichæi contendebant diabolo ſubiacere omnia.

Vt errorem maximum damnat hoc D. Auguſtin. fides namque docet Catholica diabolum, licet perpetua damnandi nos ardeat voluntate, nihil tamen moliri poſſe, nec capitis tangere capillum, ſine expreſſa Dei licentia vel permiſſiua voluntate. Hoc, ex mente D. Gregor. Iob indicauit dum diabolo ſub figura loquitur Elephantis: *Ipſe eſt principium viarum Dei, qui fecit eum, applicabit gladium eius.* Verbum *Applicabit*, in Hebræo multa denotat, & inter alia, gladium in vaginam reducere: q. d. Magnæ ſunt vires Elephantis, magna diaboli poteſtas, magna malitia. veruntamen eam detinet Deus & continet velut vaginæ incluſam, ne illam ſtringat, ne cuiquam noceat, niſi data ſibi à Deo facultate. Quod ſole clarius liquet in Iob, (teſtis eſt D. Auguſtin.) quem lædere diabolus in bonis impotens erat, in filijs, & minus multò in propria perſona, niſi Deus ad ſingula ſingularem dediſſet ipſe facultatem, quam illi tantummodo in corpus, non in animam exercere permiſit, quod ipſius Iob verbis licet operoſis confirmatur, quorum expoſitione præſentis confirmatio ducetur argumenti.

Iob 40.

IV. Quid ſit diabolum fœnum comedere.

Deus ſub metaphora typoque Behemoth locutus cum Iob de diabolo ſic infert: *Fœnum quaſi bos comedet.* Quoad verba, ad litteram de Elephante in propria natura differit, & ſub illis diabolum intelligit, de quo ſic: *Fœnum quaſi bos comedet.* Adeſt Philippus & ſoluit difficultatem, quam verba illa inuoluunt, quæ de diabolo dicta interpretatur. Hæc illius mens eſt doctoris, quòd Deus voluerit Iob conſolari querulum & expoſtulantem, quòd eum poteſtati tradidiſſet diaboli cruciandum, proinde eo ſeri ſtylo illud interpretatur quo Deus orditur: *Numquid irritum facies iudicium meum, Et condemnabis me vt tu iuſtificeris?* Num forte credis me tibi feciſſe iniuriam? cum igitur hoc tibi perſuadeas: *Ecce behemoth, quem feci tecum, fœnum quaſi bos comedet.* Quid eſt *fœnum*? Caro & quidquid ad carnem pertinet: *Omnis caro fœnum.* Mundi gloria, dignitates, æſtimatio, diuitiæ, bona temporalia, omnia fœnum. Caro quippe in cuius hæc omnia commodum requiruntur, ac deſiderantur fœnum eſſe perhibetur. Hoc quoque familiare Sanctis Patribus mundi gloriam, ſalutem, diuitias, carniſque delicias in ſacro eloquio fœno comparare. Sicut eleganter proſequitur D. Hieron. Idem ex eodem loco D. approbat Ambroſ. & Iacob & D. Petrus dixerunt: *Omnis caro vt fœnum.* Sic igitur Philippus q. d. *Hoc dextera meæ potentia factum eſt, vt ſubſtantiam tuam, & facultates, quæ ad pretioſa mentis tuæ diuitias, fœno comparatur, in poteſtatem acceperit deuorandas. Et ideo vilia quæque, & temporalia, tibi abſtulit, quæ fœni nomine ſignificata ſunt. Non quæ magna & grandia, id eſt animæ ornamenta, quibus te ſpoliatum blaſphemiæ ruina & pondus obrueret. Quali peccato totus homo à diabolo deuoratur.* Hoc poteſt diabolus, fœnum carnem, ſanitatem, opes, bona temporalia poteſt deuorare, & deſtruere Deo permittente.

Iſa. 40.

Lib 5. Exame. c. 4.

1. Petr. c. 1.

PHILI. In catena Græca.

O Paule quid conceſſiſti diabolo, in ſcortatore illo ageret impudiciſſimo? Cuius rei facultatem dediſti, vt poteſtatem acciperet diabolus? *Quem tradidi Satanæ in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus ſiat.* Vt ſpiritus viueret, locum ceſſi, vt corpus diabolus torqueret, & carnem arriperet in pœnam peccati puniendam. Eo vſque ſe poteſtas extendit dæmonis, ſicut Stagyrio contigit, in animam autem ius habet nullum. Quod aptè Chriſtus expreſſit, dum de ouibus ſibi commiſſis ſic ait: *Nemo rapiet eas de manu mea.* Ita nempe manu potentiſſima ſecuriſſimè defenduntur. O Domine, quid Iob? In eum nihil præualet, fœnum comedet, nempe corpus, diſcruciabit, plagis impoſitis ſeminecum relictum ad ſterquilinium eijceret omnium naſo deridendum. Attamen intacta ſaluaque remanebit anima; proinde ſic Dominus diabolo: *Commouiſti me aduerſus eum, vt affligerem eum fruſtra.* Non niſi in corpus tradidit illi poteſtatem, qui nec hoc quidem poſſet, affligere, niſi obtenta prius à Domino facultate. Quod ipſum Saluator opere, demonſtrauit cum enim hominem à

1. Cor. 5. 5.

V. Nihil poteſt diabolus niſi Deo permittente.

Iob c. 2. 3.

legione dæmonum curaret, illi verò perſpectam haberent eius virtutem, & ſe ab illo expelli iam contremiſcerent, in porcorum intrandi gregem paſcentem in agris petiere facultatem: *Permitte*
Marc. 5. 12. *nos intrare in porcos.* Cum enim tanto numero dæmones conuèniſſent, & cuiuſque tanta eſſet poteſtas, eam tamen habebant limitatam, vt ne ſetum quidem porcorum minimi poſſent contingere niſi Christo illis annuente: *Spiritus immundi*
D. AVGV. (fatur Auguſti.) *nec in porcos irent, niſi hoc illis*
D. CHR. Ho. 3. de patien. Iob. Tom. 1. *benignus ille Saluator parentibus (quos certè in abyſſum poſſet relegare) concederet, neceſſariam docere nos volens, vt ſcilicet nouerimus, multo minus eos poſſe ſua poteſtate nocere hominibus, qui nec pecoribus qualibuſcumque potuerunt.*

Iob c. 1. 6. Suppoſitâ hâc doctrinâ declarat D. Chryſoſto. cur dicitur aſſiſtentibus Deo Angelis ad omnem paratis obedientiam interfuiſſe Satanas: *Aſſuit etiam inter ipſos Satan. Nam & ſi muidi dæmones à propoſito defecerint, iugo tamen ſeruitutis ſubiacent, atque vt carnifices quidam, mandata perficere iubentur.* Ex eadem ſententia deducit D.
L. 31. mor. c. 18. & 91. Gregor. cur Deus cum Iob collocutus de dæmone ſub nomine Elephantis ſeruum ſuum, eum appellet ſempiternum: *Num quid faciet tecum pactum, & accipies eum ſeruum ſempiternum?*
Iob. 40. 20. Quis iſta coniungat, Domine, tibi ſeruum eſſe perpetuum & inimicum? Quomodo vis tibi continuo ſeruiat, qui nihil animo voluit aliud quàm qua te ratione prouocet ad iram, & quos
VI. tibi ſeruos habes probos & frugi perſequatur?
Satan dicitur & ſeruus & ſpiritus Dei malus. Quia licet verum eſſe concedamus, dæmonis voluntatem inſanâ contra Deum flagare nequitia, nihilominus quoad opera, nec apicem vel vnicum à diuina deflectit diſpoſitione, conceſſione, permiſſione refractarius. Hinc ex D. Auguſtino (*a*), illud habemus, quod & D.
a L. qq. ad ſimplicianum. ad finem. Gregor. (*b*) noſtro congruè propoſito delucidat, cur Spiritus S. ſæpenumero diabolum cognominet ſpiritum Dei malum. Vnde de illo referens Saülis carnifice, ſic ait: *Inuaſit ſpiritus*
b l. 2. mor. c. 10. *Dei malus Saül.* Quis ſimul eundem & ſpiritum Dei ſeu Angelum Dei vocet, & Dei pariter
1. Reg. c. 18. 10. inimicum ac malum? Capito rationem: licet etenim ſua ſit malitia nequiſſimus, ſpiritus tamen Dei perhibetur, in quantum nihil agit, niſi quod præcisè Deus illi agendum præcipit, ordinat, ſeu permittit, vt nec atomo à Dei præcepto recedere præſumat.

Eadem de cauſa opinatur D. Hieronymus
D. HIER. in pſa. 34. Tom. 3. in ſcriptura dæmonem nedum vocari: *Spiritum Dei malum*, ſed abſolutè, *ſpiritum Domini*: quocirca illud Dauidis de dæmone intelligit: *Angelus Domini perſequens eos.* Et hoc magis veritati conſonum dicimus, quàm quod aſſerit Abulenſ. Quotieſcumque in ſacris literis ſcribitur abſolutè: *Spiritus Domini, ſeu Angelus Domini,* ſemper de bonis Angelis intelligendum. Etiam, inquit D. Hieronymus aliquoties in ſacra pagina dicitur diabolus abſolutè: *Angelus Domini*, nedum ex natura ſua, quam Deus bonam condidit, ſed ex eo quod nec in modico, nec in magno nobis noceat, niſi præcepto, conceſſione, ſeu permiſſione Dei ſingulari: *Dominus* (aſſerit D. Hieron.) *illum creauit, & Dominus habet illum in poteſtate.* Illo ſenſu per Iſaiam diabolos vocat Dominus milites ſuos fortiſſimos: *Ego vocabo fortes meos.* Quia verò de his latiùs egimus, modò ſuperſedemus.

§. 4. *Dæmones dipſadas dicimus, vnde ad Deum recurrendum, vt eorum refrænet malitiam.*

SAtis congruè videtur hæc poſſe declarari materia ex hiſtoria, quàm dictante Spiritu S. narrat Moyſes de ignitis ſerpentibus, qui filios Iſrael per deſerta peregrinantes inuaſerunt. Quando Deo rebelles obmurmurabant, in eius delicti pœnam: *Miſit Dominus in populum ignitos ſerpentes*: qui ſubitò tanto furore & ardore irruerunt in ſeditioſos, vt vnico morſu inflicto tam vehementi eos calore ſuccenderent, vt ſiti exareſcerent. Quæſtionem mouet Abulenſ. vnde natæ dipſades: aut enim iam ante in deſertis erant, aut non. Si erant, quomodo huc vſque non pupugerunt? Si non erant, vnde huc adductæ? Reſpondet de his multa dici poſſe, Primum, à Deo tunc prius ibidem creatas in tam peruerſi populi ſupplicium: proprium enim linguarum ob loquentium ſupplicium, linguæ ſunt denteſque ſerpentum. Eadem mente produxit Deus per manum Moyſi in Ægypto ranarũ multitudinem propè infinitam vt his velut duriſſimo flagello cor Pharaonis, ac totius populi puniret obduratum.

Secundum vel dicendum adductas dipſades de Lybia regione non adeò remota, vbi ſunt frequentiſſimæ idque dæmonum miniſterio, ſicut primum locuſtas in Ægyptum: de quibus ſic canit vates Regius: *Immiſſiones per Angelos malos.* Attamen conuenientior eſt ratio tertia, quòd realiter iam viuerent in Arabiæ ſolitudine, quam Iſraëlitæ perambulabant, quæ ar-

dis-

ciſſima eſt & inaquoſa, vnde & in illa ſerpentes naſcuntur vel maximè venenoſi, calidiſſimi, leuiſſimi, vt igniti cometæ volantes dictâ volatu teſte Solino. Illis nihilominus cum
In Polyh. c. de dracon. deſerta abundarent, & filijs Iſraël circumreperent, nullum illis damnum inferebant: eorumque Deus ſuſpendebat actionem, ne quemquam aut inficerent, aut morderent; niſi eo modo, quo Deo placebat illiſque concedebat, cum verò Dei vindictam flagitijs ſuis murmuratores irritarunt, ſerpentes in illos adegit, deditque poteſtatem, illos inficerent, mortiſque infligerent vulnera, qualia ſacer textus eos commemorat inflixiſſe.

Hoc optimè reſpondet illi quod Moyſes Iſraëlitis improperat: *Ductor tuus fuit in ſolitudine magna atque terribili, in qua erat ſerpens.* Plurali ſubſtituit ſingulare, ſicut dum ait: *Venit muſca grauiſſima: venit locuſta*: quæ verò ſpecies erat illa ſerpentum? Adeo erant venenoſi, vt ſolo inficerent vrerentque halitu, ſcorpiones & dipſades, ignem inſlantes ardentiſſimum, ſitim inferentes aridiſſimam, eratque regio illa adeo inaquoſa, vt ne guttam aquæ quis inueniſſet: *Serpens flatu adurens, & ſcor-*
Deuter. 8. 15. *pio ac dipſas, & nulla omnino aqua.* Ita vt ſerpentibus his ferociſſimis tota ſcateret ſolitudo, veruntamen neminem mordebant, inficiebant neminem, niſi iuxta Dei ſapientiſſimam ordinationem, datamque ſibi facultatem.

II. Idem, precor de mundi deſerto intelligas. Ser-
Dæmones diſſipati. pentibus abundat infernalibus, & myriades dæmoniorum terram perambulant, inter nos conuerſantur, ipſos atomos numero vincunt,
Tract. 8. n. 76. vt ex SS. Patrum ſententia fuſiùs alibi probauimus. Serpentes exurentes, horribiles, pleni veneno mortifero gehennali: at diuinâ cohibentur potentiâ, ne quid agant, nec vel vnguem aut capillum veſtrum contingant niſi præuia Dei aut voluntate aut promiſſione. Quocirca clamat Apoſtolus, nobis animum erigens, licet non diffiteamur magnas hoſtium noſtrorum vires, & robur quale vel maximum, eos principes eſſe & poteſtates ſpirituales, eorumque vel minimum plus poſſe, quàm mundum vniuerſum in vnum collectum; ſi collatis viribus inſectentur: at pro
III. Diaboli vis limitata. peruerſa ſua non ſinit eos Deus agere voluntate & vires ſuas, quæ maximæ ſunt, exerere, niſi quantum ſuam concernit gloriam, noſtrumque emolumentum: *Fidelis Deus qui non patitur*
1. Cor. 10. *vos tentari ſupra id quod poteſtis &c.*

Suppoſita hac ſententia, vt veriſſimâ, aliam inducit D. Gregor. non eſſe quòd diabolum
D. Greg. l. 2. mor. c. 9. & 10. timeamus, aut cum illo rationes ineamus: cum enim patens nobis ſit notaque eius voluntas, quæ ſemper in noſtram ſpirat perniciem, exploratum eſt tamen illum agere non poſſe, niſi quod iuſtæ conueniat rationi: *Satanæ voluntas ſemper iniqua eſt, ſed numquam poteſtas iniuſta.* Ratio quoque oculis eſt patentiſſima; voluntatem enim habet ille ex ſe in malum obduratam at ex Deo poteſtatem, quæ bona eſt: *A ſemetipſis voluntatem habent, ſed à Domino poteſtatem.* His conceſſis, ſi voluntatem attendas, eam noueris eſſe, qua tibi quantumlibet poteſt, inferat nocumentum. Proinde dæmonem vt Deum adora, teipſum illi ſeruum dedices ſempiternum, tuum illi conſecra filiorumque ſanguinem, illi pertinax ſemper remanet voluntas, quantumlibet poteſt tibi damnum adferendi.

Quocirca vt ſummam arguimus inſipientiam ”
impij Regis Achaz, vt ſacra lectio teſtatur, ”
qui ſibi perſuadens idola ſeu Syriæ diabolos ”
auxiliari Theglathphalnaſar Syrorum regi ſibi ”
aduerſario, illis ſibi in animum inducit, ma- ”
xima deferre ſacrificia, & vt Deos adorare, ”
quibus illos ſibi reddat placatos, & nedum ” IV.
nullum inferant malum, ſed & illi compa- ” Diaboli vo-
tiantur, ferantque ſuppetias: *Ipſe Rex Achaz* ” luntas
immolauit victimas Dijs Damaſci percuſſoribus ” ſemper
ſuis, & dixit: Dij Regum Syriæ auxiliantur eis, ” mala.
quos ego placabo hoſtijs, & aderunt mihi. O ” 2. Paral. 28.
caput excerebratum & inane, ipſos cogitas pla- ”
care dæmones, & ab illis tibi impetrare ſubſi- ”
dium? Ne hoc ab illis ſperaueris, ſpem pre- ”
tio emiſti; ita namque in noſtram inclinant rui- ”
nam, vt quanto pinguiora illis obtuleris ho- ”
locauſta, tanto tibi ſtudio molientur arden- ”
tiori damna optare & procurare grauiora: eſt ” Hom. 9.
enim: *Satanæ voluntas ſemper iniqua*, de quibus ” n. 8.
ſupra.

Attamen ſi potentiam eius attenderis, ſit hoc tibi certiſſimum illum non poſſe niſi quod expedit: nihil etenim poteſt, niſi quod expreſsè Deus illi conceſſerit nec Deus agit quidquam, aut concedit, niſi quod expedit, & iuſtitiæ conuenit. Hinc meritò viri iuſti Deum timent; ipſe namque eſt, qui diabolo poteſt dare poteſtatem; hunc verò minimè, quinimò rident, & exſibilant: *Formidari non debet, qui nihil, niſi permiſſus valet.* Cui nec tangere licuit porcos, nec eorum vel ſetum detrahere, niſi Chriſto conſentiente, vt diximus, qua ratione accedat ille, vel præſumat, Domino repugnante, Dei ſeruos, & amicos

infeſtare, qui, idcirco, nec ad ædium Iob parietes Deo non indulgente potuit accedere propiùs: *Qui per ſemetipſum ire in porcos non potuit, quid mirum, ſi ſine conditoris ſancti viri domum contingere non valuit?* Et hoc ipſum tractat D. Gregor. à Dei famulis dæmonem irrideri: illis enim Deus eum tradit ligatum, eo modo, quo tu animali licet ferociſſimo, ligato, ſic vt ſe commouere nequeat, illudis: hoc quippe Dominus Iob per elephantis ſimilitudinem indicauit: *Numquid illudes ei quaſi aui aut ligabis eum ancillis tuis.* Proinde nec eorum myriades reformidant, licet tigridum, leonum, vrſorum, baſilicorum ac ſerpentum formis appareant exhorrendi. Res in D. Antonio patuit.

V. Sancti rident diabolum. *L. 33. Mor. c. 2.* *Iob 40. 24.*

☞ 9 *L. 3. dialog. cap. 16*

Ad rem producit. D. Gregorius de S. Monacho Martio ſui temporis exemplum: hic enim mundi valedicens fallacijs, in ſpeluncam ſe abdidit montis Marſici, vbi ſolis Angelis conuiuebat, cœleſtemque in terris agebat cœlibatum. Exarſit inuidia diabolus, & Monachum ſpelæo nititur eliminare. Ea mente ſerpentis horrendi corpus ingreditur, ad caueam repit Monachi, qui cum orationi feruentiùs vacaret, ecce ſe viro offert hiante ore faucibus dilatatis quaſi eum deuoraturus: ſi quando membra ad quietem componeret religioſus: adhæret illi lateralis, oris ſibilo pauendiſque terriculamentis furioſus; at quanto diabolus in ſerpente minatur ferocior, tantò Monachus in ſerpente diabolum ſpernit, ridetque conſtantior. Nunc manum ingerit ori, nunc pedes Monachus extendit, ac ſerpentis inferens dentibus ſic eum irritat: Euge age, ſerpens tortuoſe, qui ſerpentis huius corpus intraſti, ſit hoc tibi notiſſimum, me tua non timere terriculamenta, morde pedes, manus abſorbe, ſi quid in me tibi conceſſum. Iam noui vires tuas imbecilles, & niſi Domino conniuente, nihil poſſe. His tot ſubſannijs dæmonem irritauit animoſus vt pudore ſuffuſus triennio poſt victus euanuerit.

Loc. cit.

Hinc colligit D. Cypr an. quod prælibauimus, vt tantis præualeamus inimicis, nec nobis vllum inferant damnum, non ab ipſis mendicandum auxilium, vt gentiles obcœcati; tanto enim contra nos odio furunt inueterato, vt nec velint, nec poſſint aliud, quàm omne nobis velle nocumentum; & quantum vires ferunt lædere maleuoli: ſed ad Deum citiùs confugiendum, Deo ſupplicandum, qui tantis nos ſecuros eripiat hoſtibus, noſtro ſanguini inſidiantibus, illis manum non extendat qua nos ſuis perturbent tentationibus, quibus victi deijciamur, ſæpiùs inclamemus: *Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo.* Stultum te cenſebunt omnes, ſi lateribus tuis altero faces ardentes, ſeu plumbum liquatum, (quo tyranni Mart y.es olim torquebant cruciatu.) ſupponente, ad ignem conuerſus illum deprecareris, quatenus ſuum tibi temperaret ardorem, aut ſi virgis cæſus vrentibus aut gracilet fuſtibus mulctatus, ad fuſtes, virgaſque conuerſus, rogares inſtanter ne te percuterent, corpuſq; lacerarent; nec enim ſuum poteſt ignis ardorem mitigare, nec virgæ; nec fuſtes dolorem mutare; illum rogares, qui manu flammas, virgas, baculoſq; continet, de cuius & voluntate & poteſtate, virgarum & ignis dependet actio: tantùm enim te illa offendunt, quantum alter ea contendit applicare. Diabolum vocat Chriſtus ignem deuorantem, fulgur, quod æs fortiſſimum conſumit: *Videbam Satanam ſicut fulgur* &c. Virga eſt ſæuiſſima, & baculus querceus inflexibilis, quo ſuos Deus flagellat hoſtes & quos vult punire, cōminatur: *Virga furoris mei, & baculus in manu mea.* Diabolo, (lego apud D. Chryſoſt. *a.* D. Ambroſ.) *b.* velut atrociſſimo carnifice, Paulus virtute Dei adulterum Corinthium caſtigauit: *Quem tradidi Satanæ in interitum carnis.* Diabolo, velut flagello querceo Pharaonis puniuit Deus obſtinationem, plagis illis immaniſſimis: *Immiſſiones per Angelos malos.* Diabolo velut virga acutiſſima Regis Saulis arguit inobedientiam. Diabolo ſuos in inferno conterit inimicos, quos carnificum manibus tradidit crudeliſſimorum exurendos: *Tradidit eum tortoribus.* Idque adeo dependenter à diuina voluntate, vt ne hilo quidem excedant in torquendo, nec in minimo Dei præcepta prætergrediantur. Hoc inter cætera diuinam nobis commendat iuſtitiam; ſint licet propemodùm infiniti, qui gehennæ tormentis exponantur: vnicuique tamen tanta iuſtitiæ æquitate pœna per tortores irrogatur, quantam Deus cuique diſpoſuit inferendam. Vt autem te flammis, virgis, & baculis eripias incolumem: non ſit tuum diabolus refugium: tanta eum contra te præfracta incanduit malitiâ, vt ferri vincat duritiem: tanto te comburendi flagrat deſiderio, vt ignis excedat ardorem. Ad Deum conuertere, illi ſupplica, vires diaboli contineat, retardet impetum, cohibeatque poteſtatem.

VI.

VII.

Hanc profitebatur Iob Philoſophiam, Sanctis omnibus Patribus applaudentibus: vt enim ſe ſenſit hoc igne concremari, hoc baculo percuti, hac virga emendari, bonis direptis, interemptis filijs,

filijs, valetudine conſumpta, leprâ reſperſus immundiſſimâ, hoc vnicum dixit: *Dominus dedit, Dominus abſtulit, ſicut Domino placuit ita*
Iob. 1. 24. *factum eſt*. Non dixit, Dominus dedit diabolus abſtulit, at Dominus abſtulit: licet enim hæc omnia diabolus perpetraſſet, nouerat vir prudentiſſimus, nec horum vel poſſe minimum, niſi Deus ad ſingula dediſſet ipſe diabolo poteſtatem. Proinde vt verbera ſenſit flagelli, recurrit illico ad Deum, ſupremæ proſtratus maieſtati, vt liberari poſſit humiliter ex-
Ibid. 20. poſtulat. Hoc ipſe ſignificauit, dum: *Corruens in terram adorauit*.

Hic igitur attende, (monet D. Chryſoſtomus) cur Deus hoc in mundo tales permittat inimicos, veliique videamus interdum, quàm durè quorumdam corpora diſcrucient, quæ Deo conſentiente, poſſident, vt videlicet ex illorum vires timeamus nos perterreant, nos conturbent, & eorum cum tyrannidem, tum timentes crudelitatem continuè ad Deum confugiamus, illius imploremus auxilium; ille nos vt tueatur, ille protegat, numquam nos ille derelinquat. Hoc tuum, ſic ſuadeo perpetuum ſit exercitiũ. hæc numquam intermittenda conſuetudo, nec pedé mouere, niſi hæc ore tuo ſemper depromatur oratio: *Deus in adiutorium meum intende, Do-*
Pſal. 69. *mine ad adiuuandum me feſtina*. Vbicumq; fueris crucis (inquit) te ſigno præmuni, & continuo timore trepidus, Patrem apprehende cæleſtem, vt puer ſuum, dum draconis aut laruæ terretur aſpectu: Tobiam imitare iuniorem, qui piſcis immanis perculſus acceſſu, & oris hiatus ſpectrò conterritus Angelum Raphael apprehendit,
Tob. 6. 3. petit auxilium: inclamat: *Domine inuadit me*.

Indubiè, nobis hoc apprimè neceſſarium, vt eleganter proſequitur D. Ambroſ. Si namque cum tot circumquaque cingaris hoſtibus, qui hoc aëre circumuolitant vt ſolis atomi non numerabiles, in tuam adeo armati ruinam, vt nihil præter animæ tuæ corporiſque ſpectent detrimentum ſi inquam, Dei non memineris, ſi ad ad eum confugere non feſtines, ac cæleſtem eius gratiam non repoſcere ſtudueris, ſed totus iners, Deique viuis immemor; quid rerum ageres, ſi mundi omnia eſſent tuta, nec tibi timendus viueret inimicus? Heu quàm tui ſecurus adueſperaſcente die decumbis, tot ſæuiſſimis circumdatus inimicis! Heu quàm manè ſurgis intrepidus! Heu quàm incircumſpectus hoc & illud aggrederis negotium, hoc & illud iter inſequeris! Heu quàm leuiter eſui, potui, riſibus & vacas confabulationibus, cum etiam in ipſis templis, inter miſſarum ſolemnia, in ipſis ieiunijs & corporis caſtigationibus, viri virtute & meritis eminentes, timeant, audiantque Spiri-
tum S. admonitorem: *Vide quoniam in medio la-* Eccl. 8. 30.
queorum es, Apoſtolum Petrum hortatorem:
Sobrij eſtote & vigilate: quia aduerſarius veſter 1. Pet. 5.
diabolus, tanquã leo rugiens circuit quærens quem 8.
deuoret. Tu verò adeo incurioſus? Caue (conſulit D. Ambroſius) illâ namque negligentiã portam aperis inimicis, nihilque tam latum pãdit ingreſſum illi, qui vitæ tuæ inſidiatur, quàm
damnanda ſocordia: *Exurge Frater, pelle torpo-* D. Ambr.
porem, vigila ſemper, vigila & eſto pro tua ſalute L. de pœ-
ſolicitus. Caue nocturnum furem, ne domus tuæ nit. c. 13.
perfodiat parietem &c. *Pauor enim incurſibus in-* T. 1.
cauta ſecuritas, ſed facile dormienti ſubripitur, vt lethaliter feriatur, in dormiente nihil tutum. O quanto tibi timore vigilandum! Quàm membris omnibus contremiſcens cucurrit Giezi ad Eliſeum, diſcipulus ad Magiſtrum, mox vt ciuitatem vidit Regis Syriæ, militaribus copijs circumcinctam, nec Angelorum vidit exercitus, qui turmatim in prophetæ aderant protectionem. Pelle timorem, ait Vates diſcipulo: magnò licet conuenerint hoſtes numero plures nobiſcum ſunt amici protectores, qui nos comitantur, quorum corona cingimur tutelari. Vt autem omnem famulo metum eriperet, Deum ſic
orat: *Obſecro Domine aperi oculos huius*. &c. A- 4. Reg. 6.
perut Dominus, & ſe millibus Angelorum, ve- 17.
lut militariũ coronâ legionum lætatur eſſe circumcinctum, & à nimio timore, reſpirauit. Tu verò huic oppoſitus qui dæmonibus cinctus, quod illos corporalibus non aſpicias oculis, arbitraris te inter amicos optimè notos conuerſari, nullâ premeris curâ, & ab omnilibet anxietate cõquieſcis. Concedat Deus, aperiantur tibi oculi, clarè conſpicias, quantus latera tua cingat hoſtium numerus, dæmonum legiones, qui de tua ineunt conſilium perditione, quàm anxius, quàm
trepidus ad Deum confugeres, poſtulaturus au- Pſ. 58. 3.
xilium? *Eripe me de inimicis meis Deus meus*. &c.

§. 5. Erat mutum; *Ex ijs quæ diabolus in corporibus operatur, liquet quid in anima operetur.*

II.
ALiam propono rationem SS. Patribus val- a Hom. 19
de familiarem quam expendit D. Chry- in Matt.
ſoſt. (a) & ſubtiliter explanat Magiſter b 1. p. q.
noſter Angelicus D. Thom. (b) Deo permitten- 114. a. 1.
te ſæpiùs in corpora diabolus accipit poteſtatem. ad 4.

 vt miris

vt miris ea modis excruciet, vt exemplo patet in hoc arreptitio; quem in omnibus, & per omnia corruperat, ſurdo, cæco, muto, qui factus eſt vt lapis inſenſibilis: vt liqueat omnibus, qua ſtrage in anima debacchetur, quando eius per peccatum lethale accipit dominium. Carnales ſumus, ſpiritualia non ſapimus, niſi per carnalia, nec ea quæ ſunt animæ, niſi per ea quæ ſunt corporis. Num videre lubet quo diabolus damno lædat perditam animam, dum in ſuam arripit poteſtatem? Ex his illud attende, quæ in corpore ſibi ſubdito ſæuus operatur. Non recogitat hic, non aduertit alter quo afficiatur damno, dum diabolo cedit ingreſſum adulterio, laſciuia, periurio, detractione, furto: poſt hæc etenim nihil ſibi de proſpera ſentit ſalute decreuiſſe, comedit, bibit, dormit, ambulat, negotiatur, videt, audit, &c. vt prius. Hinc tanta committit peccatum mortiferum facilitate, quanta ſcyphum aquæ

Iob. c.15. 16. ſitiens exhaurit: *Qui bibit, quaſi aquam, iniquitatem.* O ter infelicem, qui damnum non capis, quò læderis, formidandum. Certò noueris, diuino conſilio diabolum à Chriſto fulguri comparari: *Videbam Satanam ſicut fulgur de cæ-*

Luc. 10. 18. *lo cadentem.* Iam fulguris ſcimus proprietatem, vt gladium feriens, vaginam, quæ deforis apparet, integram illæſamque prætereat, quæ nulla facta corruptione, tam pulchra quàm antea remanet: at gladium eâ concluſum corrumpit, deſtruit, comminuit in puluerem minutiſſimum. Hoc opus diaboli fulguris infernalis, quando te inuadit, & per peccatum te ferit mortale, corporis quidem vaginam integram, illæſamque non tangit, & iiſdem te potiri gaudes vt prius auditu,

I. Animæ, in peccato, ſtatus deſcribitur. viſu, valetitudine, viribus, &c. Animam autem perdit, occidit, annihilat, eo modo quo Dauid lamentabatur: *Ego ad nihilum redactus ſum & neſciui.* Cum corpus ſanitate priſtina gauderet, nec aduertit, nec damnum animæ comprehendit, quæ clade luget obruta irreparabili, quam vt ex-

Pſ.72.20. ponat, verbo vtitur annihilandi: *Ad nihilum redactus ſum,* &c. qua ratione, quæſo, hanc ſtragem intelligam?

D. Chr. Ho.9 in 1. ad Corin. circa fin. T.4. Attenta ſæpius mente (loquitur D. Chryſoſt.) conſideraui quâ potiſſimum ratione vobis ob oculos peccatum mortale proponerem, quo ſole clariùs caperetis, quis ſit ſtatus animæ peccatricis, quomodo peccatum illam deſtruat, perdat, inficiat, annihilet, & tunc optimè mihi illam delineatam crederem: *Si quis mihi pictor ipſam effingeret, non mihi videretur aberrare ipſam ſic effingens, mulierem quandam, formâ bellninâ, barbaram, ignem ſpirantem, iniucundam, nigram, quales externi Poëtæ depingunt Scyllas, manibus innumerabilibus, noſtras apprehendit cogitationes, & ratiocinationes, & ex improuiſo ingreditur, & omnia diſcerpit ac dilacerat.*

Non incongrua foret eius illa deſcriptio; II. Serpens ignitus, ſeptem capitum, quibus omnibus ignem exſufflet ardentiſſimum, qui mulierem ſpiris conſtringat omnium formâ venuſtiſſimam, ac vno ore exedat in vertice ſenſus omnes, duobus alijs oculos depaſcatur, os alio inuadat, extrahat linguam illam, in fruſta diſcerpat, alio iecur impetat, cor alio comprimat, diſſipet, commordeat, exſugat ſanguinem, exhauriat virtutem, totamque veneno conficiat. Bone Deus, quale damnum qualis ſtrages? & quàm tu infauſtiſſimæ illi mulieri compatereris? Tuæ tu ſic animæ compatere, nihil enim minus ſerpens infernalis, quem D. Ioannes vidit ſeptem capitum, agit; quando per Apoc. 12. peccatum animam inuadit; illam circumuoluit, totamque ſtringit, vt quibus ſe liberet, nullis valeat viribus, illam diſſipat, cor rodit charitatis, oculos eruit dona Spiritus S. linguam diſſecat, quâ ſuum laudet creatorem, decorem polluit gratiæ, & mortis inficit veneno ſempiternæ.

Verumtamen alias ne quæramus figuras, præter illam quam nobis hodie depingit Euangeliſta in ijs quorum diabolus pingitur arripuiſſe corpora. Heu quàm illa tractat immaniter? Heu quàm lugent contorta, diſcruciata, exanimata? Turbantur oculi, lingua cæſpitat, labia torquentur, lingua ſpumis deſluit, corpus contremiſcet, oculi caligant, aures ſurdeſcunt, cor præfocatur, hinc conijce quid moliatur, dum animam per peccatum poſſidet dominus; Num videre placet eius veſtigia? illa ſcrutare ex veſtigijs in corpore relictis quod inuadit, omnia ſuis euertit cardinibus, omnia commouet, deſtruit omnia; ſit tibi pauper hic exemplo: nec minus in anima iam Dominus operatur.

Enarrat Dominus Iob ſub nomine ceti facta, Iob 41. 23. vireſque diaboli, quibus ſententiam interſerit, quæ quod præ manibus habemus, exponit: *Poſt eum lucebit ſemita*: veſtigia remanent itineris impreſſa quod peregit; inflata pernatat balæna pelagus, quæ, quà tranſit, ſpumam excitat prægrandem ex maris commotione, quæ ſupernatat aquis, hæc fluctus ſuſcitat, & de maris abyſſis aquas ſurſum attollit, ex cuius commotione ſpuma naſcitur, balænæ veſtigium: q. d. ex relicto veſtigio noſcitur, quà balæna

balæna tranſierit: hoc indicat: *Lucebit*; idemque ſignificat quòd, apparebit: *Erit manifeſta via.* Quotieſcumque ſulcat mare, vel abyſſos petit inferiores, totum commouet pelagus: *Et facit feruéſcere mare*, ſicut ignis aquæ lebetem accendit vltro citroque, ima ſummis & ſumma imis inuoluuntur, remanetque commotionis veſtigium. Hæc ſtupemus & nouimus eſſe veſtigia diaboli, dum animæ penetrat abyſſos, eamque per peccatum poſſidet, omnia turbat, inuertit, omnia commouet & alterat paſſiones; omnia vltro citroque conuertit. Num aliquod huius commotionis veſtigium? En tibi in hoc cæco, ſurdo & muto; hinc colliges ingreſſum diaboli, & veſtigia quæ animæ tuæ impreſſa relinquat, ex ſpuma, quam in corpore concitat, quod ſuis eruit cardinibus & conturbat vniuerſum. Quàm appoſitè dixit Angelus, ei nomen eſſe: *Exterminans*: quæ cuncta ſuo & loco & exterminet ordine. Si vel imago tantum eius, vtpote corporis inuaſio, illud ita commoueat, vt aures obſtruat, oculos excæcet, linguam liget: quid cenſendum de anima, in qua quietus, & diuturnus conquieſcit, dum eam per peccatum conquiſiuit. Hæc Dei mens eſt, in hoc homine, quem oculis noſtris ſubijcit Euangeliſta, vt perpendamus.

III. Telegia Deum a- ama. Nobiſcum agit Deus, quaſi qui res conſideramus oculis carnis, & ſpiritualia non intelligimus, niſi per corporalia, quæ docente philoſopho alio modo in hac vita capere nequimus. Dominicâ proximè elapſâ demonſtrare voluit in anima ſua ſanctiſſimâ, quam puriſſimo corpori vnitam & abſconditam deferebat, qualis illa eſſet cui ſe Deus vnione coniunxerat hypoſtatica, quàm pulchra, formoſa, diues, plena gloriâ, dotibus, doniſque cœleſtibus opulenta: quia verò hoc ipſum videre non dabatur in ipſa anima, vtpote inuiſibili, in ſuo corpore declarauit, illud tale oculis obijciens diſcipulorum, quale nobis deſcribit Euangeliſta: *Reſplenduit facies eius ſicut ſol, veſtimenta autem eius facta ſunt alba ſicut nix*, corpus ſuum tanta claritate ſplendidum, tantâ gloriâ magnificum, tantis dotibus decoratum: vt hæc fuerit Petri ſententia, (Matth. 17. 2.) non poſſe nedum inueniri, ſed nec in hac vita quidquam deſiderari excellentius, ipſa ſanctiſſimi corporis viſione; ac ſolo tantæ gloriæ ac ſplendoris intuitu, nec illum in ſeipſo poſſidendo, poſſe quempiam per omnia ſæcula omni dolore pœnâque liberari: prout tunc probauimus.

Si Deus ſic animæ corpus adornat, cui ſe vniuit, cum non ſit, illud capax donorum Dei principalium, nec bonorum cœleſtium receptiuum, ô quàm pulchra, grataque videretur anima illa ſanctiſſima, quæ bonorum omnium Dei, donorumque ſupernaturalium eſt receptiua? Quinimo hoc ipſo docere te voluit, qualis à Deo paretur anima, dum illi coniungitur, & quæ bona illi communicet, ſi tantâ gloriâ corpus adornet, mortale, & paſſibile, quod præter luti figmentum nihil habet aliud. Si tantum luto confert ſplendorem illi ſe coniungens, quàm pulchrum apparebit vitrum, cryſtallum, aut deterſum ſine macula ſpeculum aut adamas lucidiſſimus, ſi totus illi coniungatur? Quàm pulchram Dominus reddet animam, cui coniungitur? Quàm illa ſplendida, quàm opulenta? quàm donis cœleſtibus, & gloria ſpectabilis? Eodem modo, eâdem menſurâ ac proportione Chriſtus intendit, vt intelligas, qualem reddat diabolus animam, quam poſſidet, cui ſe coniungit, quam per mortale peccatum ingreditur. In eum finem hodie miſerum illum tibi proponit, vt videndo, quale reddat corpus illud, quod arripit, quem malorum omnium cumulum, qualem ſenſuum priuationem, quàm dolendam cauſet in illo inſenſibilitatem, quàm illud figurâ diſtorqueat terrificâ, bonorum omnium latro, firmiter tibi perſuadeas, quod talem quoque reddat animam, quam ingreditur, & in quam per peccatum lethale ſuſcipit poteſtatem: *Omnia* (docet Chryſoſt.) *euertit & confundit, & perdit, quocumque inſilierit, omnia diſcerpit, & dilacerat.* D. Chr. Ho. 9. in

§. 6. *Eques, quem vidit D. Ioannes, mors dictus, diabolus eſt, Chriſto contrarius, qui vita nominatur.*

PRæclaro cuncta hæc hieroglyphico monſtrauit Dominus in Apocalypſi diſcipulo ſuo dilectiſſimo D. Ioanni. In inſulam Pathmos deportatus à Deo quotidianis recreabatur viſionibus, vt fideliſſimus amicus, & altiſſimis inſtruebatur myſterijs. Vno autem omnino ſingulari, non vulgaria pandit illi ſacramenta. Plurimos offert ſpectandos equites mira varietate venuſtiſſimos, pariter & equos, vt dies luctæ videretur eſſe feſtiuiſſimus. Primus in arenam prodit equus albus, cui nobilis inſidebat formâ gratiſſimus ſole ſerenior, arcum manu librans, & in capite diadema, 13.

hunc

hunc inſequebatur alter equus rufus, feſſorem habens limato gladio terribilem, arduis negotijs deſtinatũ, tertius procurrit atro carbone nigrior, huic ſedebat eques ſtateram manu ſuſpendens. At quod cæteris erat mirabilius, vltimò vidit prodeuntem equum pallidum, infirmum, ſolis hærentem oſſibus, vix pedibus ſubſiſtentem, hunc eques moderabatur, quo turpior nullus, nullus execrabilior, cui nomen: *Mors*: tali talis correſpondet, talis equus equiti tali. Conueniebat nomen: manibus quippe diræ mortis gerebat inſtrumenta, gladios, famem, peſtem, laqueos, animalia mortifera; baſiliſcos, ſerpentes, aſpides, tigrides, leones &c. ita vt quaquauerſum diſpergeret cladis inſtrumenta. Confeſtim hic ſociatus à tergo ſequitur infernus ſuis armatus dæmonibus, æternis ignibus terribilis, cruciatibus infinitis exhorrendus, ita vt quocumque ille ingrederetur, [Apoc. 6. 8.] iuncto pede totus infernus ſequeretur: *Ecce equus pallidus, & qui ſedebat ſuper eum nomen illi mors, & infernus ſequebatur eum; & data eſt illi poteſtas ſuper quatuor partes terræ, interficere gladio, fame, & morte, & beſtijs terræ*. Bone Deus, horreſco referens; quis quæſo eques ille? O plangendam ciuitatem & domum, quam hic ingreditur, deplorandam?

[L. 4. Mor. c. 20. & l. 24. c. 8. & l. 19. c. 2. in cap. 6. Apoca.] Stupendis illis reuelationibus ſtupenda Deus patefacit ſacramenta, quæ ſæpiùs euoluit D. Gregor. & inter S. Scripturæ expoſitores explanarunt D. Thom. & Rupertus Abbas. En figuram tibi à Deo propoſitam, quâ delineat, quomodo diabolus intret animam. Quis ingrediatur, in illa quid operetur. Eques ille (declarat D. Greg.) diabolus eſt, cui propriè nomen Mors conuenit: *Nomen illi Mors*, communi modo loquendi, quo cauſæ, nomen effectus adſcribimus. Hac itẽ ratione in Euangelio vocat Euangeliſta diabolum mutum ab effectu: quia homini illi linguæ ſuſpendit officium. Nemo quoque contradicit: per diabolum mortem in hunc mũdum introductam: [Sap. 1. 13. Sap. 2. 24.] *Deus mortem non fecit ſed inuidiâ diaboli mors introiuit in orbem terrarum*. Ex hac cauſa communi vocabulo in ſacris litteris, mors appellatur. [D. Aug. In Pſ. 48.] Ita Dauid, vt data opera D. Auguſtin. annotat ad hæc verba: *Mors depaſcet eos*, quæ clarius ipſe [Pſ. 48. 15.] legit: *Mors paſtor eſt illis*. Chriſtus item prædicit ſe hominum genus duplici modo ſeparaturum, [Mat. 25.] in hœdos & oues. Hœdorum pars, malorum eſt congregatio, qui velut hœdi, laſciuis ſuis inhærent delicijs: bonorum autem ſocietas ouium eſt manſuetarum, vtilium. Suum quiſque grex agnoſcit paſtorem; Malos paſcit, ducit, excitat, in viam diabolus perditionis, in prata eos introducit à Deo prohibita, paſcit eos in campis virentibus, lucrorum appetitum ampliſſimis, delicijs carnis, mundi voluptatibus, Ægypti potat eos aquis turbulentis. Hoc canit Dauid: *Mors paſtor eſt eis*. Bonarum autem, ſcilicet ouium grex paſtorem agnoſcit Chriſtum, qui hoc de ſe perhibet teſtimonium: *Ego ſum paſtor bonus*, qui doctrinâ ſanâ, ſacramentis ſanctiſſimis, donisque paſcit cœleſtibus: carnem ſuam & ſanguinem illis in cibum & potum adminiſtrat. Diſſident inter ſe Paſtores illi, ſicut inter ſe pugnant & quos paſcunt greges, & quæ gregibus tribuunt alimenta.

Quo nomine, quæro, vocatur hic ſanctarum ouium paſtor? Vita: *Ego ſum vita*. [Ioan. 14. 6.] Hoc quippe nomine frequentius ab Apoſtolo dilectionis inſcribitur: [Vita Chriſtus dicitur.] *Vita manifeſtata eſt. Vita quæ erat apud Patrem apparuit nobis*. [1. Ioan. 1.] Nec immeritò, ipſe namque auctor eſt vitæ non talis qualis, ſed æternæ, nedum corporis ſed & animæ: *Ego vitam æternam do eis*. [Ioan. 10. 28.] Idcirco ouibus vitæ cibum miniſtrat, carnem ſcilicet ſuam & ſanguinem: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam*. [Ioan. 6. 54.] Ad hoc venit, & natus eſt in hoc mundo: *Ego veni vt vitam habeant, & abundantius habeant*. [Ioan. 10.] Si nomen hoc propriè huic cõueniat animarum electarum paſtori, quod erit, (petit D. Auguſtin.) nomen ſuo contrario proprium, niſi mors; *Nomen illi mors*: [Diabolus dicitur mors.] ipſe namque mortis eſt origo, mortem ipſe introduxit, mortem cauſat, mortem inducit, mortem corporis & animæ, ſpiritalem & ſempiternam. Hoc eius munus, hac te morte quærit præoccupare: Ea mente tuam ingreditur animam, quia ſicut Chriſtus cum vita ſit, eam animæ tribuit quam ingreditur; ita quoque diabolus, cum mors ſit mortem in anima profert, animam occidit, quam poſſidens ingreditur.

Hinc rationem elicit D. Pet. Chryſol. cur diabolus in ſepulchris habitare delectetur, quibus mortuorum cadauera reconduntur, putrida, ſordida, vermibus corroſa, & iiſdem homines detinere conaretur. [D. Marc. c. 5. D. Matth. 8. D. Luc. 8.] Probat hoc D. P. Chryſol. illam enucleans hiſtoriam, quam heri expendimus & tres narrant Euangeliſtæ de duobus illis arreptitijs ſæuiſſimis. Licet autem D. Marc. & D. Luc. vnius tantummodo faciant mentionem, attamen duos fuiſſe commemorat D. Matth. quia vt aduertit D. Chryſoſt. *a.* & D. Auguſtin. *b.* aut erat homo ille vir primæ dignitatis, aut diabolus cæteris multo crudelior, qui virum contorquebat. Integra [a in cap. 8. Matt. b Lib. 2. de conſenſ. Euang. cap. 24.] legione, numero ſæpiùs repetito torquebatur ſex millium ſex centorum ſexaginta ſex, licet non

deinde

deſint, qui duabus intelligant obſeſſos fuiſſe legionibus, numero duplicato. Morabantur hi in mauſolæis quæ Iudæi tunc tempori in montibus ſeu deſertis effoderant, & hoc adeo pertinaciter, vt licet illos in ciuitatem ducerent, pedicis, manicisque conſtrictos, vincula cuncta veiut

III. Vnde libentes hi iſti in monumentis. Inſeri. in Concord. telas aranearum diſtringerent, & curſu rapidiſſimo ad ſepulchra illis non egreſſuri ferrentur: *Neque in domo manebant, ſed in monumentis rupta catenis agebantur à Dæmone in deſerta.* Illac pertranſijt Dominus, & à legione liberauit. Quærit D. Petrus Chryſologus, quid hoc rei maledicti; cur miſeros hos ingreſſi, locis illos detinetis adeo formidandis, vt nec videant, nec olfaciant nec tangant, niſi putredinem, vermes, tenebris immerſi palpabilibus ſepulchris, cadaueribusque concaptiui? Cur illis in vrbibus inter viuos homines negatis habitare? ad minus in locis commorentur auſtralibus, quo aere fruantur ſaniore, vel inter flores amœnos, fructuſque obambulent ſuauiſſimos. Vbi, quæſo, mortis auctor, quos ſibi habet ſubditos, niſi mortis domo detinebit? domus autem mortis ac mortuorum, ſunt ſepulchra, referta cadaueribus, craneis, putredine, vermibus, hoc proprium eorum domicilium, eo, quos poſſident, miſeros eliminant: *In*

D. Petr. Chrys. ſer. 16. & 17. *monumentis ſedem faciunt auctores mortis. Auctor mortis, mortis incubat manſiones. Attendite, quæ ſeuitia, quis furor, quæ rabies dæmonum erga humanum genus, quamuis breue tempus homines ferre non poſſunt, contenti non ſunt mori homines, ſed viuos geſtiunt ſepelire: paſcuntur cadaueribus, putredine ſaginantur, deliciantur fœtore, quibus tota voluptas eſt, homines interire.* Qui licet viuant, nolunt tamen vita fruantur, ſed ſedem habeant in domo mortis, & inhabitent monumenta. Hoc alijs proſequitur rationibus. Hinc, amice, clarè perſpicies cui locum cedas in animam tuam, dum eam diabolo conſignas: attende quem intromittas hoſpitem. *Nomen illi mors.*

§. 7. *Equus pallidus, cui inſidet diabolus, peccatum eſt, & quocumque illud ingreditur, ingreditur & ille.*

☞ 15] OBijcies, ergo ne illi portam aperio? Quinimo vt mortem exhorreſco. Tu illi portam aperis, tu paras ingreſſum, liberum & patulum peccato mortali conſentiendo: hoc quippe nihil eſt aliud quam equus, cui ille diabolus inſidet. Quàm neruosè hoc hieroglyphico equi pallidi, languentis, & infirmi mortale deſcribitur: *Equus pallidus.* Vide quid ſit Ioan. c. 1. 3.
peccatum, quod nec eſſe habet, nec ſubſtantiam, nec robur, nec vires, qua de cauſa, inquit D. Auguſt. illud D. Ioannes *nihil* appellauit: *Sine ipſo factum eſt nihil.* Si ſtudioſiùs attenderes, ſi ſcrutateris, ſi ſcalperes vnguibus, quo caperes, quàm nullum habeant eſſe delitiæ, quæ tantæ reputas eſſe ſubſtantiæ hanc quoque voluptatem, quam adeo ſolidam tantique cenſes eſſe momenti. Verùm his laruam tolleres, quæ indicas omnem tuam eſſe conſolationem: *Quis reuelabit faciem indumenti eius?* Quærit à Iob Dominus. Apparet Iob. 41. 4.
peccatum laruatum, pallioque tectum formoſiſſimo voluptatis, vtilitatis, lenimenti. O ſi fimbriā tolleres veſtimenti, & ea quæ ſub his latent quam inania ſint hæc, reuelares, quàm omnia futilia, & nullius entitatis. Hoc probare nititur Apoſtolus illis, in quibus nobis omnibus loquitur: *Quem fructum habuiſtis tunc in illis, in quibus nunc erubeſcitis?* Quid tibi de delitijs ſuperfuit? Quid de talis puellæ voluntate? quid de illis quæ tanto labore, diuitijs tantis coemiſti? Rom. 6. 21.

I. Peccatū equus eſt pallidus.

Hæc optimè nouerat Dauid, dum in ſe reuerſus præſentes reuoluit voluptates: *Infixus ſum in limo profundi, & nō eſt ſubſtantia.* Hæc tibi patebunt omnia eſſe veriſſima prædicitore Salomonis Spiritus S. quando morti proximus & exſpiraburdus, iam iam animæ cognoſces de corpore migrationem, quæ ſupremo ſtrictiſſimi iudicis ilico ſit præſentanda tribunali, mentis oculos ad ea, quæ hic primo habebas loco, conuertes, omnia ipſe iudex, vt vana & inania fuiſſe condemnabis: *Vanitatis arguentur præterita.* Talia Ps. 68. 3.
fuiſſe ſed ſerius agnoſcunt, qui gehennæ flammis exuruntur, flammis inquam: Dei iniuriarum vltricibus, vt enim perpendunt, quæ hic ſumma, prima, ac voluptate plena duxerant omnia vanitatum vanitatem eſſe proteſtantur: *Tranſierunt omnia tanquam vmbra.* Eccl. c. 11. 8.
Sap. 5. 9.

His conuenienter hortatur Spiritus SS. deliciarum mundi ſectatorem, voluptatibus, lucris, dignitatibus inhiantem, iuxta Septuaginta lectionem: *Quieſce, quia bulla eſt.* De quibus heri. Iſa. 30. 6.
Perpende accuratiùs qui toto ſpiritu tali frui feſtinas ſocietate, tu vero ſtultiſſime, tuo ſtimulatus œſtro vt hunc aſſequaris gradum eminentiæ tu qui diuitijs ventos hauris inaniſſimos: ſiſte gradum, conſidera, tolle ſpectro laruam: *Bulla eſt*, bulla, (vt alias diximus) cāpanula eſt, quæ in aquis inflatur, quando grauior imber in ſtagna depluit, aut quando fluctus vehementior ventorum flatibus agitatus illam atollit, quæ res eſt nullius entitatis, nihil bulla leuius, infirmius

minus nihil: quare quo probet hominem eſſe lãguidum & imbecillem, illum philoſophus definiuit Marcus Varro à Cicerone commendatus, & inter philoſophos verſatiſſimus, vt extollit Lib. 6. de Ciui. c. 2. D. Aug. (*Hominem omnium facile acutiſſimũ, & ſine vlla dubitatione doctiſſimum.*) *Homo bulla eſt.*

16 Equus hic pallidus licet, ſeſſorem tamen habet, cui nomen mors, hic diabolus eſt. Ita continuò huic inequitat equo, vt numquam ex eo deſcendat, & quocumque hic ingreditur equus, pariter ingreditur & eques. En qua ratione tuam ingrediatur diabolus animam.

II. Diabolus ſuper hunc equum ſedet.

Locum cedis peccato? luxuriæ portam aperuiſti? voluntatem tuam, illicitæ dilataſti voluptati? prohibito expandiſti fœnori? Noueris igitur hoc equo ſubintrare pariter diabolum equitem.

Grauiſſima quædam orta eſt olim quæſtio inter Antiochenos & Alexandrinos, ex quadam ſententia, quam pleriſque Monachi Iſauriæ profitebantur, ſcilicet, dæmonem in animam non ingredi, nec quidquam in ea operari, hoc ſoli Deo reſeruari, corpus autem tantummodo poſſe arripere, ei mortem adferre: Vnde conſequenter inferebant, in Adæ corpus non intraſſe dæmonem, nec animæ mortem intuliſſe, ſed ſolius tantummodo corporis. Ad huius quæſtionis diſcuſſionem, conuenerunt Eulogius Epiſcopus Alexandrinus, & Anaſtaſius Epiſcopus Antiochenus cum alijs pleriſque: litteras autem miſerunt D. Gregorio Pontifici maximo, quivt talis ſuum interponeret decretum, decideretque quæſtionem.

III. De fide eſt Adã quoad animam mortuũ.

Illis reſpondet D. Gregorius. Primò: vt grauem errorem damnari, quòd Adam non fuerit in anima mortuus: in illa namque prius quàm in corpore mortem oppetijt. Quod ex eo probatur (inquit) quòd Dominus Adæ vxorique Gen. 2. 17. fuit comminatus: *In quocumque die comederis ex eo, morte morieris.* Et perſpicuum eſt, illos quo die fructum guſtarunt vetitum corporaliter nequaquam obijſſe, quinimo nongentis annis ſerui ſuperuixerunt: D. Gre. l. 6. Epiſt. c. 29. *Ecce comedit Adam & Eua, de ligno vetito, & tamen in carne ſua vltra nongentos annos poſtmodum vixerunt.* Dicendum igitur, eos guſtato fructu vetito in anima mortuos. Hæc autem eſt mors prima, quam Apoc. 7. & 20. & 21. 8. vocat D. Ioannes quæ peſſima eſt omniumque malorum ſcaturigo, mortiſque temporalis fons & ſempiternæ, de qua D. Ioannes dicit: *Mors ſecunda.* Quis igitur Adæ animicida? diabolus qui per peccatum animam occupauit. Ipſe mors eſt: quid aliud quàm cladem adferret? Rom. 5. 12 Hoc aſſerit Apoſtolus: *Per peccatum introiuit mors*: quod ſic licet intelligere, peccatum ingrediens in hominem, eques illud diabolus confeſtim eſt inſecutus, qui mors dicitur, occiditque hominem, non in ſubſtantia naturali, ſed in qualitate vitæ ſpiritualis: *Mortuũ dicimus non à ſubſtantia viuendi, ſed à qualitate viuendi.*

IV. Secundò docet, & hinc educit, vt hæreſim anathematizari, ſententiam quæ diceret dæmonem non ingredi in animam, nec eam occupare: peccatum etenim equus eſt, deſuper habens ſeſſorem, & ingrediente peccato conſequenter & eques ingreditur. En quam conformiter his prædicat D. Ioannes de Iuda: Ioan. 13. *Poſt bucellam introiuit in eum Satanas.* Agglutinatus erat huic ſacrilegæ actioni diabolus, receptionis ſcilicet Sacramenti, intentione peruerſa, proinde bucella per os corporis introeunte, ſubijt continuo diabolus, totamque poſſedit animam. Hæc attenta mente perpende, tu maledicte, reuolue, dum aperis peccato ianuam, ſolum non ingreditur, ſed in illo vectus eques ingreditur diabolus, tuamque poſſidet animam, quam calcat, ferit, molit, perdit, occidit. Ex his pariter collige, quantus te numerus occupet dæmonum, cuius auditus tantummodo perpetuo te, precor, tremore concutiat. Si namque diabolus eques tuam per peccatum ingreditur animam, quantus excreuerit tuorum numerus peccatorũ, eorumque diuerſæ ſpecies, tantus procul dubio, & diuerſus erit dæmonorum numerus, qui cordis tui poſſideant viſcera homicidæ.

Admodũ concinnè ponderat D. P. Chry. præfatã de duobus dæmoniacis hiſtoriã, ex D. Mat. qui Chriſti manũ implorarunt dũ per regionẽ tranſiret Geraſenorũ. Quærit ab illis: *Quod eſt tibi nomen?* Reſpondent. *Legio, multi enim ſumus.* Opinatur Abulenſ. fuiſſe ſex millia, ſexcentos, & ſexaginta ſex. Alij numerũ duplicant: deprecantur autẽ, ne eos expellat extra regionem, ſed tribuat in porcos intrandi licentiã, qui ad duo millia, in vicinia paſcebãtur. Cõceſſit illis Chriſtus, & imperio ac virtute Chriſti corporibus egreſſi, porcos arripiunt, & ilico totus grex tãto ferẽdo oneri imbecillis, per præceps ruit in mare, miſerque ſubmergitur, & maluẽ cẽſet eſſe tolerabilius maris fluctibus obrui, quàm ab illis occupari, quos ſæuiſſimos carnifices patrerentur.

V. Ad quid Chriſtus de numero ſollicitus inquiſiuit dæmoniorum? Vt tibi cõſtet vero verius (inquit D. P. Chryſ.) nõ vnicũ, quẽ admittis eſſe dæmonẽ, quiq; tuã arripit animam, ſed aliquoties integrã eorũ conuenire legionẽ, pro tuorũ numero peccatorum, tantus eorum nempe numerus, tua.

rus, vt eos, duo millia porcorum perferre non valerent, quibus duo tantum cruciabantur: *Grex in gregem mittitur, vt prodatur dæmonum multitudo, vt appareat hos duos portaſſe homines, quos numeroſitas non valuit ferre porcorum.* Quod ſi ex alijs Euangeliſtis diſcamus, vnum tantum hominem ab integra legione dæmonum occupatum: perpende, quæſo, quæ ſolius & vnius animæ calamitas, quæ tot tantiſque dæmonibus poſſeſſa cruciatur. Credamne fieri poſſe Christiane, talia audire te, credere, te tantum tibi Euangelium lucem miniſtrare, nihilominus quietum adeo, nullius damni conſcium, excitatum hilaremque obambulare, cuius animam grex integer occupat dæmoniorum? O ſortem merito plangendam, non incongruè loquitur, qui gehennam eſſe dixerit animam tot dæmonum domicilium: de illa hoc proferatur: *Facta eſt habitatio dæmoniorum, & custodia omnis ſpiritus immundi*, & illud Iſaiæ: *Poſſidebunt illam onocrotulus, & ericius, & coruus &c. & erit cubile draconum, & paſcua ſtruthionum.* Hæc animalium diuerſa genera, varios referunt dæmones, pro varietate peccatorum: quia, vt notat magnus ille pater Monachorum Caſſianus, diuerſi ſunt dæmones, pro diuerſitate peccatorum, quidã enim ad hæc, quidã ad alia tentant crimina, vt alio loco declaramus.

Apoc. 18. 2. Iſa. 34. 11.

§. 8. *Velut Rex regnum ſuum; ita animam perambulat diabolus peccatoris: collige qua ratione mortuum ſit tractaturus.*

18 HOc inſinuauit (teſte D. Gregor.) intimus ille Dei familiaris Iob, qui cum ſæpius non leui certamine congreſſus fuiſſet cum illo equite diabolico, eiuſque tum fortiſſimas, tum verſutiſſimas lanceas ſuſtinuiſſet, eum probè nouerat. De ſtatu loquitur peccatoris miſerando: licet autem verba eius aut ſonent imperium aut inferant deprecationem, vim tamen habent enuntiatiuam, phraſi communi Sanctiſque patribus notiſſima: *Calcet ſuper eum quaſi Rex interitus.* Hoc nomen *interitus*, nominatiuus eſt, & per illud ſignat diabolum, dictus *interitus*, quod illi coincidit: *Nomen illi mors.* Inter, inquit, in illum mors, ambulet, terat, volet, circumeat vt Rex equo ſeſidens perambulat ciuitatem, liber, glorioſus greſſuque tolutario gradarius: *Calcet ſuper eum quaſi Rex interitus.* In ſacro eloquio circumire, obambulare, calcare domum ſeu fundum, dominium præfert: apud iuriſperitos namque, modus quo quis adit domum ſeu hereditatem, hic eſt, vt illam ingrediatur, & perambulet. Eadem loquendi formula diabolus ſe mundi iactauit eſſe Dominum, cuius pacificam haberet poſſeſſionem, dum ait: *Circuiui terram & perambulaui eam.* q. d. Meus eſt orbis, & quaſi propriam hereditatem liberè illum perambulaui. Peccatorem ingreditur diabolus, & calcat, ambulat, terit, velut Rex ſibi ſubditum regnum. Audiamus D. Grego. moraliſantem: *Dum mentem reprobi poſſidet calcat: quia quoties eam delectationibus preſſit, quaſi toties ſuper eam pedes ſuæ tyrannicæ dominationis poſuit.* Conuenit hæc doctrina cum illa, quam Chriſtus hodierno proponit Euangelio; locutus enim de diabolo, ſic ait: *Cum fortis armatus cuſtodit atriũ ſuum.* Fortis & armatus animæ poſſidet arcem peccatoris, vt eius rex & Dominus. Quid in ea acturus, ſi mors ipſa ſit, niſi mortem illaturus? & omni mortis genere trucidaturus, ſeu morte adeo ſeuera, quæ mortis in ſe omnia genera comprehendat?

Iob. 18. 14. Iob. c. 1. 7. D. Greg. l. 14. Mor. c. 8.

Hoc nobis innuit D. Ioa. hac quam declaramus, viſione, dum ait: *Interfecit gladio & fame, & morte & beſtijs terræ:* & ita res ſe habet: mox enim vt Tirannus hic animam ingreditur, communi, horrendaque adeo ſæuit ſtrage, vt nulli parcat, demoliatur vniuerſa. Diuinã vaſtat gratiam, vitam enecat ſpiritualem, dona deſtruit Spiritus S. ius ad regna cœleſtia eradit, occidit omnia merita gloriæ bonis operibus in gratia factis acquiſita: fidem mortuam, ſpem, exanimẽ, animamque reddit omnibus virtutibus ſpoliatã, O quales tibi lachrimas excitaret, ſi crudelem cerneres prædonem regale palatium ingreſſũ, qui regem continuò trucidet, mactet reginam, confodiat principis filios, omnes igni tradat regios tapetes, aulæa pretioſiſſima diſperdat, abacos ſeu ſcrinia vaſis ornata electiſſimis euertat, vmbellas auro gemmiſque intertextas dilaceret, nihil non illæſum, infractumque prætereat. Hæc igitur omnia in te molitur diabolus, quando ferox ille equus peccatum mortale animam ingreditur, & fierinè poteſt, vt his fidem habeas, nec timeas, nec membris omnibus, audito ſolo peccati nomine, contremiſcas?

I. Diabolus intrans per peccatum animam, omnia peſſumdat.

Hanc doctrinam populo proponebat D. Chryſoſtomus cui reſpondebant auditores. Hæccine vera prædicantur? Fierine poteſt, vt tam ſit immenſum horrendumque detrimentum, quod nobis infert diabolus dum per peccatum repit in animam? Vt enim proſpera lætaque valetudine gaudebant, & commiſſo peccato mortali, nullam vitæ, virium que ſentiebant imminutionem, obijciebant, quæ Sanctus prædicaret 19

Archiepiſcopus, non veritatem eſſe Catholicam, ſed Hyperbolen oratoriam. Chariſſimi, reſpondet ille, faxit Deus, non hæc adeo vera eſſe quæ vobis propono, nec enim hoc multum, his vos perterreri, cum & mihi crines capitis exhorreſcant, ego tremore & pauore concutiar & conſiderans, & prædicans fortiùs commoueor. *Graue & moleſtum eſt, quod dicitur & triſtitia afficit auditorem, idque ſcio ex iis, quæ ipſe patior, nam cor meum turbatur & palpitat, ſed neceſſe eſt dicere.* Ne autem in animum inducatis, hoc de meo prodire cerebro, primo fidei noſtræ Catholicæ conſiderate principia, perpendite, quòd in ijs vt primum omnium locamus fundamentũ: cum Deus protoplaſten creaſſet in gratia, donis cœleſtibus affluentem, à morte liberum, malis inexpertem, ob vnum tantummodo peccatum, cui conſenſit introitum, mortem incurrit vniuerſalem: *Cum vnum admiſiſſet peccatum, totam ad ſe mortem attraxit.* Expende illud: *Totam mortem.* q.d. Quidquid in eo mori potuit, in mortem attraxit: mortem ſpiritus, gratiarum, donorum, virtutum, animæ, corporis, corporalem, ſempiternam. Et hoc vnicum erat peccatum, & in ea re, quæ de ſe ad malum non declinabat: ex natura namque rei peccatum non erat pomum deguſtare, niſi quia legi diuinæ contraibat poſitiuæ. Quis tantorum in te, precor effectus criminum, quæ ex rei natura abominanda ſunt, & tot dæmoniorum, quot in animam admittis flagitia? Quid nobis ſupereſt quærit D. Chryſoſtomus? *Nos qui quotidie innumerabilia peccata admittimus? Si autem ille, cum vnum admiſiſſet peccatum, tantum attraxit malum, & mortem inuenit, qui perpetuo in peccatis viuimus, quid non patiemur?*

D. CHR. Ho. 9. in 1. ad Corint. T. 4.

II. Per peccatum mors intrat in animam.

D. CHR.

Deinde, de fide eſt (inquit) per vnum peccatũ mille millia, & decies centena, millia mortes vt corporales ita ſubintraſſe ſpirituales, & tot quidem quot de prima propagine nati filij commemorantur: iam enim aſſeruit Apoſtolus: *Per vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertranſijt. Cogita quantum temporis in morte manet, propter vnum peccatum genus noſtrum, quinque millia annorum, & plura præterierunt, & mors nondum eſt ſoluta, propter vnum peccatum.* Vna potuit mandati tranſgreſſio tam graues tamque innumerabiles mortes cauſare, mortes operari. Quas non, quot non clades attrahent tot innumera flagitia, qualia tot ſolus quolibet die qualibet hora committis? Si vnicus actus inobedientiæ tantas potuit mortes inferre, tot impudicitiæ, tot blaſphemiæ, fraudes tot, tot latrocinia, tam graues Dei iniuriæ, quas tibi mortes non conciliabunt? O te reprobum, te velut mortuum reputa, crede, tibi quoque cœleſtem hanc vocem inclamare, quæ ſimilem tui concitauit, cui hoc improperabat actiùs: *Nomen habes quod viuas & mortuus es.* Tecum attrahis mortem, imo tot mortes, quot ſcelera commiſiſti, tot dæmonibus ingreſſum pateſeciſti, qui trucidarent, demolirentur, vitamque tuam enecarent.

Rom. 5. 12

Apoc. 3.

§. 9. *Peius eſt diabolum animam occupare quàm corpus, in quod aliquoties, nullo mortali prauo ingreditur, quinimo ex Dei beneficio.*

HIs ita conceſſis, grauia, videlicet hæc eſſe tot detrimenta; verumtamen nondum hic damnorum finis, quibus animam opprimit crudelis inimicus, morte ſcilicet, adeo communi, vt nihil excipiat, neci tradat vniuerſa, inſuper & poſt ſe mortem æternam trahit in inferno. Hoc ex mente Ruperti Abbatis indicat viſio D. Ioannis quam præ manibus habemus: *Infernus ſequebatur eum.* Quod etenim mortem hanc ſequitur, quam per culpam efficit in hac vita, mors eſt æterna, quæ in inferno perpetuis pœnis æterniſque cruciatibus manet peccatores. Hoc indicat Apoſtolus: *Stipendia peccati mors.* Mortem appellat, qua in pœnam æternam in inferno damnati cruciantur, quam D. Ioannes vocat: *Mors ſecunda.* Hæc ſtipendium eſt, & quæ culpæ correſpondet. Hinc exponit D. Chryſoſto. vtilem vobis quæſtionem, & apud Theologos, ſacraſque literas notiſſimam. Vtrum ſit damnum pernitioſius, quodque ſibi magis ſit fugiendum ac formidãdum, nimirum, quòd tuum diabolus occupet corpus, te poſſideat arreptitium eo modo quo diximus, vel quòd ingreſſus in animam per mortale peccatum habeat poteſtatem?

Apoc. 6.

Rom. 6. 23.

Ho. 13. in Mat. & Ho. 1. ad Epheſ. & Ho. 4. ad Rom. & Ho. 4. in Act. & libro de prouid.

Iam ex nunc quaſi carnalis, reſpondes, minus te hoc quàm primum formidare, cum illud, abſit, vt tibi terrorem incutiat, imo & tibi perplacet, & quietus viuis, gerens in anima diabolum anno vno, decem, viginti: inſuper tu ipſe es ille vir qui diabolum quo tuis fruaris delicijs & recreationibus, introducis, & proprio motu in animam admittis, & hoc te metu percellit, capilloſque conturbat, quod in altero contemplaris dæmoniaco? quid non operabitur, hoc idem

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

idem in te ipſo contemplari, à recto deuiat (inquit D. Chryſoſtom.) iudicium tuum: omni namque poſtpoſita comparatione multò tibi eſt pernitioſius, diabolum animæ tuæ accepiſſe poteſtatem, quàm à toto inferno corpus occupari, in eoque tot torqueri dæmonijs integra ſcilicet legione, quali miſer hic poſſeſſus eſſe perhibetur.

I. Aliquando diabolus corpora poſſidet Sanctorũ ſine eorũ culpa.

Primò: quia dæmonem in anima agere, culpæ adſcribitur, & iacturam homo patitur animæ, Dei gratiæ, donorum Spiritus S. prorogatiuæ ad regnum Dei, vt diximus. At illum in corpore habere, quod cruciat, & affligit, ex ſe peccatum non eſt, nec Deum ex anima eliminat, nec gratiam expellit, nec Dei turbat amicitiam, nec donis priuat cœleſtibus, nec ſuperna ſubtrahit auxilia: quinimo ſæpe numero contingit ex altiori Dei conſilio diabolum in ſeruorum Dei corpora habere poteſtatem, eaque grauiſſimè adeo collidere, vt horrorem, metumque ſpectantibus inferant, qui tamen Dei præſentiâ in anima potiebantur. Patet exemplo, in hoc monacho Stagyrio, qui cum Dei ſeruus eſſet, probitate morum inſignis, meritis coram Deo præclarus, Sanctiſſimæ Trinitatis habitaculum, in quo completum aſſerimus (inquit D. Chryſoſto.) illud: *Si quis diligit me, &c. ad eum veniemus & manſionem apud eum faciemus.* Cuius tamen diabolus totum ita corpus occupauerat, vt nullum membrum liberum illæſumque præteriret.

Lib. 1. de prouid. hom. 14.

II. Docet autem experientia in monte celſiſſimo, quòd inferior aeris regio, vbi formantur nubes, fulgura, tonitrua, turbines, & tempeſtates qualis mons ſcribitur Olympus in Theſſalia, Atlas in Mauritania, Athos in Macedonia, de quibus D. Augu. obſcura ſit, turbida, tempeſtatibus agitata, grandine, tonitru, fulgure commota vehementiùs, ſuperior tamen pars lucida, ſerena, ſole perfuſa amœniſſimo, vt cœli ſplendorem imitari velle videatur. Sic quibuſdam euenit Dei electis; ſic Iob contigit, monti præcelſo, licet enim in parte corporis inferiori, diabolus tremendas cieret tempeſtates, turbines prouocaret, grandinem plueret dolorum & calamitatum, pars tamen animæ ſuperior diuina luce radiabat, cœleſtibus auxilijs placida, ſole diuinæ præſentiæ ſplendida lucidiſſimo, Dei gratiæ domicilium.

Lib. 3. de ciuit. c. 17

III. Probatur exempla.

Hinc SS. Patres eliciunt, nullo præuio peccato mortali, iuſto ſed occulto Dei iudicio poſſe dæmonem alicuius corpus occupare, illudque acerbiùs dilaniare: nec deſunt nobis exempla Sanctorum, quorum corpora, ob ſolius venialis peccati delictum ingreſſus diutiùs ſeueriuſque diuexabat. Ita Caſſianus cuius merita nulla pars orbis ignorat, de Moyſe Abbate quem ipſe collaudat: *Virum ſingularem & incomparabilem*, qui cum talis eſſet, eius tamen intrauit corpus diabolus: At quæ ratio? Reprehendit plus iuſto acerbius Abbatem Macharium, dum ſimul de rebus colloquerētur ſpiritualibus, defectus cuiuſdam causâ, quem ad ſummum omnes indicant fuiſſe venialem. D. Greg. mentionem faciens Epiſcopi Fortunati, de muliere ſcribit Toſcana genere nobiliſſima, ad dedicationem Sacelli in honorem S. Sebaſtiani conſecrati à ſocru inuitata ſequenti die celebrandam. Ipſa verò nocte, maritum copula carnali cognouerat (quod ex ſe peccatum eſſe non arguitur) poſtridie prodit ad feſtum, ſed vt templum cum alijs eſt ingreſſa: *Mox vt reliquiæ B. Sebaſtiani martyris Oratorium ingreſſæ ſunt, eam malignus ſpiritus arripuit, & coram omni populo vexare cœpit.* Licet autem hic multa veniant conſideranda, ſufficit tamen cum D. Gregor. hiſtoriam narraſſe. Qui pariter commemorat de Religioſa per hortum ambulante, vt hæc vidit lactucam ſibi arridentem, folium decerpſit, illudque comedens gemit energumena, diabolus exorciſmis adiuratus, vt ingreſſus panderet rationem, reſpondit, illam ab omni culpa liberam, hoc ſolum ei portam aperuiſſe, quòd decerpens folium, illud antequam comederet Crucis ſigno non conſecrarit: ego quippe, inquit, huic inſidebam folio, & illud ipſa comedente, pariter ſum ingreſſus: *Quare exorcizatus clamabat: ego quid feci? Ego quid feci? Sedebam ſuper lactucam, venit & illa & momordit me.*

Colla. 7. c. 27. de

D. Greg. L. 1. dial. cap. 9.

L. 1. dial. cap. 4.

In geſtis D. Bernardi legimus religioſum, ob vanam diſtractionem in Oratorio, permittente Deo à diabolo corporaliter poſſeſſum, direque cruciatum. Dum Apoſtolicus noſter Prædicator & Pater D. Vincentius Ferrarius Valentiæ prædicaret vt refert M. Diag. *a.* & M. Gomez *b.* anno Domini milleſſimo quadringenteſimo decimo puella quatuordecim annorum adducitur energumena liberanda: cum autem D. Vincentius diabolum acriùs increparet, quòd ingredi præſumpſiſſet puellam ab omni adhuc culpa puriſſimam, & ingreſſus premeret dare rationem. Reſpondit: non ego ſolus intraui, ſed magna mecum dæmonum multitudo; hæc quippe de cauſa, gregatim omnes domum ſumus ingreſſi, vt patrem irritaremus, excitaremus, eoque furo-

L. 2. c. 20

a L. 1. cap. 18.

b L. 1. ca. 11.

ris commoueremus, vt vxorem occideret: at pijſſima mater, continuis ſe precibus D. Virgini ſedula commendabat qua de cauſa omnes conatus irriti conciderunt; & duos inſecuti lepores, neutrum deluſi cepimus.

Hinc diſce quanto flagret diabolus deſiderio, quo pacem inter coniuges perturbet, maritumque moueat in vxorem: pariter intellige, ſine cauſa commotiones(a) vt hiſpanicum habet adagium inter coniugatos eſſe opera diaboli. Vt autem hoc eis ad votum non ſucceſſit, ob piæ mulieris exercitia, furioſi, tanto domum ſtrepitu colliſerunt, vt tota funditùs corruere viderentur, quo cuncti qui ſpectaculo aderant ſigno ſe Crucis munierunt, cœleſte ſubſidium implorarunt, ſanctumque Ieſu nomen inuocarunt; hæc autem puella ſigno ſe crucis non munijt, quocirca, teſtabatur diabolus, eam arripuimus. Hoc ſuppoſito, non ob culpam aliquam mortalem puellam poſſiderunt: nec enim autumo mortiferum eſſe peccatum, ſignationis crucis omiſſionem.

(a) En ſeno y ſin ſaber.

Iam annus labitur decimus, cũ Cæſarauguſtæ agerem, mulierem adduxerunt Taracona lymphaticam, quam omnium ſuffragio piam aſſerebant: viro iunctam, prole maſculâ formâ Angelicâ ſplendidâ fœcundam: in confeſſionibus, & Sacris communionibus frequentiſſimam. Quam cum plures Dei Sacerdotes varijs cõiurationibus à nefario ſpiritu liberare nequiuiſſent; ad ſacrum ducitur Sacellum D. Virginis de columna: eſt hoc autem ſacellum, meritò primum, totoque mundo famoſiſſimum, vtpote primum D. Virgini in ea Prouincia dedicatum; & à D. Iacobo Apoſtolo Virginis ipſius expreſſo mandato conſtructum, quæ ibidem apparuit Angelorum adducta miniſterio. Perſeuerat hoc in loco mulier aliquamdiu, confeſſionibus, communionibus, orationibus, alijſque pijs operibus infatigabiliter occupata, licet autem nefarius erumperet ſpiritus, porro non niſi poſtquam plurimis diebus eius inuaſiſſet corpus, & non ferendis cruciatibus tortor immaniſſimus afflixiſſet.

22 Eruditione pariter & admiratione inſignis eſt illa hiſtoria, quam refert Seuerus Sulpitius, & doctrina & ſanctitate ſpectabilis in vita Sanct. Martini de eremicula viro omni virtutum genere adornato; cuius erant & virtutes heroicæ, & fama nominis eius celeberrima, vnde ſibi timuit, ne vanâ gloriâ inaniter intumeſceret, quocirca feruidis ac continuis orationibus, & ieiunijs aſperrimis Dei pulſabat bonitatem, daret immundo ſpiritui poteſtatem vt ad aliquot menſes corpus occuparet, illudque torqueret atrociùs, vt hoc medio contra vanæ gloriæ flatum tutus muniretur. Exauditus eſt pro ſua pietate, & Dei ſingulari miſericordia, & quaſi beneficium non vulgare, in animæ ſanctiſſimæ ſecuritatem, Satan in eum accepit poteſtatem. Vnde D. Ambroſ. hanc vocat gratiam Dei magnam & fauorem eximium, quẽ concedit aliquoties ſeruis ſuis, vt à dæmone lymphatici corripiantur: *Magna gratia, qua imperat diabolo &c.* Hinc illa Patrum ſententia, qua docent, nedum non eſſe contra animæ profectum, diabolico ſpiritu agitari in corpore vehementiùs, quinimo eſſe poſſe, in magnum ſalutis beneficium & emolumentum; & vt ait D. Ambroſ. magnum donum: dum enim diabolus corpus tormentis collidit, & cruciatibus excarnificat, ſanat Dominus animam, à peccatis præſeruat immunem, & humilitate reddit ſecuram. Hic impletur Annæ matris Samuelis vaticinium: *Dominus mortificat, & viuificat.* Quod tamen, monente Origene & demum Diu. Ambroſ. ne ſic intellexeris: quaſi vnum ſequatur alterum; præcedat mortificatio, ſubſequetur viuificatio; ſed vno eodemque tempore pari greſſu, mortificet Deus carnem cruciatibus ac doloribus, imo non rarò dæmonis operâ, viuificet autem & conſeruet animæ ſalutem. Vt omnibus conſtat apertiùs in Iob, qui cœleſti quadam proprietate diabolos miniſtros vocat mortificantes; quod enim in noſtra vulgata lego: *Vita eius mortiferis,* alij conformiter Hebræo legunt: *Mortificantibus.* Et Philippus Diaconus vertit: *Infernalibus miniſtris:* quia ſic Deo ſalubriter diſponente ſeruorum ſuorum inuadunt corpora, quatenus & mortificentur exteriùs, & interiùs humilientur; vt in ſeipſo expertus fuiſſe teſtatur Diu. Paulus. Quem permittit Deus, vt angelus Satanæ colaphizet, confundat; excruciet: Cur hoc? *Ne magnitudo reuelationum extollat me.*

D. Ambr. Lib. de pœnit. 13. Et Ill. Diuin. pietas comm. bonum poſſit. 1. Reg. 2. Hom. 15. in Iob. Sermo. Vita Iob 33. 2. Cor. 12. 7.

§. 10. *Vocat D. Hieronymus diabolum Dei quæſtionarium: vt in Iob & alijs manifeſte patuit.*

QVa de cauſa D. Hieronym. Satanam dicit Domini quæſtionarium, carnificem, tortorem: *Quaſi quæſtionarius Domini eſt,* Sicut Deo committente iniuriam tibi irrogat inimicus

D. Hier. In Iſ. Tom.

micus ad animæ ſalutem, ſicut conceſſit Semei, 2.Reg.16.10. vt Dauid exprobraret, de quo ipſe Dauid: *Dominus præcepit ei, vt malediceret Dauid.* Tibi verò febrem immittit, qua corpus exuratur, & ardores concupiſcentiæ temperentur, quibus anima periculoſiùs laborabat: Morbos grauiſſimos, calamitates maximas Iob permiſit exterius in corpore, quibus animæ meritis magnum adderet incrementum, & ad lucem ſpectandam cunctis educeret virtutum & patientiæ claritatem. Do tibi ſimilitudinem: in quem finem ſubijcit molæ volubili limator aciem gladij, niſi vt ſplendeat fulgidior? Subijcit Deus torturæ corpus, quod diabolico miniſterio exacuit, vt ſplendeat anima, fulgorque virtutum clareſcat patentiùs, & vt hoc torturæ medio, greſſus retrahat indirectos, in ſe reuertatur, & ad Deum animo recurrat feruentiori. Ita perpendit Diu. Hieronym. quod egit Apoſtolus, quibuſdam facinoroſis hominibus. 1.Tim.1.20. *Quos tradidit Satanæ, vt diſcant non blaſphemare.* Ex quibus hanc elicit concluſionem: *Ergo diabolus, quaſi quæſtionarius Domini eſt; qui enim non rectè ambulant, traduntur diabolo, vt ab ipſo cruciati ad Deum conuertantur.*

Hom.41. in Act. & Hom.3. in Epiſt. ad Iam. & Hom.41. in Euang. cit. Ex prima ratione ſecundam elicit D. Chryſoſtom. Accipiens immundus ſpiritus in corpus tuum poteſtatem, illud corripiens, tibi non aufert cœlum: cum ex ſe non auferat Dei gratiam: attamen tuam ingrediens animam per peccatum, cœlo te facit exſortem, & inferni dãnat cruciatibus: hoc autem innuit viſio illa D. Ioannis quam nunc exponimus: vidit enim quòd mortiferum illum equitem à tergo ſequeretur infernus: Apoc.6.8. *Et infernus ſequebatur eum.* Diabolus (teſtatur D. Chryſoſt.) corpus arripiẽs, ex ſe non te priuat, ſeu cœlis eliminat, quinimo diuinæ recipiendæ gratiæ diſponit eum, qui vias incedit non rectas, vt ad rectam viam dirigatur. I. Illi nolentes diabolo traditi vt emendentur. Exemplum ſume ex eo quod D. Paulum patraſſe legimus, cuius pectus diuina flagrabat charitate, omniũ ſitiens ſalutẽ: *Teſtis mihi eſt Deus, quomodo cupiam vos omnes in viſceribus Chriſti &c.* Philip.1.8. Hominẽ, audit Corinthi, tendentem, imo feſtino gradu viam currentem inferni, luxurijs diſſolutũ, & immerſum carnis ſpurcitijs. Conuerſionem eius vel maximè deſiderabat, & in rectam reducere viam optabat aberrantem. Quid conſilij? Quid facto opus? Sæuiſſimo præcipit ſpiritui, corpus ganeonis inuadat, tantiſque exagitet cruciatibus, vt ad vltimam trahat viuendi lineam: 1.Cor.5.5. *Quem tradidi Satanæ in interitũ carnis.* Quis ſcopus? *Vt ſpiritus ſaluus fiat.* Vidit ex alia parte quoſdam lapidibus duriores contumaces Deo contumelioſos, Euangelij detractores celerrimo curſu ad ima properantes: II. Similiter & blaſphemus. clemens eſt illos cohibere, à via malâ reducere: quid conſilij? maligno mandat ſpiritui, illos exagitet, excruciet, collidat: *Quos tradidi Satanæ, vt diſcant non blaſphemare.* 1. Tim. 1. 20.

Non præterit hic D. Chryſoſtomus modum loquendi ſcribentis: opinatur autem D. Ambroſius illum imitari loquendi phraſim, qua Deus in Iob dabat diabolo poteſtatem: III. Phraſis loquendi notatur. *Ecce tibi trado eum.* Non autem dixit, quos dedi, ſed: *Quos tradidi Satanæ*: ſicut aurifex, non dat aurum igni, vt illud quaſi ſuum exurat, & conſumat, ſed tradit, vt exurendo ſplendeſcat. Eo quoque modo, quo tu filium tibi chariſſimum manibus tradis pœdagogi, ſeu magiſtri, ſeu chirurgi, non vt illius ſit, ſed vt delinquentem virgis excipiat, læſum, & infirmum venarum apertione ſeu cauterio curet, & ad priſtinam reducat valetudinem: *Non dixit dare huiuſmodi* (interpretatur D. Chryſoſtomus) *Satanæ, ſed tradere, aperiens ei pœnitentiæ ianuas, & tanquam pœdagogo huiuſmodi tradens.* D.Chry. Ho.15 in 1.ad Cor. Tom.4. Admiror phraſim, dæmonem vocari pœdagogum, qui puerum pertinacem caſtigat: quã D. Chryſoſtomus declarat, quòd ſtudeat probare: nempe quod diabolus conſentiente Deo non ſit in hoc mundo nobis in detrimentum, nobis in ruinam, ſed nobis in beneficium, nobis in maximam vtilitatem: *De veneno eius* (ait D.Ambro.) D.Ambr. Lib.1, de pœnit. c. 13. To.5. hoc expendens *facit ſpirituale antidotum, vt quod venenum eſt, medicamentum fiat. Venenum ad interitum carnis, medicamentum fiat ad ſalutem ſpiritus.* Non minor eſt Dei ſapientia, non minor potentia quæ medici cedat & ſapientiæ & potentiæ, qui de ſerpente conficit theriacam.

Inſuper ex his declarat S. hic Doctor, quod IV. Dum corpora torquentur, ſpiritus corrigitur. Deus olim per Iſaiam prædixerat de Apoſtolis, quibus daturus erat poteſtatem ſuper ſerpentes & dracones, vt manibus eos ſuis valerent extrahere cauernis, conculcare, quibuſdam autem applicare in remedium, vitæque beneficium, qui ex rei naturâ venenum ſunt in interitum: *Mittet manum in cauernam reguli, qui ablactatus fuerit, manum ſuam mittet.* Iſai. c.11. 8. Ita diabolos aliquoties Apoſtoli educebant, quorum præcepto quorumdam corpora corripiebant, vt dictum eſt de D. Paulo: vt dum exteriùs corpora colliduntur, interiùs animæ corrigantur: D.Ambr. *Vides quemadmodum Paulus manum mittat, & nihil ei ſerpens noceat, de latebris eruat eum, de veneno eius faciat ſpirituale antidotum, vt quod venenũ eſt,*

medi-

medicamentum fiat, venenum ad interitum carnis, medicamentum ſit ad ſalutem ſpiritus. Quod enim nocet corpori iuuat ſpiritum. Huic innixus doctrinæ ſubtiliſſimè diſcurit, infinitam Dei ſapientiam, peruerſamque declarans dæmonis amentiam; tantâ Deum pollere ſapientiâ, vt Diabolicæ malignitati det contra nos poteſtatem, vt eo ipſo ſæuientis in nos conſiliũ euertat inimici, nobis in beneficium, hocque ſapienter diſponit, vt ipſe diabolus eo ipſo quo nos ſibi laborat lucrari, nos amittat, & ipſe nos ſibi Deus lucretur. Quia hoc conatur Spiritus nefarius, nos ſcilicet inuadere, cruciare, dilaniare corpora; conniuet Deus aliquoties, vt hoc medio nos perdat, quos velut ſibi proprios gloriabatur: & in Dei ſeruorum numerum referantur per gratiam, qui ſerui erant diaboli per culpam: *Se deſtruit* (inquit D. Ambroſ.) *cum hominem quem tentando ſupplantare ſtudet, ex infirmo fortiorem efficit: quia dum carnem debilitat mentem eius corroborat.* Et in hoc impletum agnoſcimus id, quod Dominus ad Iob, dum de diabolo ſub nomine loquitur Elephantis: quod eum ſcilicet, irrideret vt alter piſcem, quem hamo detinet ſuſpenſum vel paſſerem glutino cohærentem.

V. Nos Deo lucratur diabolus cum perdere nititur.

D.Ambr. Loc.cit.

25 Audiamus attentiùs, quæ ſubtiliter de his ſcribit D.Ambroſ. quæ vt qui velit, poſſit habere, hic inſerimus; ait igitur ibidem in principio capitis: *Tentator noſter diabolus eſt, & debilitatis membris ſingulis inferre, & ægritudines toto ſolet mouere corpore: denique percuſſit ſanctum Iob vlcere malo à pedibus vſque ad caput, quia in poteſtate acceperat interitum carnis eius, dicente Deo: Ecce trado tibi eum; tantummodo animam eius cuſtodi. Hæc iiſdem verbis Apoſtolus tranſtulit, dicens: quod tradiderit huiuſmodi hominem Satanæ, in interitum carnis, vt ſpiritus ſaluus fiat, in die Domini noſtri Ieſu Chriſti. Magna poteſtas, magna gratia, quã imperat diabolo, vt ipſe deſtruat: ſe enim deſtruit, cum hominem quem tentando ſupplantare ſtudet, ex infirmo fortiorem efficit: quia dum carnem debilitat, mentem eius corroborat; ægritudo enim carnis peccatum repreſſit. Illuditur ergo diabolus, vt ipſo mortis ſuæ vulnere contra ſe armet, quem debilitandum putauit. Sed & ſanctum magis armauit, poſtquam vulnerauit, qui totum corpus diris perfuſus vlceribus, diaboli quidem morſum pertulit, ſed venena non ſenſit, & ideo bene dictum eſt ei. Adduces dracone in hamo, illudes eum ſicut auem, ligabis eum ſicut paſſerem, puero: imponet ſuper eum manum &c.*

Ex prædictis conſtat, quod licet diabolus alicuius arripiat corpus, non illi cœlum claudat, non illo exheredet, non pœnis addicat ſempiternis. Attamen vbi corripuerit animam peccati ream, omnia hæc mala, imo peſſima in illa crudelis operatur. Hinc colligit D. Chryſoſtom. & monet, Hoc primum noſtrum ſit ſtudium; hæc perpetua ſollicitudo, peccatum exterminemus quo diabolus ingreditur, animamque ſibi ſubijcit, perpetuo damnat à cœlis exilio, doloribuſque non finiendis: *Peccatum peius dæmone eijciamus. Dæmon ſiquidem non omnino ſpoliat regno cælorum, ſed potiùs prodeſt modeſto, & vigilanti: peccatum vero omnino excludit.*

D.Chr. Hom. Ep. ad Rom.

Adeſt item D. Gregor. illas Chriſti promiſſiones expendens: quas cælum conſcenſurus & mandans Apoſtolis: *Euntes in mundum vniuerſum prædicate Euangelium omni creaturæ:* credentibus fecit quarum primiceria hæc eſt: *Signa autem eos qui crediderint, hæc ſequentur in nomine meo dæmonia eijcient.* Qui fide viua crediderint, accipient ſuper dæmonia poteſtatem. Qui verum hoc eſt, quærit D. Gregor. cum illa patrare fideles non omnino videamus, cum omnes gratiam non habeant dæmonia eijciendi? Ne ſit, inquit, hic primus promiſſorum Chriſti intellectus, de corporali dæmonum eiectione; ſed ſpirituali, dum non de corporibus, ſed de animabus exturbatur: qui enim virtute Chriſti, viua fide fortior in animabus diabolum prohibet habitare, de eo prædicari poteſt, quòd immundos ſpiritus nobiliùs eijciat, quam qui illos corporibus emancipare perhibetur: *Quæ nimirum miracula, tantò maiora ſunt quantò ſpiritualia: tantò maiora ſunt quantò per hæc non corpora, ſed animæ ſuſcitentur.*

Eminentiùs longè facinus eſt ex mente D. Chryſoſt. Si Chriſti potentia peccatum expellas ab anima, quam mille Dæmones à corporibus: & ſine vlla comparatione mallet teprobus ille ſpiritus animam, quàm corpus poſſidere cui & vires adhibet potiores, vnde & fert moleſtiùs illà, quàm illo foras deturbari: quia ad hoc omnes intendit neruos, itaque laborat, vt qui vel maximè, quo inuadat occupetque arcem hominis animam, quam Deus ſibi in ſedem gloriæ creauit & habitaculum. Deinde & hoc aſſumit: *Non ita magnum eſt à dæmone liberari vt à peccato. Peccatum dæmone grauius eſt. Magnus dæmon peccatum eſt: quod ſi abs te abieceris, maior tu eris, mihi crede quàm qui dæmonia eijciunt. Audi Chriſtum dicentem: Nolite gaudere, quòd dæmonia vobis obediunt &c.*

D.Chr. Hom.

Nec hoc prætereamus, quod neruosè Diu.

Am-

Lib. 1. de pœnit. c. 13. Ambroſ. proſequitur. Flocci faciunt viri Dei, quidquid in eorum poteſt corpora diabolus, quinimò & ex eo magnam ſibi, colligunt meſſem fructumque meritorum: ſicut ex diaboli cruciatibus reportarunt Iob, D. Antonius, & infiniti martyres, quibus eos tyranni diaboli miniſtri laniabant. Hoc illis cordi eſt, ne manum mittat, ne tangat, ne animam ingrediatur, eam ſibi ſubijciat: hoc enim omnimodo malum iudicandum. Nihili faceret hoc paterfamilias, ſi latro domum ruſticam, ſeu domus atrium ingreſſus, terram erueret, paleas puluereſque ſolo diſperſos colligeret. Hoc autem ſollicitus curaret, & ſedulus inuigilaret ne portis domus irreperet ſuperioris, vbi ſcrinia diuitijs gemmiſque turgida conſeruantur, ne ad ea mittat manus, ſuffuretur, & quæ ſunt pretioſiſſima, ſibique chariſſima deprædetur.

§. II. Cum fortis armatus. *Præclariſsimis rationibus, probat hodie Chriſtus ſe Regem diabolo fortiorem.*

16 EX hoc principio doctrina patet illa principalis, quam Chriſtus hoc in Euangelio proponit, quâ blaſphemis inimicorum reſpondet prudenter calumnijs: qui miraculo attoniti quod dæmonem hominis eijceret corpore, quòd quaſi ſibi ſubditum occupabat præſidium, calumniabantur opus hoc ab eo velut à Beelzebub principis dæmoniorum miniſtro eiuſque non Dei virtute & potentiâ fieri mirifica: *In* Marc. 3. 22. *Beelzebub principe dæmoniorum eijcit dæmonia.* D. verò Marcus addit hoc quoque aduerſariorum dicterium: *Quoniam Beelzebub habet, & quia in principe dæmoniorum eijcit dæmonia.* O horrendam nimis blaſphemiam, quam & moleſtè tulit Chriſtus, vnde ad ſui prodit defenſionem: primò autem illos euidenter conuincit mendacij, & cuius virtute miraculum fecerit exponit, demum tremendum illis ſuperuenturum prædicit ſupplicium, condemnationis ſcilicet æternæ, in tantæ pœnam blaſphemiæ.

1. Ratio. Primùm probat, arguitque mendacij, hoc nixus fundamento. Norunt vniuerſi, nullum eſſe regem Monarcham nullum, omnis adeo rationis expertē, qui ſibi ipſi repugnans, volens ſcienſque inter regni ſui ciuitates ſeminet diſcordias, ſeu vt vna impugnet alteram, ſibi aduerſarij gubernatores bella moueant, vnus alterum caſtris exturbet: hoc enim ad aliud nihil niſi ad integram regni ſui vergeret deſtructionem. Eſt Beelzebub, veſtrâ ſententiâ, princeps dæmoniorum, ſummus præſes, qui prima in malorum regno polleat poteſtate, & ceteris dæmonijs viribus ſpectabilior: illi verò vt miniſtri, particulares regunt ciuitates, hoc eſt particulares perſonas, quarum quælibet velut regni ſui ciuitas numeratur. In quod igitur cerebrum cadere poteſt illud, quod tenetis, illum regiâ vigere poteſtate, qui mihi hanc dedit poteſtatem, vt velut eius miniſter, eius virtute moleſtus ſim & fortius impugnem rectorem ab ipſo huic homini præfectum & ipſum hunc eſſe, qui regni ſui hanc contendat demoliri ciuitatem, & velit eius hanc ego eripiam poteſtati? ſic foret, ambigit nemo, quin illico ſit regnum eius euertendum. Hoc illa confirmat ratione: *Omne regnum in ſeipſum diuiſum deſolabitur, & domus ſupra domum cadet &c. Si ergo Satanas in ſeipſum diuiſus eſt, quomodo ſtabit regnum eius? quia dicitis in Beelzebub me eijcere dæmonia?* Aliam addit deinde rationem, quam ſumit ab ipſis Apoſtolis, 27 2. Ratio. qui filij erant, & educati Iudæorum, qui & ipſi ſpiritus malignos eijciebant nec vlli vnquam in mentem venit, credere, hæc ab illis diabolica fieri poteſtate, proinde minus poſſent illud de Chriſto ſuſpicari. Tandem exponit qua virtute aut quo nomine hoc fecerit, virtute ſcilicet diuina, cunctis Beelzebub, & totius inferni viribus ſuperiore. Reſpondete mihi, ſi quis præfectus armatus, omnibus præmunitus neceſſarijs, caſtri dux, illud velut dominium ſuum regnumque tueatur, ſi princeps alius ſuperuenerit, bello laceſſat, occupet arcem, armis ſpoliet, diruat munitiones quibus fidebat, foras illum expellat, & in fugam adigat probroſiſſimam, qua ratione dicetis hæc ab illo poſſe fieri? Res eſt in confeſſo, hoc egiſſe, quia viribus armiſque præualebat: quia quibus quis alterum ſuperat viribus, neceſſe eſt ſint illi ſuperiores. Fortiſſimus erat Goliath, totique ſuperbus exprobrabat Iſraeli, quem quaſi ſibi proſtratum gloriabatur, at vt prodit in arenam Dauid, gigantem deiecit, armis, quibus confidebat, nudauit, conclamant omnes, hoc Dauidem agere potuiſſe, quia viribus & robore erat gigante ſuperior, quas tamen illi vires Deus communicarat. Principabatur diabolus in huius hominis corpore, velut imperator in caſtro ſuo, hic armis ferox nullum timebat, ſecurus dormiebat: iam enim illi linguæ tulerat vſum, aures obſtruxerat, oculos excæcarat, ſenſus omnes occluſerat, vt iam ſibi immunis & liber ab hoſte videretur. Ego veni, & vobis ſpectantibus illi bellum intuli, mani-

bus arma eripui, viſum cœco reſtitui, loquelam muto, & auditum ſurdo, ſenſus, eſſe, motum, vitam qua gaudens fruitur, ipſum verò, in apertam infamemque fugam expuli deridendum. Conſequens igitur eſt, hoc idcirco factum, quòd viribus longè illum antecedo, quibus cedat neceſſe eſt potentiâ inferior. Proinde, ſi talis eſt vt nullum timeat, & omnes antecedat robore creaturas: mei tamen brachij fortitudo, certam omnem excedit fortitudinem, ac conſequenter, credite diuinam eſſe & ſupernaturalem.

Lib. 10. de ciu. c. 7.
3. Ratio.

Viden' (quærit D. Aug.) quid agat Rex ille potentiſſimus, vim infert Satanæ, ciuitatibus exturbat, quas pacificè poſſidebat, & hic finis deſcenſus eius de cœlo, & aduentus in mundum. Hoc laudatur eius facinus in Magdalena ciuitate diaboli, quam ſeptem incolebant dæmones, vt huius principes armati quibus armis? mulieris intortis crinibus, ore lubrico, manibus aureis, odoribus pretioſis; quibus in ruinam plurimas trahebat animas. (Quia vt inquit D. Gregor. Nazianzen.) *Nobis metipſos tanquam armis in perniciem vtitur diabolus.* Superuenit Christus viribus potentior, & omnes illâ debellat ciuitate, munitiones diruit, arma prædatur, proſternit, & ea quibus in Magdalenæ perniciem vſus ille fuerat, in pietatis conuertit inſtrumenta, dum oculis lauat crimina, capillis pedes Saluatoris tergit, oſculatur ore, manibus pedes vngit ſacratiſſimos illius qui ſe in priſtinam aſſeruit libertatem.

D. Greg. Naz. In Apol.

Idem dicendum de D. Paulo, D. Matthæo D. Auguſtino, & alijs. Et hoc (vt notat D. Aug.) Quando diabolus totum ſibi ſubiugauerat mundum, vocabaturque: *Princeps huius mundi*, & hominibus ipſis vt armis ſuis potentiſſimis vtebatur: venit Christus Saluator noſter, illo fortior. *Deus fortis* bello aggreditur, mundo propellit, ipſa eius capit arma quibus contra diabolum celeberrimos obtinet triumphos, quoſdam Apoſtolos creat, alios Prophetas, Paſtores alios & Doctores: hæc quippe diſtributio armorum eſt, teſte D. Auguſt. quam præcinit Pſaltes David. *Rex virtutum dilecti, &c. Speciei domus diuidere ſpolia.* q. d. Hic ille rex eſt regum, & Dominus dominantium, qui vires ſuas exerit, & oſtendit, quod exornet, d tet, & opimis condecoret exuuijs domum ſuam & ſpolijs, quæ à deuictis proſtratiſque detraxit victor inimicis.

In pſ. 67.
Iſai. 6.
Pſ. 67. 13.

§. 12. Erat mutum. *Oppoſita Chriſtus & diabolus obeunt officia, & quiſque ſuo hoc in homine fungebatur*

DVos igitur habes reges ſibi contrarios, cogitationibus, intentionibus exercitijs, officijſque repugnantes. Quod officium Christi? Saluare perditos, illuminare cœcos, vitam largiri mortuis, requiem fatigatis, afflictis conſolationem. Ipſe id faſſus, quando ſe mundo reuelans in ſe completum eſſe teſtatur Iſaiæ vaticinium: *Spiritus Domini ſuper me, eò quòd vnxerit Dominus me, ad annuntiandum manſuetis miſit me vt mederer contritis &c.* Hoc illi incumbebat oneris: *Saluum facere quod perierat, Inſtaurare omnia in Chriſto, quæ in cælis, & quæ in terra ſunt in ipſo.* Confirmat Apoſtolus. Quale munus Satanæ? viuos occidere, perdere quæ erant reparata, conſolatos affligere, nocere proſperè agentibus? Hoc agit, in eum finem: *Circuit quærens quem deuoret.* de quibus aliàs. Hoc Deus intendit, illos agnoſcamus principes, & vtriuſque ſciamus, & officium & intentionem: ſuadet namque ratio, capias, quid à te Christus exigat, quid tibi deſideret; vitam ſcilicet tibi, ſalutem, æternitatem gloriamque concedere: Quando verò à te exigit opera pœnitentiæ, mortificationis, ieiuniorum, carnem tuã maceres & affligas, tuos comprimas ſeuerus appetitus, & illos coerces; vitam tuam & ſalutem expoſtulat, quam hoc medio conſequeris: hoc enim à multis prædixit annorũ centurijs. *Et nunc Iſrael, quid Dñs petit à te, niſi vt viuas longo tempore &c.* Quocirca ſolemni ſe Dominus obſtringit iuramento: *Viuo ego, dicit Dominus, nolo mortem peccatoris, niſi vt conuertatur & viuat.* Tuam agit ſalutem, tuæ conſulit quieti, à morte liberare ſatagit, vitæ perpetuæ reddere conſortem laborat, quando crucẽ vt tollas, hortatur, vitam carnalem exhorreſcas, nec eos timeas quibus in corpora datur poteſtas: hoc etenim ſæpiùs ſubtiliter indicauit: *Si quis vult venire poſt me abneget ſemetipſum & tollat crucem ſuam &c. Qui voluerit animam ſuã ſaluã facere perdet eam.* Quid autẽ Angelus Satanæ prætendit & aucupatur? quod tibi beneficiũ impendere? te perdere, te perimere, te exturbare. Quãdo tibi ſalutem ſpondet ipſis delicijs ipſis vanitatibus, ipſis obtinendam voluptatibus: Quando tibi contractibus offert lucrum vſurarijs, & in domo meretricis pollicetur voluptates, & ſi ad ludos

con-

commenias, diuerticula, prætendit tuam perni-
ciem, ruinam, mortemque ſempiternam.

Concinnè prædixit hoc Dauid illis verbis
quorum dedimus expoſitionem in noſtris Tra-
Pſ.55.6. ctatibus: *Omnes cogitationes eorum in malum.*
Quando tibi temporis effert perditionem, vo-
luptates, dignitates, lucra, ſub illo pallio tuam
celat ipſe perditionem. Proinde nos grauiter
monet Apoſtolus, nobis proſpiciamus, caue-
2.Cor.2. mus: *Ne circumueniamur à Satana: non enim*
11. *ignoramus cogitationes eius.* Vt autem de his
plenius inſtituamur, nulluſque prætendere poſ-
ſit ignorantiam, diſpone te ſic Spiritu S. Chriſto
proprium imponitur nomen, officij ſui declara-
tiuum: ſcilicet Ieſus: idcirco Virginem Angeli-
Luc.1.31. co præuenit miniſterio. *Vocabis nomen eius Ie*
II. *ſum.* Pariter & ſponſum Ioſeph, cui idem innui-
Chriſti xit. Nec his ſubſtitit, inſuper & mouit Pila-
nomen tum vt hoc nomen eius ſuperſcriberet capiti
tribus tribus linguis toto mundo celeberrimis; He-
linguis braica, Græca, & Latina: *Ieſus Nazarenus Rex*
ſcribitur *Iudæorum*: de quo ſic D. Ioannes. *Erat autem*
vniuerſa- *ſcriptum Hebraicè, Græcè, & Latinè.* Voluit Spi-
libus. ritus S. teſte D Hieronym. quis ille eſſet Domi-
Ioan.c.19 nus, totus orbis agnoſceret, quod eius officium,
20. quis eius mortis effectus, quid tum pro nobis in
In Epitap. cruce moriens operaretur. Ad hoc voluit offi-
Nepotiani. cij ſui nomen tribus generalibus linguis, quas
mundus nouerat, & vt ceteris celebrabat emi-
nentiores crucis titulo præfigi: Hebraica ob ve-
nerationem antiquitatis & ſanctitatis; Græca
vtpote ſapientiſſima & eloquentiſſima, Latina
Lib.19. de demum, qua nulla potentior ex viribus Roma-
ciui.c.17. norum, quam (teſte Diu. Auguſtin.) toto mun-
do fecerant vniuerſam. Conati ſunt Iudæi, vt
titulus ille eradicaretur, directè quippe ipſos
impetebat, & in faciem ſcelus ſuum obijciebat,
quare petierunt à Piſato, vt tolleretur: quibus
Ioan. 9. ille reſpondit. *Quod ſcripſi ſcripſi.* Vt Dauidis
Pſ.56.& impleretur vaticinium: *Tituli inſcriptionem ne*
57. *diſperdas.*
29 Similiter inquit Rupertus & cum D. Thom.
In c.9. Vt ſciamus quis ſit diabolus, intelligamus quid
Apoc. in nobis & prætendat & operetur, quod ſit illud
munus, quod aſſumpſit, & quare egreſſo de a-
byſſis, id eſt de tenebris inferni (qua de cauſa à
Apoc.9.11. D. Ioanne vocatur: *Angelus abyſſi* oppoſitè Chri-
III. ſto Domino, cui nomen præfigitur, cœleſtis cõ-
Iiſdem ſilij Angelus: quia de cœlo deſcendit) nomen
quoque indatur iiſdem tribus linguis Hebraica, Græca
nomen & Latina, quod ab omnibus legatur, & ex eo
diaboli. quis ſit agnoſcatur, vnde D. Ioannes ſe diaboli
nomen legiſſe teſtatur tribus illis linguis exa-
ratum. *Cui nomen Hebraicè Abaddon Græcè A-*
pollyon, ἀπολλύων *Latinè habens nomen Exter-*
minans. Et diaboli nomen tribus linguis deſcri-
ptum, vt eum omnes agnoſcant populi, munus
hoc illi eſſe exterminatorem agere: nomen quo
communiter eum Spiritus S. in SS. litteris com-
pellat: *Exterminator*: vt liquido patet in hoc e- "
nergumeno: quia vt bellè Theophilactus ex "
Græco colligit (quod nomen illud in ſuo ſigni- "
ficat rigor: κωφὸς) nedum lymphato, linguam "
ligauerat, ſed & aures occluſerat, & oculos ex- "
cæcarat.

Hoc illum quoque nomine ſugillat Iudith IV.
in illa eloquentiſſima concione habita populo Nomen
Dei, ciuibus Bethuliæ, dum ſermonem inſtituit diabolo
de veteris teſtamenti patribus ob ſcelera ſua ſe- proprium
ueriùs caſtigatis, ſic ait: *Exterminati ſunt ab ex-* eſt exter-
terminatore: Ex qua hauſiſſe dixerim D. Paulum minans.
eandem loquendi formulam. *Perierunt ab exter-* *Iudith c.*
minatore. Illum agnoſcite: clariſſimè namque vo- *9.25.*
bis eius nomen præſcribit Spiritus S. *Nomen* *1.Cor.c.*
eius exterminans. Hoc eius officium. Multa regi *10.9.*
huic imponit Spiritus S. nomina, qui vtique eũ
probè nouerat. Ab eo vocatur: *Angelus percutiens* *2.Reg.24.*
Hebraicè *Maſchith.* id eſt, *Percuſſor, perdens, ho-* *16.*
micida. A Salomone: *Angelus crudelis.* A Iob: *Mors* *Prou.17.*
interitus. Nomen ſcilicet, quo D. Ioannes illum *11.*
deſcripſerat. *Nomen illi mors.* A Hieremia dici- *Iob 18.14.*
tur & eſt, *Malleus vniuerſæ terræ.* Omnia con- *Hiere.50.*
fringens, de quo fuſius D. Aug. De eo vt leone *23.*
ſæuiſſimo conqueritur Ezech. *Leo contriuit om-* *Ser.222.*
nia oſſa mea. Quo ſimili nomine D. Petrus eum *de temp.*
redarguit: *Leo rugiens, deuorãs.* De quibus omni- *Iſai.c.38.*
bus nominibus in Tractatibus noſtris diſputaui- *13.*
mus. At ceteris omnibus anteponitur illud: *Lati-* *1.Pet.c.5.*
nè nomẽ eius Extermināns à Dauid olim impoſitũ: *8.*
Exterminauit eam aper de ſylua. Quibus conue- *Pſ.79.14.*
niunt Iudith & D. Paulus, vt prædiximus. Hoc
etenim eius eſt munus omnia diſſipare, diſper-
dere, deuorare, contundere, corpus, animã, vitam,
ſpiritum, intellectum, voluntatem, memoriam,
ſenſus, exercitia: omnia diſſipat, deſtruit, inuer-
tit, euertit, corrumpit. Sit tibi pauper hic exem-
plo: in quo cuncta inuertit, & ſuis euertit cardi-
nibus oculos cæcos, aures ſurdas, linguam mu-
tam, ſenſus turbatos, intellectum hebetem, ca-
put excerebratum, neruos contractos, totumque
corpus diſſociatum.

Profundum attende myſterium à D. Hieron. 30
prænotatum, & à Venerabili Beda poſtea mu- *In c.12.*
tuatum. Energumenum hunc nedũ nefario ſpi- *Matth.*
ritu correptum, ſed & ſurdum, & cæcũ & mu- *In c.11.*
tum fuiſſe. Ita vt non ſolum actibus viſus, *Luc.*

auditus, & locutionis, ſed & ipſis fuerat priuatus potentiis; in tantum, vt ſi Chriſtus diabolum tantummodo corpore eieciſſet, ſurdus, mutus, & cœcus adhuc remanſiſſet; quod D. Matthæus ſignanter aperuit: *Oblatus eſt ei vnus dæmonium habens, cæcus & mutus, & curauit eum, ita vt loqueretur & videret.* Si namque defectus illi ex eò tantum orirentur, quòd eius diabolus corpus inuaſerat, totum hoc miraculum efficeretur, ſola dæmonis eiectione, ex qua, nullo alio miraculo ſuperaddito, cœcus videret, mutus loqueretur, & ſurdus audiret. Attamen ait Euangeliſta, quòd nedum illum curauerit, dæmonem expellendo, ſed ablatas potentias actuſque reſtituendo.

Matt. 12. 22.

V. Quidam hic tria, alij quatuor notant miracula.

Vnde D. Hieronym: *Tria ſigna ſimul in vno homine facta ſunt, cæcus videt, mutus loquitur, & poſſeſſus à dæmone liberatur.* Si vero nomine (mutus) intelligatur & ſurdus, infert D. Auguſtin.: *Tribus linguis, tanquam tribus teſtibus, titulus approbatur: quia in ore duorum vel trium teſtium ſtabit omne verbum. Tribus linguis, Hebræa ſcilicet Græca & Latina, quæ linguæ toto orbe maxime excellunt.*

D. HIER. *In ca. 12. Matth. Tom. 3.* D. AVGV. *In Pſ. 55. in princ. Tom. 8.*

Sicut autem proximè declarabimus, dicere licebit cum Venerabili Beda: *Quatuor ſigna ſimul in vno homine facta ſunt, &c.* Abulenſ. arbitratur hunc hominem priuſquam eum diabolus arripuiſſet, ſeu ab ipſis incunabilis, ſeu ex accidenti ſurdum, mutum, cœcumque laboraſſe. Porro id quod ex Sanctis Patribus excerpo eſt, quod miſer hic, præterquam quòd ab immundo correptus eſſet ſpiritu, pariter fuerit & cœcus & ſurdus, & mutus, verum hæc omnia à dæmone proceſſerunt, qui hominem inuadens parum eſt quòd illum his priuauerit actibus, inſuper & ipſas corripit potentias, humorem ſcilicet cryſtallinum pupillarum oculi conſumens, & ſpongias euertens, quæ velut parua tympana auribus inſeruntur, in quibus auditus potentia ſedem habet: linguam ſimiliter contorſit, vt illâ verba formare non poſſet: ita vt, etiam expulſo ſpiritu: tres illi defectus minimè curarentur, cœcitas, ſurditas: & (vt D. Thom. dicit:) *Mutitas.* His liquidò conſtat, quod SS. Patres, nominatim autem D. Chryſoſtom. docent, hominem hunc ex natura non fuiſſe mutum, ſurdum ac cœcum, nec ex alio caſu, ſed opera maligni ſpiritus, qui illum arripiens non ſolum id effecit, vt totum hominem occuparet, ſed realiter obcœcaret, ſurdum, mutumque redderet, & tali eum modo conuulſit, vt licet ipſe corpus deſereret, nihilominus his omnibus incommodum priuationibus langueſceret: Hoc namque munus diaboli, hoc toto contendit molimine, nedum actus tollere congruos, ſed &, quantum ei licet, ipſas euertere potentias, & quidquid eſt in homine, diſſipare. Hoc in illo peregit, hoc in vobis conatur, totum te ſubuertit, & de bono in malum tranſuertit; ſedes eras, thronuſque Sanctiſſimæ Trinitatis, tranſuertit te, & draconum reddit habitaculum: amicus eras, plus dico, filius Dei, tranſuertit te in inimicum: cœli ciuis habebaris, tranſuertit te, & inferni tuo malediceris; Dei gratia pulcherrimus radiabas, tranſuertit te, & ipſis carbonibus nigrior macularis, *Exterminans.*

BEDA. *In c. 12. Matth. quæſ. 10.*

In ca. 12. Matth. Ho. 41. in Matth.

VI. Hi defectus non ex accidenti ſed operâ diaboli.

Chriſtum modò conſidera munere ſuo vtiliter fungentem, cuius hoc fit proprium: *Inſtaurare omnia.* ſaluare, redimere; viſum oculis reſtituit, auribus auditum, linguæ loquelam, optimâ corpori diſpoſitionem, animæ diuinam confert gratiam: & bene omnia, fecitque laudabiliter. Faxit Deus, ſua nobis hæc operetur miſericordia, quatenus animam noſtram alacres excitemus, vt cum Pſalte regio Diuinæ clementiæ parana perſonemus: *Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me ſunt, nomini ſancto eius &c. Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis, qui ſanat omnes infirmitates tuas; qui redimit de interitu vitam tuam &c.*

Ephes. 1. *Pſal. 102.*

§. 13. Erat eiiciens. *Diabolum Chriſtus corporibus expellebat, qui eum venerat animabus expulſurus. Declarat D. Vincentius quæſtionem ſcitu digniſſimam.*

EX hoc principio progreditur D. Tho cumque in communi de Chriſti miraculis egiſſet, ad particularia deſcendit, inquirens, quæ conuenerit Chriſtum operari, cum in mundum veniſſet. Vtrum (quærit) dæmonum eiectio de corporibus hominum debuerit eſſe inter cætera mirabilia, maximè illi familiaris. Et affirmatiuè reſpondet: finis etenim quo trahebatur in hunc mundum hic erat, vt inde dæmonem fortior expelleret vbi tanquam princeps fortis armatus dominabatur, qui omnium ſuffragio mundi princeps habebatur. Hoc euidenter Chriſtus expreſſit cum iam morti proximus operi ſuo, ad quod è cœlis deſcenderat imponeret colophonem: *Nunc princeps huius mundi eiicietur foras.* Hoc ſumpſit D. Ioannes ſuæ principium Epiſtolæ: *In hoc apparuit filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli.* Hoc demum eſt (ait D. Thom.) quod

3. p. q. 44. *3. p. q. 44. art. 1.* *Ioan. 12. 31.* *1. Ioan. 3. 8.*

Zach.13. 2. quod ore Zachariæ vatis addixerat: *Spiritum immundum auferam de terra.* Ad hoc deſcendit de cœlis, tanto namque Princeps hic imperio toto mundo ſuperbus dominabatur, vt nulla eſſet poteſtas quæ dæmonem mundo exturbare præualeret.

II. Dæmonis potẽtia extollitur. De hoc Deus vt fusè ita myſteriosè cum Iob colloquitur, quo ille patefaciat, diuinæ ſuæ neceſſario perſonæ requiri poteſtatem, quæ dæmonem mundo eliminet, ſub nomine ſeu figura ceti, quem dicit Leuiathan, variis tropis ac hyeroglyphicis dæmonis exponens potentiam, adeo magnam, vt nulla ſit, quæ præualeat, illum ſibi ſubiiciat, victumque exterminet orbe: quinimo hoc aſſerit, ipſos virtute primos, meritiſque celeberrimos, tanto timore conſtringi, vt ad eius præſentiam paueant, territique contremiſcant (vt ſuperius egimus) Hoc illis innuit verbis.

Iob.c.41. 16. *Cum ſublatus fuerit, timebunt Angeli, & territi purgabuntur:* Quod alij legunt: *Cum caput in altum erigit fortiſſimi nautæ timebunt, & formidabunt.*

1.Reg.17. 24. ſicut apparente Goliath: *Omnes Iſraelita cum vidiſſent virum fugerunt à facie eius, timentes eum valde.* Ille verò neminem timet, nec lanceam, nec arcum, nec baliſtam, ſcutum ridet, explodit arma ferrea, vt paleas, vt fimum æſtimat.

Iob.41.24 *Reputabit quaſi paleas ferrum, & quaſi lignum putridum, æs: non fugabit eum vir ſagittarius: in ſtipulam verſi ſunt ei lapides fundæ: quaſi ſtipulam æſtimabit malleum, & deridebit vibrantem haſtam. &c.* Concludit tandem: *Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei, qui factus eſt vt nullum timeret.*

23 Cum igitur nulla vigeret in mundo poteſtas quæ ſubiiceret diabolum illumque mundo exturbaret, exigebat neceſſitas vt de regione extra mundum poſita adueniret, quæ fortior dæmonem eiiceret: Hanc Chriſtus ſecum cœlo detulit; qui eo venit animo in mundum: *In hoc apparuit filius Dei, vt diſſoluat opera diaboli.* Deſcendit quaſi in ſtadium filius Dei, dæmonis & opera, & poteſtatem deſtructurus, cui filiorum hominum vires erant vincendo impotentes. Qui verò ad hoc deſcendit, cui magis debebat intendere, quàm dæmonis expulſioni? Verùm enim

3.p.q.44. a.1.ad 4. vero, notandum monet Doctor Angelicus, hanc Chriſti primariam non fuiſſe mentem, diabolũ videlicet corporibus, ſed animabus exturbare: ſunt etenim illæ, bonum illud, opulentum, hominiſque pulchrum, ob quas dicitur homo factus ad imaginem Deique ſimilitudinem: hoc quoque primarium fuit intentum diaboli, occupare, & poſſidere ipſas animas quaſi ſibi proprias, ac in illis per peccatum dominari.

II. Diabolus plus animas quã corpora. Huc collimat, hoc intendit, vt ſuperbus: vt Dominus ibidẽ declarat. *Omne ſublime videt: ipſe eſt rex ſuper vniuerſos filios ſuperbiæ.* In quæ oculum intendit ille ſuperbis omnibus ſuperbior, niſi in ſublimia ſumma, eminentia? Legit Nicetas: *Totus ſuperbia eſt, & nihil humile mente pertractat.*

quærit poſſidere. Iob. 41. 25. Quanti cogitas illum facere, corpus hominis vile adeo & abiectum: quod ex miſeriarum quibus oppletur, cumulo D. Paulus nominat: *Corpus humilitatis noſtræ.*

Philipp. c.3.21. Eſt autem homo creaturarũ omnium abiectiſſimus ex parte corporis, ſicut ex animæ parte cæteris omnibus eminentior. Huc eius collimat oculus: *Omne ſublime videt.* Hanc toto conatu perſequitur, & molimine conſequi contendit. Congruè declarat Dauid huius beſtiæ ſuperbiam:

Pſ.73.23. *Superbia eorum, qui te oderunt, aſcendit ſemper.* Illos in cœlo Dei creauit omnipotentia, at eorum ibi in tantum creuit arrogantia, vt oculos in ſupremam Dei ſedem coniecerint, hanc appetierint, Deo ſimiles eſſe concupierint, vnde caput omnium in has prorupit voces.

Iſai.c.14. 13. *Super aſtra Dei exaltabo ſolium meum, ſedebo in monte teſtamenti &c ſimilis ero Altiſſimo.* Inde deturbatus Lucifer, inde præcipitati dæmones in terram deiecti corruerunt, in qua conſtitutus omnium præcipuum, nobiliſſimum & ſublimiſſimum hominis animam eſſe diabolus intellexit, creatam in Dei thronum, habitaculum diuinæ maieſtatis, & regni ſui celſitudinem. Hanc neruis omnibus ſtuduit occupare, poſſidere laborauit, huc omnes eius conatus, eiuſque deſideria diriguntur.

Nec inconcinnè hoc dixit Dauid, imo ſæpius 33 repetiit.

Pſa.65.5. *Alieni inſurrexerunt aduerſum me, & fortes quæſierunt animam meam.* Illud nomen *fortes* legũt alij *formidabiles*, alij *violenti*, alij *ſaui*.

D.Axov. D.Aug. *Potentes:* propria ſunt hæc epitheta diabolo. Huic vni Domine, fortes inſidiantur, huic omnes adhibent machinas, ſtudia collocant.

Li.Solilo. cap.16. Tom.9. *Quærunt animam meam, vt auferant eam. Hoc eſt.* (inquit D. Auguſtin.) *Continuum ſtudium eius, hoc vnicum deſiderium eius, vt animas, quas creaſti, deuoret.*

III. Similitudo. Nauci facit dux exercitus, præſidiũ corona cingens, parietes occupare, ex iis ſua ſuſpendere tentoria, manibus apprendere exteriora. Hoc vnicum habet in animo, cubicula, domus, palatia interna poſſidere, præcipuam vrbis arcem occupare, theſauros deprædari occultos, & omnibus incognitos. Si hæc non obtineat, quicquid circa muros occupat, aut agit, flocci pendit. Corona cinxit diabolus arcem illam inexpugnabilem Iob, caſtrum illud in rupe poſitum copiis ſuis obſedit, ad parietes acceſſit

 corpo-

corporis,carnis miros doloribus pœnisque concuſſit,omnigenis morbis impugnauit. Hoc eius non primarium ſtudium,ſed intrare, & per impatientiam iniuſtaſque contra Deum querimonias;ac ſacrilegas blaſphemias, viri iuſti animã occupare: cum hucvſque peruenire ſe poſſe deſperaret,irritoſque ſuos eſſe cerneret conatus, quidquid in eum molitus fuerat, quaſi nihil feciſſe, iudicabat: vnde Dominus ait: *Tu commouiſti me, aduerſus eum vt affligerem eum fruſtra.* Attende maledicte,tuos omnes irritos eſſe labores inania ſtudia,quæ tibi in eum conceſſi: fruſtra licet etenim corpus poſſideris, & in illud, quidquid virium habuiſti, pro mala tua voluntate,impenderis: numquid animam ſuperaſti, victorque poſſediſti?

Iob.c.2.3.

Hinc doctrinam illam capies,quam dominicâ præteritâ tetigimus.nimirum,quid ſi per peccatum diabolus animam occupauit,eamque Dominus poſſederit, parum illum curare, nec eſſe ſollicitum,vt & corpus poſſideat: quinimo ſæpe numero,dum animam pro libitu poſſidet, licet realiter corpus poſſideat, illud tamen minimè diuexat,& præterit inconcuſſum: quietus enim arcem poſſidet,cui inhiabat, principalem. Vnde cum eſſet D.Vincentius Ferrarius Prædicator ordinis noſtri vir Apoſtolicus in Curia Regis D.Ioan.ſecundi Aylonæ, quo magnâ Regis &Reginæ fuerat inſtantia precibuſque euocatus,vt vitæ referunt annales M. Dial. M. Gomez ipſo natalis Chriſti die anno 1411.quadam concione propria manu ſcripta,dubium explicauit ſibi à Iudæis obiectum,eò quòd in illa Curia ipſo prædicante, ſingulis diebus, ſub eius concionibus tot lymphatici proderentur,quos nemo tales eſſe ſuſpicabatur, nec ipſi ſe tanto malo correptos eſſe ſentiebant.

L.1.vita S.Vincentij ca. 22. & l.1. c. 24.hiſtor. del Rey Don Iuanel.2. ca. 151.

IV. Cur plures obſeſſi apud fideles quam infideles.

Percunctati ſunt, cur plures inter Chriſtianos,quàm inter Mauros,Iudæos, alioſque infideles,nefario ſpiritu corriperentur. Lætor me in hanc incidiſſe quæſtionem: quia ipſe huius aliquando dubius ſubſtiti,quam & mihi quondam Maurus obiecit, dum illum ad fidem Catholicam conuertere laborarem: Et ſi quis attentiùs conſiderauerit verum eſſe comperiet: videmus enim inter Chriſtianos plurimos reprobo ſpiritu agitatos quibus celeberrimæ replentur Eccleſiæ, qui eò remedij cauſa confluunt liberandi: velut ad S. Agathæ in Catania ad S. Patris noſtri Dominici Bononiæ. Cathedralem Eccleſiam Mediolani,ad S. Dyphnæ in Brabantia.

☞ 34 Hanc energumenorum multitudinẽ conſtat apud Iudæos, Arabeſque non inueniri. Reſpondit illis D. Vincentius: ex ſuppoſito mendacio illos procedere: licet enim concedamus quod verum eſt, multos inter Chriſtianos pythonico ſpiritu eſſe afflatos, maior tamen longè extra omnem comparationem eſt eorum apud infideles multitudo. Ad huius propoſitionis confirmationem, hoc ſupponit principium, non ſemper viſibiliter à dæmone illos torqueri quorum ipſe corpora poſſidet;quinimo ſæpiùs in illis quietus reſidet, & adeo pacatus, vt nullus percipere queat,tales à dæmone poſſideri.Hoc vobis (inquit) ipſa volo experientia confirmari, cuius me teſtem conſigno.In Lombardia quotidianis inſudans concionibus, multi quotidie obſeſſi à dæmone prodibant in publicum, de quibus ne vel leuiſſima habebatur ſuſpicio. Vicæ autem in Catalonia hoc mihi contigit, quod vnica concione quinque proruperint,vociferantes,vlulantes,& motibus adeo incompoſitis feroces,vt eos arreptitios eſſe nemo dubitaret, de quorum ne vel vno,cuiquam tale quid venerat in mentem. Quod hic D. Vincentius narrat, patet quotidie Mediolani,vbi clauus vnus, quo Chriſtus cruci affixus dicitur, vt theſaurus omni auro pretioſior aſſeruatur,quem aliquoties in ſupplicatione deferunt. Archiepiſcopus autem illum præfert, ſuſpenſum in cruce lignea, duarum vlnarũ latitudine.Innumerabilis accurrit ſpectaculo populus, dumque per plateas circumfertur, plurimi tam viri quàm mulieres erumpunt dæmonem habentes, de quibus nemo ſuſpicabatur malum: diabolus enim illos poſſidens ſe continebat,nec illorum agitabat corpora, donec huius theſauri non ferens præſentiam, quem in ſui maximum damnum,noſtrumque ſenſerat remedium, alteratur,turbatur,frendet dentibus,ſpumat,ſtridet, ſubſilit, & cruciatibus miſeros torquet miſerandis. Hæc quoque tempore D. Ambro. contigiſſe non dubium,qui huic ſacroſancto clauo, virtutem contra fanaticos attribuit omnino ſingularem: *Ecce, clauus in honore eſt, & quem ad mortem impreſſimus,remedium ſalutis eſt,atque inuiſibili quadam poteſtate, dæmones torquet.*

D.Aug. Oratio [illegible]

His ſuppoſitis,noueritis (inquit D. Vincent.) non quia pauciores apud infideles à diabolo viſibiliter torquentur,ideo ſint pauciores,imo, ſine vlla comparatione,ſunt multò plures: huius aſſignat Chriſtus in Euangelio rationẽ: *Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum in pace ſunt omnia,quæ poſſidet.* Caſtri præfectus,qui tranquillus arce reſidet,quid cauſæ erat ſe moueret, turbaret,inquietaret?pacificus illud poſſidet,Quando

diabo-

diabolus in homine reſidet turbatus à nemine, ſed omnia parent ad nutum, nullus prodit inimicus: vt quid cōmoueretur? Apud Arabes, aliosque infideles in pace ſunt omnia, quæ poſſidet, corpus, anima, ſenſus, potentiæ, curæ, cuncta diabolo obediunt, in nullo refragantur nullū offendit inimicum, nec inimici veſtigium, nō crucē, non Euangelia, non ceniurationes, non Sanctorum reliquias; dormit quietus: vnde in pluribus eorum, quorum integrum perfectumque diabolus habet dominiū, quaſi in proprio demoratur palatio, facti ſunt vt vile luxuriarum ac ſpurcitiarum ſuile, nihil ei prouocat nauſeam, deterret nihil. Hinc apud illos tot vigent præſtigia, tot pythônes, & ſagæ, tot cum diabolo contractus nefandiſſimi. Apud Chriſtianos autem ſingulis diebus conclamat ad arma, corā cruce, Euangeliis, quorum ſiſtitur verbis, fidei Catholicæ confeſſio, item & peccatorum, quotidianæ cōciones, ſonus campanarum benedictarum, aſperſio aquæ luſtralis, Sanctorum reliquiæ diabolo claſsicum intonant dormienti. His turbatur, furit, exardeſcit, proſilit, torquetur & qui latebat, detegitur.

35 V. Quo Lutherus fuerit obſeſſus dæmonio.

Hoc omnibus innoteſcit ex eo, quod apud hiſtoriographos eſt in confeſſo. Choro intererat hac dominica tertia quadrageſimæ filius ille perditionis Lutherus ſub miſſa cū aliis Religioſis, ſicut Sa·an inter filios Dei cuius iam & animā & corpus diabolus poſſederat, nec tamē vllā manſionis ſuæ ſigna demonſtrabat, ita vt nullus id omnino ſciret: cumq; à Diacono, præſens cāt aretur Euangeliū: *Erat Ieſus eiiciens dæmonium, & illud erat mutū.* Nefarius ſpiritus, qui Lutherum inuaſerat, horum vi verborū, coactus continuò furere cœpit in terrā hominem proſtrauit, ore ſpumas, voce beatū elicuit; & exclamauit: *Non ſum ego, non ſum ego*, quaſi diceret: Non ſum ego ille, qui huc intraui, vt Luthero claudā os, linguæ præpediam organum, velut hic dæmon Euangelicus: & veritatem rei probauit euentus, illum etenim loquacem adeo, linguaque reddidit diſſolutum, vt in hæc vſque tempora blaſphemæ perſeuerēt eius damnatæ loquacitatis.

VII. Cur permittitur diabolus ita ſæpè corpora cruciare.

Hoc eſt, quod aſſerit D. Vincent. in Curia contingere Regis Ioannis, aliiſque plurimis locis, multos immundo ſpiritu laborare, qui tales eſſe non agnoſcuntur; ſilet etenim pacatus diabolus, nec corpora carnifex dilaniat. In quē autē finem illos perturbet, ſi vt proprios poſſideat, & quidquid habeat, pacificè ſe poſſidere congaudeat, animam, corpus, ſenſus, cogitationes, opes, actiones? Ne credideris ex corporis diuexatione, colligi animæ quoque poſſeſsionem: imo, ſæpius, quantò longius abeſt, ab animæ poſſeſsione, tantò patet eū corpus vexare ſeuerius. Exemplo tibi ſit Iob, Stagyrius, aliique plures; quorū ſupra meminimus. Sit igitur concluſio: hoc eſſe principale dæmonis ſtudium vt animas ſibi poſſideat. Nihilominus aliquando permittit Deus, vt conſtet, quomodo poſsideat animas, & quid in illis operetur, vt corpus inuadat, & ſpectemus quid in illo operetur, quam ſeuerè illud excruciet, euertat cōtringat, collidat, &c. Seruata quoque eadem proportione, perpende Chriſti hoc eſſe intentum principale, diabolica animas liberare poteſtate, quas per peccatum Dominus occupat: vt autem nobis ſit perſpicuum quid in animarum operetur liberatione, ſæpius agit, de liberatione corporum, quæ diabolus arripuerat, illumque exterminat, quo probet ſe animarum eſſe liberatorem, ex eo quod ſe corporum lucē clarius oſtendat eſſe liberatorem.

§. 14. Erat eiiciens. *Inſiſtebat Chriſtus eiectioni dæmonis ex anima, qui cum ipſis muſcis ſit importunior, vocatur Beelzebub.*

Hinc rationē ſcies, docet D. Th. cur maximè fuerit conſentaneū, & opportunū, vt Chriſtus præ cæteris mirabilibus ſemis imēderet & frequentius dæmonū de corporibus eiectioni. In huius confirmationē rationē adducit, quām ad amuſsim expendit D. Aug. diſſerens de Chriſti miraculis: Suppone, ex neceſsitate requiri quòd Chriſtus miracula patraret, vt illis ad fidem viam patefaceret, quām de ſeipſo prædicabat, & quām nobis de illo habere conuenit. Quis autem eſt fidei noſtræ primarius articulus? Quòd Dei filius in mundū venerit, redemptor, viuificator ſaluator, & reſtaurator animarum. Quomodò hoc cognoſcemus, nos qui res cognoſcimus, oculorum miniſterio corporalium ex operibus, quæ fecit in corona totius mundi. In eū finem tribuit vitam corpori, mortuos reſuſcitans, oculos cœco, greſſum claudis, membra diſtorta ſeu luxata reſtituēs, &c. Hæccine, quærit D. Aug. arbitraris magni eſſe ponderis? Nū hæc principalius ab eo iniecta crediderit? Nequaquā: hæc enim omnia fœnum ſunt & palea quæ carnē tāgunt quæ circa corpus fiunt: ſic enim Deus Iſaiæ præcepit altiū inclamari: *Clama. Omnis caro fœnū, & omnis gloria eius, quaſi flos agri.* Exiguum quid eſt ſanitas corporalis, quā Dauid vanam concinit: *Vana ſalus hominis*: tam debilis, & languens, vt ad minimū ſolis radium diſſipetur.

36 3.p.q.44. a.2.ad 4.

I. Non intendebat primò diabolū corporibus ſed animabus expellere.

Iſai. 40. 6.

Pſ. 103. 13

Salus

Salus quæ reddita eſt homini, quanti temporis fuit? Viſus oculorum infirmus eſt qui pulueris afflatu obtenebratur. Ipſa vita quid eſt, quærit D.Auguſt.?

Iac.4.15. Audi D.Iacobum Apoſtolum, quam hoc tibi exponat euidenter: *Quæ eſt enim vita veſtra? vapor eſt ad modicum parens, & deinceps exterminabitur.*

D.AVGVS. Hoc conceſſo, quid cogitas (petit D. Auguſtin.) eſſe mortuum ad vitam reuocari? eundem reuocare vaporem, qui eadem nunc

Ser.42. & 44. de verbis Domini. Tom. 10. qua prius facilitate ſit diſſipandus: *Quòd ergo illius hominis corpori reddita eſt ſanitas, reddita eſt nonnulla diuturnitas vapori.* Eodem pede progreditur, de corporis oculis, illos ne velut in homine præcipuum exiſtimes, quòd latiùs ex-

Ser.18 de verbis Domini. plicat ex hiſtoria Tobiæ. Sit igitur hoc certum, Chriſti hanc intentionem non fuiſſe principalem; ſalutem, vitam, bonamque corporum noſtrorum diſpoſitionem elargiri: nimis etenim eius vileſceret intentio. Cum autem illa præcipua non eſſet, non eam omnibus tribuit ſuis ipſe miraculis, ſed tantùm quibuſdam, idque premente neceſſitate, vt quatenus ea in corporibus operando, ad animarum medendum languoribus, ſe veniſſe declararet: vt autem hoc erat reliquis principalius dæmonem, per peccatum animas poſſidere, frequentiſſima hæc Chriſti fuere miracula, dæmones corporibus exſtirpare, idque in totius populi Synagoga, vt per hoc nobis explicaret hanc ſui aduentus eſſe rationem, vt diabolum pariter expelleret animabus, quodque ſuum hoc eſſet & officium & exerci-

D.THO. Ser.2. huius Dominicæ. tium. Hoc innuit D.Lucas, (vt notat D. Thom.) dum ait: *Erat Ieſus eijciens dæmonium.* Verbum hoc (*erat*) quòd præteritum imperfectum, nondum perfectum, actionem ſignificat continuatam, quam ille faciebat, fecerat, & erat facturus: *Significatur eijciendi frequentia.*

☞ 37 II. Hoc eius erat continuum ſtudium. Expendunt SS.Patres, quòd altiſſimæ Theologiæ terminis, eiuſdem facilè princeps D.Ioannes, myſterium exponens Incarnationis filij Dei, eodem vſus fuerit verbo: (*Erat*) non ſemel, ſed quater, quo doceat, numquam Patrem in diui-

Ioan.1.1. nis à filio generando deſtitiſſe, quē ſemper producebat, nec momento ceſſabat à producendo: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deū, & Deus erat verbum. Hoc erat in principio apud*

D.AMBR. Serm.1. de fide ad Gratian. c.5. To.2. *Deum.* Nota monet D.Ambroſ. quòd non incōſideratè quater poſuerit verbum (*Erat*,) vt cōfundat hæreticos, qui docebāt, & docturi erāt, quòd aliquo tempore filius Dei non fuerit, eius negantes æternitatem: *Erat, inquit erat, erat, erat; Ecce quater, erat: Vbi inuenit impius hæreticus, quòd hoc non erat?* Imò D.Ambroſ. notans illud Euangeliſtæ: *Quòd erat in principio, ait. Indefinitè redditur, quod quidquid excogitauerit, erat filius.* Et

optimè D.Cyrill. *Erat per ſe, indeterminatè prolatum, nullis vnquam terminis circumſcribitur.* Notes igitur quòd dicat Euang. *Erat Ieſus eijciēs dæmonium.* q.d. Numquam deſtitit Chriſtus à mouendo bellum diabolo, ſemper eum eiiciebat. D.Cyr. Lib.1. in Ioann. ca.1. ... num.

Hoc ſecum detulit munus, illa deſcendit intentione, & à primò puriſſimæ intra virginalia viſcera conceptionis momento vſque dum in cruce ſpiritum exhalaret huic operi ſemper adlaborauit, de quo vates Iſaias: *Ecce opus illius corā illo.* Mox vt in mundum per humanæ generationis lineam carnem indutus venit, Patrem alloquitur: *Tunc dixi ecce venio.* Quaſi in ſtadio Pſal.39.

ſeſe efferens pugnaturus, deuicturuſque diabolum, eundem de mundo, & toto humano genere, quòd ſibi occuparat expulſurus. Ad hoc natus eſt, huic toto vitæ decurſu, vires intēdit, huc ſua direxit opera, quæ viuens efficiebat, & pœnas quas moriens patiebatur. Huius veridicum ſignum erat illud Chriſto frequentiſſimum miraculum in omnium hominum oculis, hunc tyrannum oppugnare: *Erat Ieſus eiiciens dæmoniū.* Hoc illi quotidianum erat exercitium, ſit quoque tuum anima tua expellere dæmonem inceſſanter. Miles qui præſidiis præeſt conterminis hoſtibus adeò furioſis, vt numquam ab impugnando deſiſtant, numquam exuant arma, & dominùs aduertunt ſollicitum, totis aggrediantur

viribus, tenetur perpetuas agere vigilias, quo reſiſtat inimicis: & non quòd ſemel eas fugam capeſſere compulerit, ideò ſtertet ſomnolentus: falleris, ſi credas diabolum vno commiſſo prœliô fatigari, ſemper enim inſidias ſtruit, ſemper animam laceſſit: & ſemel repulſus, iterum, & iterum, imo millies reuertitur, tantoque ſæuiori reſtaurat bellum impetu, quantò vires tuas animoſque ſentit in reſiſtendo fortiores. Commodè II. Diabolus ſemper prœlia parat.

Chriſtus hoc indicauit: vt enim tyrannus hic ſuo ſe fremit electum caſtro, rapitur leone ferocior, copias renouat maiores, iterumque repetit certamen animoſior.

☞ Hinc illa D.Gregorij doctrina: *Antiquus hoſtis quo valentius vincitur eo adhuc ad inſidias ardentius inſtigatur.* Patet in Iob euidenter, cum eum primum repulſſet ex Sabæis impetum, direptis ſcilicet bobus: alio recurrit igne videlicet cœleſti, quò gregem conſumpſit, ardentior, hoc quoq; ſuperato, denuo reuertitur per Chaldæos, fures camelorum; hoc quoque irrito conatu, ventorum turbinibus inflatus adeſt, quibus & domū D.Greg. Lib.2. mor. c.1.

totam-

totamque ſobolem eadem ſepelit ruina; hoc quoque deluſô, non abiicit animum ſed lingua mulieris, eiuſque contumeliis inſtructus reparat certamen; cumque nec his cederet Iob in arena victor: viri ſociat ſibi armaque familiares; qui linguis ſuis, vt acutiſſimis lanceis cordis viſcera lancinarent. Hoc autem eſt oſſibus æreis con-
Iob.40.12 ſtare, vt Dominus ad Iob. *Oſſa eius quaſi fiſtulæ æris*, tentationis enim peruerſæque, quibus te oppugnat, ſuggeſtiones, quibus velut oſſibus, ſuas alligat vires, æs imitantur, quæ vt nec flectuntur, ita nec bello fatigantur.

Hinc rationem capies, cur Iudæi diabolũ vocent, vt ex Euãgelio patet Beelzebub. Erat Beel-
In cap.10 zebub vt aduertunt D. Hiero. & D. Thom. prin-
Matth. & cipale idolum Accaronitarum & Philyſthino-
cap. Eze. rum, vt Regum hiſtorias legenti patet, illoque
In ca.11. nomine paſſim colebatur, quod ſignificat: *Deus*
Matth. *muſcarum*, vel *Deus habens muſcas*, vel *Deus muſca*. En quali nomine inſignitur. Deum vocant muſcarum: quia ad copioſiſſimum ſacrificiorum ſanguinem, quæ dæmoni litabantur, copioſiſſimus muſcarũ numerus aduolabat, quibus altare & ipſum idolum fœdè replebatur, hac quoq; ita delectabatur fœditate diabolus, vt ab illa ſic ſe vocari ſibi gratularetur Idcirco Iudæi, (teſte
IV. D. Hier.) hoc nomen diabolo imponebant, Beel-
Cur diabolus dictus Beelzebub, zebub: quia rebus fœtidis, & malè olentibus recreabatur, & ſtuporem inducit vehementiſſimũ conſiderare quàm putridis, inhoneſtis, & fœtentibus diabolus voluerit honorari, ab illis, qui ſe vt Deum adorabant. Meritò vocatur à Deo hic
Luc.13.2. aliiſque Scripturæ locis *Spiritus immundus*: quô communi nomine ab Euangeliſtis dedecoratur, vt & à Zacharia: quia cæcis Gentilibus præcipiebat, qui pro Deo diabolum colebant, ſibi ſacra facerent cæremoniis horrendis, & immun-
Viuez lib.6.de ciuit.c.9. dis: de quibus D. Augu. & ibidem Viuez agens de Deo Priapo: quem honorabant: *Deum fœcunditatis*: congruentius, inquit, illum vocarent *Deum fœditatis*: Erant enim adeo execranda, quæ Priapi feſtis fiebant, vt illi ipſi qui præſentes aderant, pudore confunderentur.

☞ Quinimò ad noſtra vſque tempora, conſtat, ex Indicis hiſtoriis, quæ hac tempeſtate noniter ſunt inuentæ, quàm abſurdis, immundis, horrêdiſque rebus miſceri ſibi dicata ſacrificia diabolus imperaret. Sicut enim modò Domini præceptũ eſt, vt qui eius domum id eſt Eccleſiã per baptiſmum ingrediuntur, vt & Sacerdotes, & Epiſcopi ſui miniſtri, inungantur, nec non & conſecrentur Deo ſancto, expreſſo de puriſſimis, mundiſſimis & ſalutiferis oliuis, & odoratiſſimo pariter balſamo; ſimiliter & diabolus, Dei ſimia, præceperat vt qui ſe eius dicabãt cultui, Sacerdotes inferiores & ſuperiores vngerentur oleo de fœdiſſimis, immundis, maximeque venenoſis ſerpentibus eliquato; bufonibus, draconibus, araneis, centipedibus, millenis muſcis: de quibus fusè Acoſta qui regiones illas perlu- In hiſtor. Indorum l.5.ca.16.
ſtrauit.

Quæ non audimus, non intelligimus in ipſis proceſſibus, quos intendit S. Officium aliique iudices magis & maleficis. quæ, inquam ab illis immundus ille repoſcat ſpiritus, dũ illos in cultum ſuum ſuſcipit conſeruatque præſtigiatores? Auditu horrenda ſunt, & quæ vix ipſa patitur imaginatio ſeſe illis offert ſub figura capri ſpurciſſimi, &c. adorandum. Hinc diſce, quis ille ſit, quæ illius ſint qualitates, qui fœdarum multitudine muſcarum aduolantium ſe coli poſſe gloriabatur, in tantum vt Deus muſcarum vocari dignaretur, qui non niſi inter ſpurcitias ſordeſque viuat, illaſq; in ſeruis ſuis videri præcipiat. Deinde & Deus muſca vocabatur (inquit D. Hie.) hoc enim ſignificat Beelzebub, quod Septuaginta interpretes expreſſerunt, qui vbi Hebræus habet *Beelzebub*, legunt ex Græco *Deus muſca*. mirô enim modô congruit hoc nomen diabolo. Primò: quia ſordidus eſt: *Muſca autem dicitur propter immunditiam*; & omnia inquinat quocumque aduolat ſicut muſca, de qua ſic Spi- Eccleſ.ca. 10.1.
ritus S. *Muſcæ morientes perdunt ſuauitatem vnguenti*. Si lancem habeas condituris oppletam, cadatque muſca in illam, pariet tibi nauſeam; Cum ergo ſit anima tua vas pretioſum, & Dei palato cibus gratiſſimus, ſi per culpam in illam incidat diabolus, inficit omnia.

Secundò: proprium ſcribitur muſcæ, eſſe importunam, quæ mordere, & pungere numquam deſiſtat, vultum ſole venuſtiorem impetit, & oculos vino pulchriores moleſtat, & vix ea hac expuleris, quin illac denuò reuertatur: quòd ſi muſcario abegeris, quàm primùm, contines manum, adeſt ilicò, & ferit acutiùs vbi te vulneris dolor excruciat. Talẽ agnoſce diabolũ, qui numquam oppugnare ceſſat, ſemel, bis, tertiò, redit præſertim ſi te videat quadã animi paſſione laborantẽ. Si hoc igitur perpetuũ ſit eius ſtudiũ, citaque propenſior, ſi numquã animã ceſſet oppugnare aut arma deponat, numquã tibi intermittendũ quin ſemper & accedentem repellas: & pungentem eiicias gratiæ muſcario. Ne quæſo: quia peccata confeſſus es & iã à te repulſum eſſe longiùs arbitraris, tua ceſſet diligentia, feruorque tepeſcat: vix enim à pedibus confeſſarij

mpetu pulſabit acriori, vt illi concedas ingreſſum, &c. Numquam à te tentando quieſcit, ſemper in animam tuam introitum meditatur, proinde numquam ab illo repellendo quieſcas, ſemper eiicias ſemper accedentem, vt de te illud Chriſti verificetur: *Erat eiiciens dæmonium.*

§.15. Erat mutum. *Excæcat diabolus, quo perdidit Dauidem, & ſenioribus nocuit Ezechielis.*

☞ 40 QVàm graphicè deſcribit noſter hic Euangeliſta diabolum, eiuſque in hoc homine officium: mox enim vt intrauit, omnia luxat, perdit, ſuiſque euertit limitibus: *Erat Ieſus eiiciens dæmonium & illud erat mutum.* D. Matth. addit & cæcum. D. Marcus dicit ſurdum & mutum, nomen autem à D. Luca poſitũ in originali Græco vtrumque ſignificat ſurdum & mutum κωφός. Ita Tertullianus & D. Chryſoſto. quos ſequuntur Theophylactus & Euthymius. Viden' qualiter illum habeat, prout Chriſtus in noſtram exponit vtilitatem. Sicut arci præfectus, vt pacificus requieſcat, & qui quieſcentem perturbet nullus ſit, omnes occludit ingreſſus, põtes in altum ſuſpendit verſatiles quibus poſſit illum inimicus oppugnare, caſtroque exuere: his ſedulò peractis, in pace credit omnia: *Cum fortis armatus cuſtodit atrium ſuum, in pace ſunt omnia, quæ poſſidet.* Sic multiplici vallo munitus quieſcebat tutus in hoc homine diabolus omnibus ſublatis pontibus, & ſenſuum, quibus in animam patet introitus, viis aggeribus occluſis. Hoc primum agit animam ingrediens, vt ibidem quieſcat ſecurior, nec ſit qui præfectum interpellat; aures, oculos, linguam comprehendit; hos penſiles ſuſpendit pontes, vt ne per oculos per aures, per linguam vllum adferatur remedium. Hæc explicemus.

L. 4. cont. Marcio.
In ca. 12. Matt.

I. Tribus vijs oppugnatur diabolus.

Tribus in particulari viis, velut tribus portis, ſeu pontibus bello quis poteſt infeſtare dæmonem, fortem animæ poſſeſſorem. Primò: mentis oculis, id eſt conſideratione ſtatus lamentabilis, quò triſtis premitur anima, & damnorũ quibus modò afficitur, & multò grauiorũ, quibus in futuro timetur crucianda: quanta ſint quæ perduntur, & quàm vilia lucra: quibus bonis ſpolietur, quibus malis obruatur. Quòd præ cæteris animã corroborat, & acrioribus diaboli tum fraudibus, tum viribus reddit inuincibilẽ intellectum eſſe dicimus: quo cognoſcit, conſiderat, & conſpicit quis ſit Deus, quàm bonus, quàm dignus qui ab omnibus diligatur, cui ſeruiant omnes propter ſe, propter præmium, quòd ſeruientibus ſibi ſeruauit ampliſſimum: propter cruciatus pariter, quibus æternũ puniet legis ſuæ trãſgreſſores. Quid pro nobis, noſtraque egerit Saluator ſalute, quàm ſollicitè nos quæſierit aberrantes, quàm liberaliter pro noſtra vita ſuã profuderit, ſanguinem ſuum, animam ſuam, ſeipſũ, & quidquid habebat. Qui hæc illuminatis, purgatiſque conſiderauerit oculis, fierine poteſt vt illi non ſeruiat? Ille ne ſe tradet Satanæ hoſti infenſiſſimo, qui nihil niſi ſuam intendit, ſitiq; damnationem? Qui attento mentis oculo vitæ perpendit vanitatem, nullam rerum mundi conſiderat ſubſiſtentiam, laboris, deliciarumque carnis breuitatem, gloriæ, pœnarumque æternitatem, amens ſit ſi locum cedat diabolo, ſi blanditiis aſſentiat, ſi non cuncta eius diſſipet machinamenta.

1. Intellectu.

Diutiùs inhæret D. Gregor. & quòd Spiritus S. belliſſimè commendat in Dauide & dũ eum commemorat electum in Regem, & ducem populo Iſrael, vt autem in arenam deſcenderet aduerſus Goliath, omnemque illam Philiſthynorũ fœcem ſuperaturus ſic eum commendat: *Erat autem adoleſcens rufus, & pulcher aſpectu, decoraque facie:* legunt alij: *pulcher oculis, & bonus viſu.* Parcat mihi Dominus: quid ad rem noſſe Dauidem adoleſcentẽ pulchrum oculis, viſuq; acerrimum, quo maſſam gigãtis carneam proſternat, illamque ſuperbam, & arrogantem aduerſariorũ multitudinem in fugam agat ignominioſam. Numquid in eo laudare ut conuenit, adoleſcentem fuiſſe, viribus membriſque ad certamen compoſitis, Brachiis neruoſis, manibus fortiſſimis, qui huc vſque nec vrſis, nec leonibus eſſerat inſuperabilis? Nũ oculis, cũ viſu potius quã manibus, quàm brachiis bellum tractandũ? Non tantùm intendit Deus de prœlio loqui cũ Philiſthyniis corporali, quantum de certamine cum diabolo ſpirituali. Nũ ignoras (quærit D. Greg.) pellucidos, acreſque oculos, claram diſtinctamque notare meditationem, & mentis oculum quô Dei perpendit mirabilia, eius bonitatem, opera miſericordiæ, præſentem calamitatem, gloriam pœnaſque futuras perſcrutatur? *Quid eſt pulcher aſpectu, niſi interna contemplatione conſpicuus? Quaſi enim pulchrum aſpectum habet, qui decore viſionis radiat in interna contemplatione.* Animam mihi propone, quæ lynceis oculis Dei contemplatur celſitudinem, ac interna contemplatione eius meditatur pulchritudinem, bonitatem,

II. Dauid ab oculis laudatur.
1. Reg. 16.

D. Greg. In c. 16. 1. Reg.

nitatem, beneficiorũ, quibus nos cumulauit, multitudinem, de illa ſic ego pronuntio tantis eam vigere viribus, tanta fortitudine commendari, vt vnico fundæ iactu, Goliæ cunctas diſſipet machinas infernalis, eiuſque in terram proſternat, vincatque legiones. Quis vires indidit D. Anto. vt toties de Gigante illo triumpharet, niſi conſpicuæ cœli ſolique, vitæ præſentis futuræq́, cõſiderationes. Quis Patrem noſtrum S. Dominicum animauit, vt hunc contemneret inimicum, illique victor inſultaret, niſi pellucidi oculi, interna prædictorum contemplatio? Idem admirare in terreſtri illo Seraphim ardentiſſimo D. Franciſco, qui hac oculorum acie radians cuncta deſpexit, pedibus proſtrauit, quæ hic illi pulchra offerri poterant acceptanda. Quæ cum hoſtis ille non ignoraret hos vnicè contendit, excæcare, vel ad minus obuelare, obnubilare, & hunc mentis oculum obſcurare.

☞ 41 Omnes leonis loquuntur fortitudinem, quæ
Li.8.c.16. tanta eſt, vt vnico rugitu cuncta proſternat oc-
III. cidatque terræ quadrupedia. Nihilominus iam
Leonis non timetur, ex eò quòd refert Plinius tempore
fortitudo Claudij Imperatoris, homines didicerint nedum
in oculis. certare cum leonibus, ſed & illos venari, & ſubiugare, ante illa quàm expertus eſt quidam Getuliæ paſtor. hic enim cum leone congreſſus, oculis eius pallium ſuum iniecit quo illos contexit, eripuitque conſpectum; quo confeſtim vt ouis ſubſtitit immobilis, vt illum ad nutũ ſuum quocumque dirigeret. Eſt autem leo naturæ vt ignis, ardentis, quæ ſe maximè aperit in oculis, quibus dominium, animum, vires nulli compares obtinet, omnia quaſi ſuis viribus deſpicit inferiora: illi lumina obnubiles, & quocumque volueris, nullo flectes negotio. Diabolum tibi propone, qui fortiſſimos ſibi proſternat leones. Quàm Adam Leo robuſtus? Illum Deus creauit, pulcherrimum, fortiſſimum, & qui totum ri-
Ecc.17.1. deat infernum: *Deus creauit de terra hominem,*
IV. *&c. & veſtiuit illum virtute.* Non illũ præſumit
Diabolus facie ad faciem & coram Satan adoriri, quid
mentis molitur? Oculis eius pallium inijcit, quô miſe-
oculos rũ excæcet, mulierẽ ſcilicet, blanditiis & leni-
velat. mentis inſtructam: hoc pallio ohuolutus, quàm turpiter ille, totaque eius propago ſuperata? quis Dauidi leoni fortiſſimo viribus æqualis? vt autẽ illum diabolus proſterneret, pallium oculis eius iniecit, pulchritudinem nempè Bethſabeæ, quo taliter eum eneruauit, vt æternũ cœcus periiſſet, niſi Nathan accurriſſet, velum detraxiſſet, & oculos illuminaſſet. Eodem te dolo ſuperat, oculos obuelare nititur, aſpectum obfuſcare, velum puellæ venuſtatis adiicit, delicias repræſentat, lucri, pecuniarumque pallium oculis proponit, quô te excæcat, & animæ tollit viſum, vel ſaltẽ obnubilat; exemplo ſeruiant duo illi Suſannæ ſcortatores; quos, cum canities, ſapientia & iudicij præfectura toti faceret populo venerabiles, infeliciter ſubuertit, at quo dolo? Pudiciſſimæ huius fœminæ forma elegantiori velut pallio verſipellis eorum oculos excæcauit, quæ cœleſtium & terreſtrium, Deique iudiciorum impediuit conſiderationem. Nec hoc præterijt Spiri-
tus S. ait enim: *Videbant eam ſenes, &c & euerte-* Dani. cap.
runt ſenſum ſuum, & declinauerunt oculos ſuos, vt 13. 9.
non viderent cœlum, neque recordarentur iudiciorum iuſtorum. Quinimò & ipſe Daniel vni eorum hoc aperuit: *Species decepit te.* Hoc igitur modis omnibus procurat diabolus, vt clariſſimos animæ obnubilet oculos.

O ſæuiſſimum hoſtem Antiochum, qui à Spi- 1. Mach.
ritu S. dictus *Radix peccati*: cum Dei templum 1. 11.
ingreſſus prœdo facrilegus ſacratiſſimi theſauros altaris deripiens, ædemque ſacram profanãs, vaſaque polluens, hoc primùm omniũ egit, candelabrum aureum, toti lucens templo præfocauit. Habes hic diabolum, omnis peccati propriè radicem. Si ab Adam inquiſieris, num ipſe peccati ſcaturigo? Non ego inquit: Eua me inſtigauit. Si Deus ab Eua requirat: negat illa ſe peccati radicẽ, culpam omnem in ſerpentem reiicit: ille radix arguitur peccati, Nec veritati contrarium:
dixit enim Spiritus S. *Inuidia diaboli mors introi-* Sap.cã.2.
uit in orbe terrarum. Ingreſſus hic templũ Dei, 24.
tuã ſcilicet animam, de qua D. Paul. *Templũ Dei* 1. Cor. 3.
ſanctum eſt, quod eſtis vos. Primò: diripit altare 17.
ſacratiſſimum, voluntatem tuam, quâ Deo gratiſsimæ litantur oblationes, illud euertit, polluit, ſuiſque luxat cardinibus, auertens, & conuertens (teſte D. Aug.) à bono immutabili & æterno, ad temporale breui periturum, ilicò verò lumen extinguit, excœcat intellectum, vt nec attendas, quæ facias, nec quò, nec qua pergas conſideres, nec quàm horrendâ pereas ruinâ contempleris.

Hoc autem verſatili ponte ſublato tot annis imperturbatus quieuit inter Gentiles, adoratur
vt Deus, colitur vt rex, vt Dominus honoratur: 2. Cor. 4.
Deus huius ſæculi excæcauit mentes infidelium, vt 4.
non fulgeat illis illuminatio Euangelij gloriæ Chri- V.
ſti. Fatere ô Dauid quid diabolũ tot diebus, tot Sic de-
mẽſibus in anima tua pacatũ detinuit, aggeribus ceptus
præmunitum, tantô tuô damnô, populique ſcã- cecidit
dalo non minimo? Pontem hunc ſuſtulit, oculos Dauid.
mihi velauit, ne ſtatus, quo proſtratus iacebam, oculatus

Pſ.39.13. oculatus agnoſcerem calamitatem: *Comprehen-*
derunt me iniquitates meæ, & non potui vt viderẽ.
Oculos eruit, ne lynceus viderem vbi miſer ia-
cebam, nec animæ perditionem, nec vltimum
diſcrimen, nec animam mortuam, nec Deum ir-
ritatum, nec cœlum occluſum, nec infernum,
iam nunc abſorbendus, dilatatum.

Hanc mundi totius Deus aſſignat ruinæ ra-
tionem, quodq́ue diabolus pacificus, ſecuruſq́ue
dominatur omnibus, quod cunctorum oculos
Hie.c.8.6 obnubilaſſet: *Attendi & auſcultaui, nemo quod bo-*
VI. *num eſt, loquitur, nemo eſt, qui agat pœnitentiam*
Hæc cœ- *ſuper peccato ſuo dicens: quid feci? Omnes conuerſi*
citas *ſunt ad curſum ſuum, quaſi equus impetu vadens*
mẽtis, *ad prælium.* Quantùm ſapio, ſe Deus hic vt regẽ
omnium aut vrbis deſcribit gubernatorem, qui quatenus
malorũ quæ per ciuitatem aguntur, videat, illã laruatus
cauſa. obambulat, & incognitus, hic illicq́ue ſubſiſtit
intendẽs auritus hominum colloquiis, vt ex iis,
quæ paſſim agantur intelligat. Ita, inquit Deus,
mundi hanc perluſtraui ciuitatem, hinc inde di-
ligens auſcultaui, ad populi coronam propiùs
acceſſi, nec vnum audiui verbum, quòd aliquam
ſpiraret virtutem. in foro, in baſilicis, in locis pu-
blicis, in ciuium conſeſſibus, qui de Deo, de vir-
tutibus, de pœnitentiâ, de bono publico loque-
retur, offendi neminem: *Nemo quod bonum eſt, lo-*
quitur. Nec pater inſtruit filium quis ſit modus
Deo ſeruiendi, nec amicus amicum docet pie-
tatem, ſed de vanitatibus ſermo eſt frequentiſſi-
mus, mercator de lucro, de ſuo nobilis ſtemma-
te, de morum leuitatibus adoleſcentes, de ſuis
mulieres voluptatibus, ornatibus, & ineptiis col-
loquuntur.

☞ 42 Tu iudex eſto: de quibus, dicito mihi, in ve-
ſtris loquimini conuenticulis? quid in veſtris
tractatis conuerſationibus? verba fiunt famæ
clerici vel religioſi detractoria, vicinæ lædentia
bonam exiſtimationem; colloquia ſunt de ve-
ſtris confœderationibus, ſcãdaloſis magis quàm
ſecretis. Vnde quæſo tanta ſcelera? Oculos aper-
tos nemo habet, quibus ſuam attendat miſeriã,
vitæ præterlabentis inanitatem, Deo irrogatas
iniurias, quodq́ue ad fluminis ripam incedat a-
byſſis inferni breui, & inopinatò demergendus
ganeo, Nec lubricus perpendit *quid feci?* Nec
ille præ furore crepans *Quid feci?* Ille noctibus
inhoneſtè tranſactis, hic ſuis furiis indomitus &
implacabilis, nullus eſt qui recogitet corde,
quid feci? Deum grauiter offendi, eius in me fu-
rorem concitaui, cœli perdidi prærogatiuã, dia-
bolo me tradidi, hic animam meam Dominus
poſſidet. Omnes laxatis currũt habenis, ſuis obe-
diunt appetitibus, ſequuntur voluptates: *quaſi*
equus impetu vadens ad prælium. Obſcurum eſt
Domine, at explicat Dauid: *Sicut equus & mulus* Pſ.31.9.
quibus non eſt intellectus: cœci, non attendentes,
quòd ſe medios exponant haſtis confodiendos,
ſubintrent volutabro luto demergendi.

Perpendit D. Chryſoſt. quàm aptè non ſemel Hom. in
dixerit Dauid, quòd homo peccando ſtultus e- Gen.
uaſerit, & inſtar iumenti ſtupidiſſimus: *Homo cũ* Pſal.
in honore eſſet, non intellexit, comparatus eſt iumẽ- 48.
tis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. Conſide- VII.
ra caſũ hominis. Ingreſſum aperit peccato, ſer- Cur Adã
penti maledicto diabolo, confeſtim accurrit à Deo
Deus, iteratis vocibus inclamat, quibus ſe mon- vocatus
ſtrat eius condolere perditioni: *Adã vbi es? Adã* ſe abſcõ-
vbi es? Audit ille vocantem Deum: *Cum audiſſet* derit.
vocẽ Domini ambulantis in paradiſo ad aurã poſt Gen.3.8.
meridiẽ, abſcondit ſe Adã, & vxor eius à facie Do-
mini in medio ligni paradiſi. Miremur (inquit) ho-
minis inſipientiam. Deum percipit vocantẽ, &
conatur & credit, ſe oculis diuinæ abſcondi poſ-
ſe maieſtatis. O te malè ſapientem, num igno-
ras, nullam eſſe, Dei oculos ſubterfugiendi ra-
tionem? Num hoc te latet, adeò pellucidos eſſe
Dei oculos, vt coram eis denſiſſimæ tenebræ lu-
ce clariùs pateant meridiana, & illis noctẽ ob-
ſcuriſſimam ipſo die fulgentiſſimo eſſe minus Pſ.138.12.
abſconditam? *Tenebræ obſcurabuntur à te, & nox*
ſicut dies illuminabitur, ſicut tenebræ eius, ita &
lumen eius. Vlteriùs, te conaris abſcondere, & ad
medium fugis paradiſi? Ita legerunt Septuagin-
ta: *Abſcondit ſe in medio paradiſi:* quàm ille ſtul-
teſceret latro, qui voce ſatellitis audita, cuius
manibus quæritur capiendus, quo eum ſubterfu-
geret, ad medium fori curreret abſcondendus?
Demum addit, quòd abſconderit ſe ad vmbram
arboris, quæ in medio paradiſi exurgebat. Crea-
uerat autẽ Deus, & in medio paradiſi binas plã-
tauerat arbores, vitæ vnam, cuius fructus homi-
nis vitã ſartam tectamq́ue conſeruaſſet, ita vt
omninò ſenium ignoraſſet; alterã ſcientiæ boni
& mali: *Produxit lignum vitæ in medio paradiſi,* Gen.2.9.
lignumque ſcientiæ boni & mali, hæc quoque in
medio florebat paradiſi ſituata: ſic enim Eua reſ-
pondet ſerpenti: *De fructu ligni, quod eſt in medio* Gen.3.3.
paradiſi præcepit nobis Deus, ne comederemus. Col-
locauit autẽ Dominus protoparentes noſtros in-
ter binas illas arbores, vt ſuum probaret domi-
nium quo ſibi liberum erat præcipere vel pro-
hibere pro libitu, pariter oſtenderet hominis li-
bertatem, qua præditũ in paradiſo collocauerat.
Hoc nãque innuit Spiritus S. *Deus ab initio con-* Eccl.15.14.
ſtituit hominẽ, & reliquit eũ in manu conſilii ſui,

adiecit

adiecit mandata, &c. ante hominem mors & vita, bonum & malum, fugam igitur homo meditatur, à facie Dei ſui, ne videatur, conatur abſcondere, fugit medius inter duas arbores. O te
VIII. Mente excæcatio. mentis inopem, inopem conſilij (miratur Diu. Chryſoſtom.) an non aduertis, dum te totis viribus niteris abſcondere, ne tuum detegatur flagitium, teipſum inter teſtes ſtatuis tibi aduerſarios, binas ſcilicet illas arbores, nolens vti conceſſa & ſana, & manum mittens ad prohibitam & noxiam? O quàm deliras? O quàm cæcutis quidquid enim agis, inſipientiam tuam redarguit. Quis credat tantam mentis cæcitatem, tantamque in hominem cadere poſſe veſaniam, qui vix ab horæ quadrante ſapientiſſimus habebatur & tanto pollens iudicio, vt naturarum quorumlibet animalium ſcrutator illis nomina congrua naturæ qualitatibus imponeret? deſine mirari (monet D. Chryſoſtom.) quàm primùm enim diabolus animam fuerit ingreſſus, illam excæcat, iudicium perturbat rationis, & iumentis ſimilem reddit inſipientibus:
D. Chrys. Hom. 8. in Gen. To. 1. *Nihil peccato peius dilecte, ipſum enim, vt introierit non ſolùm confuſione totos nos replet, ſed inſipientes facit eos, qui antea intellectu & ſapientiâ præditi erant.*
IX. Similiter & ſeniores Ezechielis ſerpentes adorantes. In ſtuporem rapitur vehementiſſimum vates Ezechiel, videt ſeniores, quos diceres Senatores venerabiles, capillis canos, barbis candidos, at ita mente deliros, vt genua proni flecterent immundis quibuſdam animalibus, lacertis, bufonibus, ſerpentibus, alijſque innumeris maledictis anguibus, demum illis ſua litabant corda, ſuas offerebant vitas, in incenſo, quod ſerpentibus adolebant. O Domine, quis audiuit vnquam tale, aut quis vidit huic ſimile, tantam mentis ſtupiditatem, inſipientiam tantam? Ceſſet ſtupor, dilecte mi, diligenter illos attende, cæci ſunt, vapor etenim aſcendens de thuribulo, illos adeò obcæcauit, vt credant
Ezec. 8. 11. ſe nec ab ipſo Deo videri: *Vapor nebulæ de thure ſurgebat &c. dicunt enim, non videt Dominus nos.* Quot his ſimiles toto conſpicis mundo, qui bufones, dipſadas, immmundoſque adorant ſerpentes, genimina viperarum? En tibi virum, qui muliere potitur Angelicâ formâ gratiſſimâ, adhæret autem alteri quæ ſit ipſa putredine deteſtabilior. Alterum exhibeo, qui cum noctes quietas in lecto poſſit tranſigere, ſocia ſibi coniuge à Deo conceſſa, plateas percurrit, vt veſpertilio circumuolitans alienam. Non te rapiat illud in admirationem: hos quippe vapor excæcat paſſionum, adeò mente nubulos, vt nec attendant, quòd Deus cordis intima perſcrutetur, reſpublica ſcandalizetur, cœlum irritet, bona dilapidet, animamque cruciatibus damnet æuiternis. Quàm ſanum tibi Dominus ſuggerit ore prophetico conſilium: *Leua in directum oculos* Hiere. c. 3. 21.
tuos, & vide vbi non proſtrata ſis. Oculos aperi anima Chriſtiana, teipſam diligenter circumſpice, quò cecideris attende, filium imitare prodigum, cuius vitæ correctio ab oculorum dependebat apertione, ſeipſum ſedulò circumſpexit, domus paternæ recordatus. In ſe reuerſus, ſe porcis cernit circumcinctum, hos quippe ſubulcus paſcebat, ſe fame gemit deficientem, vile mancipium. Quid lucratus ſit, & quid perdiderit conſiderat, quàm illuſtrem, quàm opiparam domum reliquerit tum filius profectus in regionem longinquam, & quàm abiectum miſerumque incolat ſuile modò porcarius! Exclamat: *Quanti mercenarij in domo patris mei abũ-* Pſ. 118. 59.
dant panibus! Euge age, oculos refera, Dauidis exemplo: *Cogitaui vias meas & conuerti pedes meos in teſtimonia tua.* Commune prouerbium eſt coruum quò ceruum interimat & dilaceret, priùs illi obfuſcare iniecto puluere oculos: indubium enim eſt ſic obcæcatum, per montium, rupiumque præcipitia currentem facillimè in præceps collidi, coruique prædam præparari. Munus hoc eſt diaboli, oculos obfuſcare, vt tuarum currens impetu paſſionum, hinc inde mundi occaſionibus, & præcipitijs illiſus, in inferni corruas abyſſum præda diaboli ſempiterna. Magnum eorum vidit Dauid numerum in infernum corruiſſe: *Sicut oues in inferno poſiti* Pſ. 48. 15.
ſunt, mors depaſcet eos. Samſonem vidiſti ab inimicis excæcatum, quàm infelix vt iumentum ad molam alligatur? quid de illo boni ſperandum qui velatis inter præcipitia graditur oculis? Talem te Deus ſugillat, velatis te ducit diabolus oculis per ambages, & motuum tuorum deuia, delirantem, vt heri ex Ezechiele diximus. Hoc damno diabolus animam afficit, dum eam per peccatum iam Dominus ingreditur, poſſidetque pacificus.

§. 16. *Aures occludit diabolus animæ: paſſer eſt, qui verbum ſurripit.*

SEcundum eleuat pontem, auditus ſcilicet 43
animæ diabolus; idque ne corde Dei verbum audiat, ea attentione, quâ Dauid, qui ait: *Audiã quid loquatur in me Dominus Deus; quo-* Pſ. 84. 9.
niam loquetur pacem in plebem ſuam, & ſuper ſanctos ſuos. Praxim illam omnes admirantur,

qua ferociſſimus vſus eſt Holofernes, vt Bethu-
liam in ſuã redigeret victor citò poteſtatem: *In-
cidi præcepit aquæ ductum illorum*: nouerat enim
hoſtis, verſutiſſimus, ſine aquâ ciuitaté non poſ-
ſe conſeruari. Omninò requiritur aqua, ad biben-
dum, ad lauandum, ad rigandum. In comperto
In Pſ. 2. eſt, (inquiunt D. Baſil. & D. Greg.) aquam ſym-
*Lib.*11. bolum ſignare doctrinæ cœleſtis: hoc nomine
*Mor.c.*6. per Moyſen explicatur: *Concreſcat vt pluuia do-*
*& l.*27. *ctrina mea, fluat vt ros eloquium meum*, hanc
*c.*21. Deus per Ezechielem mittendam addixerat: *Ef-*
*Deut.c.*32 *fundam ſuper vos aquam mundam, & mundabi-*
2. *mini ab omnibus inquinamentis veſtris.* Quinimò
*Sap.*13.3. & ipſe Chriſtus aſſerit Apoſtolis, ipſos illâ fuiſ-
*Ezec.c.*36 ſe emũdatos: *Vos mundi eſtis propter ſermonẽ, quem*
25. *locutus ſum vobis.* Quibus ex aqua canalibus
*Ioan.*15.3 profluit in animam? Auribus: *Fides ex auditu*, ſic
*Rom.*10. quoque Dñs: *Audi Iſrael mandatã vitæ.* Quid a-
17. git reprobus ille Spiritus? Hunc ſuſpendit fonté,
Baruch 3. incidit aquæ ductum, verbi diuini obturat au-
9. ditum, licet autem corporis illud audias auri-
bus, animæ tamen occludit permeatum. Hoc
I. ſtudioſiùs intendit. Nouit etenim hoſtis verſutus
Verbi verbi cœleſtis efficaciam, quòd in nihilũ cadés,
Dei effi- cœlum & terram produxit: in cœlum decidens
cacia. lumina hæc maiora viſu pulcherrima procrea-
uit: in terram decidens, tantam produxit arbo-
rum, animalium, plantarumque varietatẽ: in a-
quas decidens, numeroſam eduxit viuentium
multitudinem, aues per aëra diſperſit volatilia,
piſces ipſis fluentis immerſit natantia, cadens in
*Ioan.*11. ſepulchra ad vitã mortuos ſuſcitauit. Vnico *La-*
43. *zare veni foras* fœtidum eduxit de monumento
quatriduanum. Non ignorat eſſe Dei verbum
*Ioan.c.*6. efficaciſſimum, vt vitam mortuis largiatur: *Ver-*
63. *ba quæ ego loquor, Spiritus & vita ſunt.* Scit om-
ninò, illis mirabilem Dei virtutem comprehen-
*Rom.*1.16 di: *Virtus Dei eſt in ſalutem omni credenti.*
II. Hoc vitæ cordiale ſtatuit Chriſtus mundo
Compa- tribuere vnde tradito hoc ipſis Apoſtolis, eoſdẽ
ratur fer- mittit: *Euntes in mundum vniuerſum prædicate E-*
mento. *uangelium omni creaturæ.* Vtinam hoc corde re-
*Marc.*16. ciperes! Faxit Deus illi in animam patefaceres
15. ingreſſum, proh qualem in te vitã pareret, quas
plantas produceret, quos Spiritus germinaret:
Aſſimilat Chriſtus verbum Dei fermento: Simi-
le eſt regnum cœlorum fermento: farinæ maſ-
ſam indigeſtam, crudamq; mulier quærit præ-
parare: parum illi commiſcet fermẽti, & ad par-
uam temporis moram ſibi reſeruat, donec totũ
fermentetur. Anima tua, cor tuum cruda eſt &
indigeſta maſſa, nullo virtutum, orationis, & de-
uotionis ſapore commixta. Votis omnibus ex-
optandum, vt verbum Dei huic contemperare-
tur, cordis intima penetraret, & ſuũ illic effectũ
operaretur. Si aures apertas arrigeres, ad ea
quæ tibi de virtutum ſplendore ſuggeruntur, de
animæ nobilitate, quàm illam decoram gratam-
que reddat diuina gratia, de mundi vanitate, de
vitæ breuitate, de mortis horrore, de tremendo
Dei iudicio, de ſempiternis cruciatibus in dæ-
monum ſocietate: ô quàm feliciter tua fermen-
taretur anima, & ad debitum ſibi ordinem cõ-
poneretur! Hinc omnis illa diaboli ſollicitudo,
vt tibi obturet aures, & tecum agat, quòd cum
grano frumenti paſſerculus, quod agricola diſ-
ſeminat, quòd cũ in arua decidit, nec terra coo-
pertum eidem inhæreat, ilico diripit, & ſecum
quolibet aufert: *Volucres cœli comederunt illud*,
quæ hæc ô Dñe parabola? Spargit de cathedra
prædicator ſemen verbi Dei. Verùtamen accur-
runt multi, libenter audiunt, auribus corporis
excipiũt, at animæ viſcera non peruadit: *Sũt qui
cum gaudio ſuſcipiunt verbũ Dei.* Cõfeſtim aduo-
lat paſſer ille maledictus, & granũ diripit: *Venit
diabolus & tollit verbũ de corde eorum, ne credẽtes
ſalui fiant.* Heu quantis eripit verbum in anima
ſeminatum? quot tali ſalutaria documenta dede-
re prædicatores? quàm variam doctrinam ſemi-
narunt? cum gaudio illa ſuſcepiſti. Valde dilu-
culo ante ſolis ortum, ſtrato ſurgere feſtinaſti, &
ore prædicatoris ſuſpenſus immotus ſubſtitiſti:
Cum gaudio ſuſcipiunt verbũ. Attamen da gloriã
Deo, quid tibi reliquum? quorum recordaris? eo-
dem quo concionem audiſti momento, omninò
oblitus es. Num laboras, vt hoc cœleſte ſemen
terra cooperiatur, intimis animæ inuiſceretur?
Sicut illud audiſti, ſic dimiſiſti infructuoſum, &
propediem nihil eorum quæ audiſti ſupereſt,
quod fructus germinet. Vnde hæc credis? *Venit
diabolus & tollit verbum de corde eorum.*

Hinc facilè ratio patebit, cur mentiatur opus
oliuæ, & verbum Dei maneat infructiferum.
quot declamantur conciones hic, ibi, alibi, heri
hodie, cras anno præterito, præſenti, futuro? Num
Dei verbum efficax? Dicat ille, qui vim eius
optimè callebat D. Paul. *Viuus eſt ſermo Dei, &
efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti.* Vn-
de tot igitur mortui? vnde tam pauci ſpiritu vi-
uentes? vnde tam exiguus eorum numerus, qui-
bus corda non penetret? Et ipſe Deus, vt video
per Hieremiam obſtupeſcit: *Numquid non verba
mea ſunt quaſi ignis, dicit Dñs, & quaſi malleus
conterens petram?* Vnde frigus tantum, tantum in
anima gelu? in corde tanta durities? Hæc vnica
ratio: aufert infernalis ille volucer verbum? au-
dito

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

dito quippe ſermone tuis confeſtim totus negotiis intricaris terrenis occuparis: nec granum illud vel parumper corde tuo reuoluis ruminabundum, vnde Satan continuò diripit ſeminatum, & pertinax tuæ præſidet animæ, pontem illum ſuſpendit cordis aurium; mentitur labor prædicatoris. O quàm appoſitè propoſito noſtro concludit hodie Chriſtus Euangelium: *Beati qui audiunt verbum Dei & cuſtodiũt illud.* Audi verbum Domini, cuſtodi illud in horam neceſſitatis, vt dum te diabolus impugnat, & pellicit ad inhoneſta, auditorum memineris, & infauſto ſortis filij prædigi: dum carnis delicijs ad præcipitia titillaris, eorum recorderis quæ diximus de morte, de iudicio, de inferno præparato flagitioſis. Huic arbitror Chriſtum alludere
Prou.22. 17. conſilio Spiritus S. *Inclina aurem tuam, & audi verba ſapientum; appone autem cor, ad doctrinã meam, quæ pulchra erit tibi, cum ſeruaueris eam in*
Lib.12. Mor.c.ult. *ventre tuo.* Ventrem nominat, ex mente D.Greg. intellectum: vix vllum profert fructũ cibus ſtomacho acceptus, magna licet ſũptus voluptate, niſi ibidem detentus, & coquatur, & digeratur.

§.17. *Eos qui tacere deberent reddit diabolus loquaces vt prophetas Regis Achab.*

☞ 45 TErtium ſurſum attollit pontem diabolus, linguam ſcilicet, dum homini loquelam adimit, & mutum efficit: qui pons cum ſit ceteris principalior, idcircò ſolius huius meminit defectus Lucas Euangeliſta, licet & alios habuerit: *Dæmonium erat mutum.* Ex effectu nominatur, illum etenim mutum reddiderat, eo loquendi modo, quo cauſæ nomen effectus adſcribimus, cibum dicimus ſanum, vel inſalubrem ab effectu, Adæ pomum, mortem noſtram nominamus. Quæres, quâ ratione, reddat quempiam diabolus mutum? opinarer ego, loquaces potius faceret, & battologos. Aſſentior, & hoc tanto ſtudio, vt eodem narrante Euangeliſta, Capharnai
Luc.4.41. lymphati diaboli operâ ore adeò infrœnes clamarint, vt neceſſe fuerit, illos Chriſtus reprehenderet, & ſilentium imperaret: *Increpans non ſinebat ea loqui.* Quòd particulariter in vno quodam energumeno legimus qui non tacuiſſet omninò, niſi cum Chriſtus duriùs increpaſſet; *tace, obmuteſce.* Qui igitur hæc conueniunt. Exponit D. Chryſoſt. notiſſima illa verba Spiritus
Mors & vita in manibus linguæ. Ho.ad hæ. tace, ob. pecandos. Prou.18.21. S. interpretatus: *Mors & vita in manibus linguæ.* Alia quoque Chriſti: *Ex verbis tuis iuſtificaberis,*
Matth.12.37. *& ex verbis tuis condemnaberis.*

Hoc expendit D. Iacobus, vt quid admiratione digniſſimum: Qui fieri poteſt, inquit, vt vnâ eâdemque re, & mors & vita contineantur. Quis eſt qui credat, quòd ex eodem fonte, eodem canali, aqua proſiliat inſtar ignis feruentiſſima, & inſtar gelu frigidiſſima, aqua vitæ, aqua mortis? *Ex ipſo ore procedit benedicto, &c. Numquid* Iac.3.10.
fons de eodem foramine emanat dulcem & amarum aquam? Non contradico: Spiritus enim S. Eccle.3.
notat tempus eſſe loquendi, & tempus tacendi: & quandoque loqui mors eſt, quandoque vita: tacere quandoque noxium, quandoque fructuoſum. Quòd Abigail aperiens os ſuum locuta fuerit prodiens in occurſum Dauid, qui leone ferocior eius toti familiæ ruinam minabatur, illam à morte præſeruauit; vt ipſe Dauid eidem atteſtatur: *Benedictum eloquium tuum, & benedi-* 1.Reg.25.
cta tu, quæ prohibuiſti me hodie &c. Quòd Ama- 32.
lecites Dauidi ſeipſum prodiderit, vt Saülis Regis interfectorem, hanc mortem ſibi loquax conſciuit: ea enim de cauſa à Dauide iuſſus eſt occidi, qui factũ ſubticenti, non nocuiſſet. Locuta eſt Bethſabee Dauidi pro filio ſuo Salomone, & regnum illi obtinuit: locuta eſt pro genero ſuo Adonia, & mortem illi conquiſiuit, quòd ſi tacuiſſet, ille ſuperuixiſſet. Sæpè igitur locutum fuiſſe nocet & mortem adfert, prodeſſet autem, & vitam obtineret tacuiſſe, aliàs è contra; dat vitã, eripit à morte, & ruina, locutum fuiſſe. Nec hoc ignorauit Bias inter Græcos ſapientes celeber-
rimus: vt enim refert Plutarchus cum ei Ty- Lib. de lo-
rannus Amaſis imperaret, vt diceret quodnam quacitate.
omnium eſſet meliùs, quodnam peius, quodnam vtilius, quodnam inutilius, linguam illi miſit Philoſophus.

Quid igitur agit diabolus? officio ſuo fungi- 46 ☞
tur. An tibi excidit, quòd paulò ſuperiùs nobis Spiritus S. declarauit, illud agere diabolum, cuncta ſuis exturbare limitibus & cardinibus? omnia in noſtram ruinam peruertere? *Nomen eius Exterminans.* Magnæ res eſt vtilitatis, magni commodi, ſuo tempore, vel loqui, vel tacere, magnique damni tempore non opportuno, loqui quando tacendum, tacere quando loquendum: ordinem inuertit, te facit cicadâ vocaliorem, & loquacem, dum tacere tibi expediret, & linguæ præpedit officium, quando ſalutis tuæ intereſt, loqui, non tacere. Dum tibi proximi tui defectus, aut infirmitas innoteſcit, vitæ tuæ intereſt, loqui, fraterna illum monitione corripiendo, & tacendo, ac cæteris occultan-
do: *Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe* Matt.18.
eum inter te & ipſum ſolũ: De quibus die Martis 15, proximo.

proximo. Quid in te diabolus operatur? omnia peruertit;te mutum facit, taciturnum, ne verbum illi dixeris, quo peccantis aperiuntur oculi; & coram ceteris ſis picâ loquacior, illis promulgans proximi defectus, in publicis illos detegens colloquijs, quo fratris præiudicas famæ ac dignitati,& tibi animæ vitam adimis. O quot habet diabolus in mundo id genus loquaculos!

II. Prophetas Achab reddit diabolus loquaces in Regis perditionem. 3.Reg.22. 22.

Mirabilem narrat Spiritus ſanctus hiſtoriam, cui Michæas interuenit Propheta. Medius conſiliarijs pluribus reſidebat impius Rex Achab quia illis Regia ſcatebat aula, quibus concilij ſui myſterium aperiebat:quid illud? *Ire debeo in Ramoth Galaad ad bellandum, an quieſcere?* Rurſum attollit oculos vates, Deum contemplatur vt ſupremum omnium Monarcham cœleſti radiantem throno, millenis circumfuſum Angelis, quibus hoc propoſuit,quis modus impium Achab perdendi, vt cadat in prælio ſuperatus: & ecce adfuit Satan inter filios Dei. En ego,inquit Domine,mitte me,nullo ſum id negotio peracturus.At quâ ratione? decipiam illum,quomodo decipies? *Ero ſpiritus mendax in ore omnium Prophetarum eius.* Ad domum accurram, vbi cuncti confluunt taciturni Conſiliarij, eorum ora ſubingrediar, linguas aſſumam, & ſtentore reddam clamoſiores, vt Regi tacenda ſuggerant, quibus in laqueum conijciatur, irretietur,cadatque interemptus. Vt dictum ita factum,illorum aſſumens loquax ſpiritus linguas, omnes quidquid in buccam venerit, loquuntur, nec vllus alterum audit loquentem, nec mirum illos diabolus agitabat; quo rex idololatra miſeranda clade ſagitta confoſſus, interijt. Quot tales alit mundus. Proponit diabolus puellam perdere pudiciſſimam, piam vxoratam, deuotum clericum, à mundo ſemotum religioſum. Quis modus? huius & illius os occupat, linguas moderatur,vt illius detrahant dignitati,de viro Eccleſiaſtico mentiantur,quæ illi numquam in mentem venerant, de Monacho effutiant ea, quæ nec imaginatione comprehendit, de maritatâ ſecretum ſpargant defectum,at modò correctum, puellam redarguant ob morum leuitatem,ſed quâm lacrymis expiauit:illos reddit picâ loquaciores,te verò fide leuem adeò, vt eis fidem adhibeas velut Euangeliſtis.

§.18. *Magno ſunt detrimento dæmones loquaces,quibus imperatur, velut Pythonibus, ſilentium.*

PErſpicuè vidit Dauid diabolum ori vnius iſtorum, quos reddit loquaculos inſidentem:Doeg ſcilicet Idumæi, hominis audaciſſimi, cauteriatam habentis conſcientiam, qui coram rege Saüle malè de Dauide loquebatur; & perfidam fidem Sacerdotum arguebat, vnde decretum illud à Saüle, vt octogintâ quinque neci traderentur. O te proditorem, inclamat Dauid: *Tota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua ſicut nouacula acuta feciſti dolum.* O verba,ô myſteria! declaranda die Mercurij. Sufficiat modò damnum pependere non minimum, quòd garrulus adfert diabolus: *Tota die iniuſtitiam cogitauit lingua tua.* Congruè dicit, *Iniuſtitiam:* hoc quippe nomen optimè veſtris congruit & murmurationibus & detractionibus. Quo nomine vocatur peccatum illud, quo tibi tollit latro pallium? Iniuſtitia. Quo nomine vocatur crimē illud quô fur tibi ſurripit centū regios. Iniuſtitia quia iuſtitiā violauit, tibi quòd tuū erat, auferendo,& quo velut tibi proprio fruebaris, quo igitur nomine ſcelus illud vocabitur, quo quis alteriùs famæ & nominis derogat exiſtimationi, qua gaudet,& quàm vt ſibi propriam poſſidet? quo credis illud nomine compellandum? Iniuſtitiā, quæ grauior, peiorque ſit; ſi enim quis tibi fur quatuor aut ſex aſſes eripiat, exuat pallio,quo priuatus nudus non incedis, cùm aliud tibi ſuppetat, & tamen iniuſtitiam in te commiſſam queraris,quid de illo dices qui tibi rem aufert adeo pretioſam, quæ tantum tibi poteſt inferre nocumentum; nominis ſcilicet dignitatem: *Melius eſt nomen bonum, quàm diuitiæ multæ:* teſtatur Salomon. Verùm feres moleſtiùs tibi centum auferri denarios, vel honorem tuum denigrari? Hinc elicies, quàm grauiter conſcientia tua oneretur,dum murmuras,& linguâ tuâ, velut nouaculâ acutâ, detrahis honori Sacerdotis,bonam exiſtimationem obfuſcas maritatæ, puellæ ſplendorem nominis perſtringis, quodque committens iniuſtitiæ peccatum iniuriæ reus ſaluari non poſſis omninò, niſi reſtituas ablatum,illudque ex ſententia D. Auguſtini cui ſubſcribunt omnes Theologi: *Non remittitur peccatum, niſi reſtituatur ablatum.* Vereor autem, ne inter illa cenſeatur peccata de quibus D. Cyprian. quòd cum ſit frequentiſſi-

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

mum minùs aduertitur, & cum non attendatur, non vitatur, nec illata damna reparantur, vnde multi pereunt ex eorum inaduertentia, ad quæ tenebantur.

II. Dicitur quoque nouacula acuta.

Addit alibi David: *Sicut nouacula acuta feciſti dolum.* Nouacula ex ſe non mouetur, at inſtrumentum eſt, quo, qui tuam intendit defœdare faciem, momento temporis illam diſcerpit, dilacerat; dilaniat. Conuenienter lingua deſcribitur; acuta eſt, cordis intima peruadit, clauſtra penetrat munitiſſima, mulierum receſſus abditiſſimos, omnia perluſtrat, animam dilacerat, quod homo ſen ægrius. His conſequenter declarat D. Aug. illa Pſalmiſtæ verba: *Erue à framea, Deus animam meam.* Loquitur in perſona Chriſti: rogat hic Patrem cœleſtem, ab illa filium eripiat framea, cuius vlnus ad animæ penetrat viſcera. Qua ratione igitur hoc Chriſtus poſtulat? Audiamus D. Aug. *Framea gladius eſt. Nec vtique tali ferro Chriſtus occiſus eſt, ſed cruce, nec latus, eius gladio, ſed lancea percuſſerunt. Tranſlato verbo, frameam linguam dixit perſequentium, ſicut in alio Pſalmo dicitur: & lingua eorum gladius acutus. Vnde quia in eius carne lingua præualuit malignorum, erat vt anima nihil noceat.* Illo namque mutæ linguæ tormento Chriſtus cruciatur: *Gladius acutus pertingit, vſque ad diuiſionem animæ.* Gladius eſt maledica lingua, vulnerans animam, ſeipſa ſi non moueat, at illam aſſumit diabolus: ipſe enim ille eſt, qui tuæ ſtruit inſidias perditioni: ille qui linguam dirigit, & illâ à ſurſum vſque deorſum faciei fœdat venuſtatem, oſſa carnibus denudat, & omnem perdit elegantiam. Quem credis linguam illam adeo garrulam dirigere, quando nullo remorſu conſcientiæ vicinæ detogas mulieri, & piiſſimi Sacerdotis, & puellæ nubilis & equitis nobiliſſimi, honorem, velut circumiectis tenebris obfuscaſti? Ille, loqueris, quo ſtemmate progenitus, illa inconſtantior aurâ: hic amicam alit cellarem, hæc oſtium omnibus patentiſſimum, nulli occluditur. Obſeruant Phariſæi Chriſti diſcipulos eius adeo veſtigijs inhærentes, vt quid in eis carpant, nihil inueniant: hoc tamen aduertunt, quod non lotis panem manibus manducarent, vnde cõfeſtim reſoluunt: *Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditiones ſeniorum: non enim lauant manus cum panem manducant:* fieri ne poteſt, quòd Apoſtolis & Chriſto detrahant? Maximè Apoſtolorum quærunt auctoritati derogare, & eo modo Chriſti lædere dignitatem: diſcipulorum etenim defectus magiſtro imputatur. An ergo huc vſque lingua prorumpit? etiam: quælibet enim petulans audaxque perimatur.

Pſ. 21. 21.

D. Aug. Epiſt. 120. c. 8.

Heb. 4. 12.

Matth. 15. 2.

Data opera de lingua diſſerit Apoſtolus Iacobus, hoc ſupponens, nihil eſſe præter linguam quòd tanta egeat moderatione: *Si quis autem putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum huius vana eſt religio.* Eodem modo, ni fallar de linguæ loquitur refrænatione, quo D. Paulus de charitate: *Si linguis hominum loquar & Angelorum, &c. charitatem autem non habeam, nihil ſum,* hoc illi videtur reſpondere: *vana eſt religio.* Vana eleëmoſyna, vana oratio, vana quælibet pietatis opera eius, qui lingua laborat petulanti. Huic doctrinæ tres ſtatuit propoſitiones. Prima: *Lingua eſt vniuerſitas iniquitatis, inflammata à gehenna.* q.d. omnium eſt iniquitatum inſtrumentum. Inſtrumentum ſuperbiæ quòd ait: *In cœlum conſcendam, ſuper aſtra Dei exaltabo ſolium meum. Diues ſum & locupletatus:* Inſtrumentum auaritiæ. Hæc enim fraudes machinatur Luxuriæ, omnium denique vitiorum. Addit autem: *Inflammata à gehenna.* Ab inferno educitur, in inferno lingua inflammatur. Quis illam accendit in gehenna? diabolus, qui reddit loquaculos Ignis eſt infernalis, nec eſt quod reſiſtat ei, corpora, animas, Angelos, dæmones penetrat & inflammat. Similis ei de quo pangit David: *Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus deſolatorijs.* Incendit omnia ignis ille gehennalis.

Iacob. 1. 26.

III. Tria D. Iacobus mala linguæ receſét.

IV. Vniuerſitas iniquitatis.

Iacob. 3. 6.

Iſa. 14. 15.

Apo. 3. 17.

Pſ. 119. 4.

V. Modicum membrum

Secunda ſtatuitur propoſitio. *Lingua modicum membrum eſt & magna exaltat.* Latet hic myſterium. Modicum eſt granum pulueris tormentarij, igni tamen admotum, montes eruit, muros ſubuertit, rupes diſcindit, & in aëra tollit lapides molares etiam grauiſſimos. Ita *Lingua modicum quidem membrum eſt*, ſi tamen aut odio, aut inuidia proximi accendatur, montes ſolo eruit, & turres ſubuertit. Epiſcopos, nec enim biretum, mitram, nec rubrum galerum, nec tiaram illæſã, aut præterit inoffenſam: omnia ſubuertit, nec vires reperies alli illi reſiſtendum ſufficientes: *Lingua modicum membrum*, cui nulla monachorum clauſtra non pateant; nec peſſula palatiorum, nec corporum cuſtodes, aut militum vigiliæ linguæ præcludunt adytum. Quid, reſponde mihi, leuius, quid volat altius, quid deſcendit profundius? Reſpondes, mentis cogitatio, idem ego ſentio de lingua iudicium, illam creauit Dominus, quâ mentis exprimamus conceptus, & vt illi, lingua volat: modò cœlos aſcendit, modò terræ profunda penetrat. *Male locuti ſunt de Deo & lingua eorum tranſiuit in terra.* Romam petit, & Romæ ſuo recluſum oratorio lacerat, lædit, diſcerpit ſic, vt nec vnico parcat oſſi? Ænigma eſt, quid

hoc eſt, quod clauſis ianuis, obſeratis feneſtris, intactis peſſulis, & ſeris, Oratorium chorumque percurrit fratrum, omnes eneruat, molit; totamque comminuit virtutem religioſi? lingua: *flagellum lingua comminuit oſſa.* (Eccl. 28.21.) Dei miniſtrat tabernaculo Abimelec Sacerdos adſtantibus ſibi miniſtris minoribus ſacerdotibus. Illuc vſque peruadit lingua Doeg Idumæi, & omnes vita priuat. Iob ſecedit ad ſterquilinum, & illic ſedentem lingua mulieris, & amicorum impropena grauius lancinant, quàm ipſæ, quas patitur, calamitates. D. Ioannes Bap. iſta ſolitudinis penetrat ſecreta fugiens oculos mortalium, at illic ſoli arium lingua perſtringit incolarum Hieruſalem dicentium: *Dæmonium habet.* Aſcendit Chriſtus crucis patibulum, & blaſphemiis irritatur, Deus ſuo reſidet cœlo, illuc lingua Deo detrahens aſcendit: *Maleloquuti ſunt de Deo.* (Pſ. 77.)

Audire iubet Eccleſiaſten de lingua differentẽ. *Si mordeat ſerpens in ſilentio, nihil minus eo habet, qui occulte detrahit.* (Eccl. 10. 11.) Quis ille, quæſo ſerpens, qui viuens in Armenia, me hic mordeat exiſtentem, nec ſentiam? hoc linguæ proprium adſcribitur: de longe venenum trahit, & officit; de longe mordet, & famam aufert inſenſibiliter: Et à longe facit ea, quæ ſerpens adeo venenoſus, ac qui vel maximè, prope exiſtens. Similis eſt igneæ bombardæ, quæ minimi clauiculi cõtractu diſploditur, diruit, & obuia quæque per aëra diſpergit comminuta. Quis refert quot hominum dignitates occiderit lingua principales, quot perſonas auctoritate graues, religioſas, ſanctaſque exauctorarit? Clauus eſt modicus, qui ſolo motu ignẽ ſpargit inuidiæ, cunctaq; fœdo vaſtat incendio. *Modicũ membrum.*

III. Inquietum malum plenũ veneno mortifero.

Tertiam docet propoſitionem: *Inquietum malum, plenum veneno mortifero*: Heu quàm inquietum! quis illud moderabitur? *Equis fræna in ora mittimus ad conſentiendum nobis, &c. Ecce naues cum magna ſint, & à ventis validis minentur, circumferuntur à modico gubernaculo, vbi impetus dirigentis voluerit, &c. Omnis natura beſtiarum &c.* Leonum, vrſorum, auium, ceruorum, aquilarum, miluorum, &c. omnia cicurantur animalia & redduntur domeſtica: *Linguam autem nullus hominum domare poteſt*: quia animal eſt inquietum. At his plus aliquid eſt: *Plenũ veneno.* Heu quale venenum aſpidũ linguæ venenum! Hoc eſt *Venenũ inſanabile*, venenũ, quod numquã remittitur, cuius mortalis infectio quæ ab ipſa inflicta numquam emẽdetur. Aſpis ſerpens eſt calidiſſimus, igneus proinde neutiquam quietus. O quale venenum quàm mortiferum? vt nedum oues mordeat & capras, occidat, ſed (teſte Dioſcoride) mane venenũ euomens, arborem, plantamq; cui illud iniecerit, arefaciat. Lingua venenum expuit in virginem caſtiſſimam, iuxta Eccleſiaſticum, in rectorem vrbis diligentiſſimum, in iudicem incorruptibilẽ, in ciuem optimæ fidei, illos autem in ſua arefacit fama, exſiccatque dignitate. Nec his diſſentit viſio Hieremiæ: contemplatur hic *Oliuam vberem, pulchram, fructiferam ſpecioſam.* Talis eſt viri honorati nominis exiſtimatio: ſubiungit autem. *Ad vocem loquelæ grandis exarſit ignis in ea, & combuſta ſunt fruteta eius.* Illic colloquia miſcentur, & ignis in oliua ſuccẽditur, virtute cuius viror flos, fructuſq; diſpergitur oliuæ, quis non miraretur ſi ego hic exiſtens vnico ſibilo ſuccenderem ignem, quo pomum vel pyrum decem hinc leucis diſtantes conflagarent? Hoc, & multo magis de lingua dicimus. Venenum mortiferum. quæ vulnus inflictum nullo medetur tempore.

Item addamus illud Salomonis: *Propter peccata labiorum ruina proximat malo.* Græcè legitur. *In peccatis labiorum laqueus malus.* Quam ille malus eſſet laqueus quẽ qui ſecum geſtaret homo, ita ab eo irretiretur & comprehẽderetur, vt illi vitã eriperet irremediabiliter. Talis eſſe lingua perhibetur. Nodus malus. Primò namque peccatum illud nõ animaduertitur duabus ex cauſis. Prima ſit: nemo enim ſe culpæ huius reum agnoſcit. Statutæ illi, quæ varijs ex metallis aſſurgebat, auro, argento, ferro, ære, allabitur lapillus, pedes attingit luteos, & ecce totam hanc ſubitò diſſoluit compoſitionem, deſtruitque pulchritudinem. En tibi lingua mala, viros impetit dignitate primarios: non allidítur capiti aureo virtutum, operumque ſanctitati, nec argenteo pectori ſcientiarum: nec æri patientiæ & longanimitatis, nec ferro tribulationum laborumque duriſſimo, ſed luto & terræ quotidianorum adlabitur defectuum, ac negligentiarum; illud impetit, quod dare materiam videtur correptioni: Hoc autem deplorandum, quod hoc modo laborent totam illam demoliri ſtatuam aurum, argentum, æs, ferrum, & ob hunc defectum credant nihil cætera quæque pretioſa eſſe facienda.

Attamen hæreamus in illo: *Lapis ſine manibus*. Qui lapidem hunc deiecerit, nullus arguitur; principium à quo proceſſerit non inuenitur: dicit hic, non ego illum deieci; alter, auctorem dicti neſcio: tertius ego non dixi vt quid certi: ille, ego ita dixi vt alter non crediderit. Chriſtum audis cruce ſuſpenſum: illum quis crucifixit? Si ab omnibus percuncteris, omnes ſeſe excuſant. Diabolus, ego non ſum in cauſa, inſtiti quantum potui, vt liberum dimitterent vxori Pilati ſuggeſſi, marito ſcriberet:

Matt. 27.4.

beret: *Nihil tibi & iuſto illi*: Quod criminis innoxius eſſet. Iudas reſpondet, mihi cædes non imputetur: acceſſi namque Principes, eius proteſtatus innocentiam, turpe lucrum reſtitui. Reſpondent Phariſæi Pilato: *Nobis non licet interficere quemquam*: Herodes ſuam exonerat conſcientiam, dum eum Pilato remiſit iniudicatum. Pilatus de facto requiſitus, lauat manus: quis igitur nudum expoſuit patibulo? O proditores: omnes vos ſanguinis reos expoſtulo: *Tradiderunt eum ſummi ſacerdotes. Pilatus tradidit eum.* Deflemus virum auctoritate venerabilem cruce ſuſpenſum, tribulationibus attritum, ob denigratam eius famam: quis illi detraxit, nomen eius quis læſit? Omnes negant: ego non, non ego. Vos omnes accuſo peccati, dicatis licet: ego hoc non credo, ego hoc non dixi, ſed ab alijs auditum accepi, &c.

Ioa. 18. 31.

Luc. 24. 26.

Marc. 4. 15.

2. Ratio, res dicitur nullius momenti.

Secundam adduco rationem, quia quiſque ſe parua & nullius momenti dixiſſe arbitratur: nihil enim aliud dixi, quàm vidi illum colloquentem, tali corridentem, &c. O Samſon, euadis qualis: quid tibi auferunt? capillos, nullius momenti rem. Sic ſe res habet, attamen ei vitam adimunt, & eneruant fortitudinem. Talis euadit, vt omnibus ſit opprobrij ſpectaculum. Quid regi detulit Doeg Idumæus, cuius criminis læſæ maieſtatis accuſauit Sacerdotes, vt ea de cauſa Dauid hunc componeret pſalmum maledictionum contra maledicum? *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate, &c ſicut nouacula acuta feciſti dolum.* Quod ſacerdos hoſpitiò Dauidem exceperit peregrinum. Res nauci videtur, at perdidit Sacerdotes, Dei miniſtros trucidauit, Domine, res nullius conſiderationis quam euulgari, non dixi talem eſſe meretricem, illi ſolummodo læſi capillum, quid hoc tanti? O te traditorem: hoc quippe eſt illi vires confringere, animam tollere. His matrimonium impedis, alteri bonam nominis reputationem, canonicatum alteri, alteri Epiſcopatum. *Laqueus malus.*

Pſ. 51.

O loquaces dæmones? ò garrulos energumenos: diabolus vos reddit loquaculos, expedit autem vobis ſilentium Chriſtus imperaret: *Tace obmuteſce.* Tace diabole.

18. Saül arreptitius propheta, et eſt detrahit, & murmurator.

Hoc Dominus inſinuauit illo, quod de Saüle legimus: *Inuaſit ſpiritus Domini malus Saul, & Prophetabat in medio domus ſuæ.* Quis ille Prophetādi modus quo à dæmone arreptitius prophetat? Num forte prophetas creat diabolus? Reſpondet D. Hieron. *More arreptitiorum prophetabat, & propheta ſſe ſuum in hoc loco nihil aliud eſt intelligendum niſi aliena retuliſſe.* Saulem inuadit immundus loquaxque ſpiritus, & continuo illo agitatus, de his & illis loquitur, horumque defectus reuelat, de his & illis, mali ſuggerit ſuſpicionem: qui & congruo nomine dicitur *Spiritus malus.* Licet enim omnes mali ſint, quia ad malum omnes alliciunt, ſingulari tamen nomine ille dicitur malus, qui vos inſtigat ad murmurandum, & alteri detrahendum, vt dicendum die Mercurij, talem in Saüle operabatur effectum detractionis. Heu in quantis idem operatur!

1. Reg. 18. 10.

D. Hier. L. qq. in 1. Reg. c. 18. Tom. 3.

Ad ſolidem cadit, quod de Pythonibus ſcribit Spiritus S. Hos Deus ſummo opere deteſtatur, hos execratur quàm qui vel maximè. Quocirca ſæpius ſub pœnis præcipit grauiſſimis, illos nemo conſuleret, nemo illis loqueretur, nullus adiret, audiret nullus, in tantum, vt cum Saül rex peſſimus multis Deum prouocaſſet ſceleribus, quibus mortis incurrerat ſupplicium, quo mulctatus interijt, ſingulariter tamen, ei mortis ratio tribuitur, quòd Pythoniſſam contra Dei præceptum, acceſſerit conſulturus. Vnde mortis eius cauſam indigitans, ſic de eo: *Mortuus eſt ergo Saül propter iniquitates ſuas.* Et quæ, precor, ſunt hæ Saülis iniquitates? *Eo quod conſuluit Pythoniſſam, ideo interfecit eum Dominus.* Quod genus hominum Pythones? Multa & ea quidem varia doctiſſimi hic Doctores adferunt, at breuiter perſtringens, quæ ipſi fuſiùs diſputant, reſpondeo, miniſtros fuiſſe ſeu ſacerdotes Apollinis, tam viros, quam mulieres. Erat Appollo in ſententia D. Auguſt. Deus auguriorum, ad quem recurrebant, qui futurorum contingentium quærebant ſcientiam, vt Mars Deus malitiæ armorumque celebatur: *Apollo dicebatur Deus in diuinationibus, ſicut Mars in bello, &c.* vocabatur autem Pythius quia de eo fabulantur, quòd iaculo ſerpentem interfeciſſet, qui mundum ſuo inficiebat veneno, nomine Pythium, vnde nomen ſumpſit, de quo fuſiùs hiſtorici profani. Hinc eius miniſtri nomen ſumpſerunt, vt viri dicerentur pythones, & fæminæ pythoniſſæ, teſte D. Iſidoro.

VII. Saül à Deo occiſus eo quod Pythoniſſā conſuluiſſet.

VIII. Vnde dicti Pythones.

1. Paral. 10. 13.

D. Avg. Lib. 4. de ciuit. c. 11. Tom. 5.

Lib. 8. Ethymolog. c. 7.

Illorum munus erat diuinare, quorum reſponſa Apollinis dicebantur oracula: quæ vt depromerent certis vtebantur inuocationibus, quibus conſtrictus diabolus illos arripiebat, implebat, vt crepare viderentur: illos autem reddebat lymphaticos, furioſos, œſtro percitos: Vnde tali correpti ſpiritu fanatici nuncupabantur: illis diabolus os aperiebat, linguam corripiebat, & Battologos efficiebat, vt quid dicerent, non attenderent, quinimo, narrante Abulenſe, nec ipſi ſci-

In Lib. 1. Reg. cap. 18. q. 16. & in cap. 1. q. 9. 10. & 21. Act. 16. 16.

rent qui effarentur, ſecreta euulgabant, diſſerebant de præſẽtibus, de abſẽtibus, de præteritis, de futuris, & eorum lingua, omnigena tam rerum quàm hominum percurrebat. Talis puella illa, qua D. Lucas: *Erat puella habens ſpiritum pythonem*, id eſt, ſpiritu corripiebatur loquaci, cuius œſtro percita diuinabat, ſecreta reuelabat, de his & illis detrahebat. Heu quantus eorum in mundo numerus! quos diabolus arripuit, quorum aperit ora linguam dirigit, vt nec ipſi quæ dicant aduertant imo & neſciant, aliorum defectus, de quibus ſuſpicabuntur, detergendo, vel eos qui latebant, vt ſe nec detineant, nec perpendant damnum quo proximum afficiant, nec Dei iniuriam, nec obligationes quibus ſe debitores adſtringant.

Hos Deus pythones execratur, & mandat fugiendos, nec omnino vult audiendos. Illis imperat *Tace obmuteſce*. Hoc quoque vobis dico qui velut ſatanici loquimini, veſtrâ linguâ totum percurrẽtes mundum, omnes hominũ ſtatus, honorem omnium denigrantes bonam plurimorum obfuſcantes nominis claritatem, at de illis latiùs die Mercurij proximo diſſeremus.

§. 19. *Loqui conuenit in confeſſione, & mulier lapidatur taciturna.*

☞ 49

SIcut diabolus loquaces reddit, dum tempus eſt tacendi, ſic mutos reddit, dum tempus eſt loquendi. Callidus nouit noſtræ ſæpius ſalutis vnicum eſſe remedium, loquelam: quæ licet aliquando noceat, alias etiam prodeſt. *Ventus eſt ſermo* dicit D. Bernard. *Sed non ſemper eſt ventus vrens. Eſt quoque magna nihilominus ſermonis vtilitas, frequenter in lingua fructus pretioſiſſimus reperitur, nec ſola mors eſt in manibus linguæ, ſed & vita.* Non ignorat, quòd heſternus ille adoleſcens, quem vt ſeruum ſibi ſubiugauerat, porcis conuiuens, abierit, domumq; patris repetierit, quem pater in gratiam recepit, in hæc verba prorumpentem, factaque ſua condemnantem: *Pater peccaui in cœlum, & coram te, &c.* Vidit publicum peccatorem hac peccatorum confeſſione *Deus propitius eſto mihi peccatori*, ſuis ereptum vnguibus, domum rediſſe iuſtificatum. Expertus eſt, quòd Dauid vnico *Peccaui Domino*, fugerit eius manibus, catenas, & compedes quibus vinctus tenebatur, diffregerit. Nec hoc eum præterit, peccatorum remedium conſiſtere in loquendo; peccata nimirum confitendo, proinde neruis omnibus contendit, vt obmuteſcant, nec attendant confeſſioni, huius

D. Bern. Serm. de triplici cuſt. manus, linguæ & cordis. I. Sermo ventus eſt.

curam abnegent, aut pudore confundantur ne crimina fateantur.

Perpendit venerabilis Beda, & declarat Lyranus, quod ab Eſdra ſcribitur Sacerdote magno Hieruſalem multos habuiſſe portarum exitus: hac aduehebantur carnes, illa piſces, alia fontium aquæ, altera tendebat ad vallem, erat quoque & ab his diuerſa, dicata *Porta ſterquilinij*, per quam vrbis immunditiæ plures efferebantur: erat etenim vrbs ſita in decliui montis Sion: deſcendentes verò quæ per portam ſterquilinij deffluebant in torrentem Cedron, quibus ciuitas his ſordibus purgabatur. Item manuum miniſterio mundabatur, emiſſæ foras ſordes per ſolam illam portam efferebantur. Omnibus igitur portis ea inferebantur, quibus vrbs Hieruſalem inquinabatur, & per hanc vnicam portam ſterquilinij, ſordibus, ſtercore, cunctiſque immunditijs mundabatur. O anima, te ciuitatem appello Hieruſalem, tot tibi portæ patent, quot ſenſus, potentiæ, membraque corporis. Per hæc omnia aduehuntur, quæ te fœdant, peccata ſcilicet: per oculos, aures, manus, pedes: attamen per vnicam portam omnibus patet exitus, per os nimirum peccata confitendo. Hoc enim (inquiunt D. Ambroſ. & D. Gregor.) in ſenſu myſtico Dominus indicauit dum Lazarum ad vitam reuocaturus altiùs exclamat. *Lazare veni foras.* q. d. (interprete D. Ambroſ.) *Delictum proprium pande, vt iuſtificeris, ore enim confeſſio fit ad ſalutem.* Enucleat D. Gregor. illa Dauidis verba, quæ ſibi quis dixerit contradicere. *Quoniam tacui, inueterauerunt oſſa mea, dum clamarem tota die.* Quid loqueris ô Rex tibi contradicis, tacere & clamare ſibi pugnant, & qui vociferatur, non tacet. Quomodo conuenit quod ais: quòd tota die clamando nihilominus tacueris: quod tibi mutũ fuiſſe nocuerit, tota die clamando: *Clamare & tacere inter ſe repugnant, quomodo ergo poteſt fieri, vt aliquis taceat, & clamet?* Optimè conueniunt. Noſtin' quid in ſacris litteris ſignificet clamare? liberè peccare, quod mente conceperas peccatum, opere complere. Deum audit Abrahamo dicentem: *Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus eſt; & peccatũ eorum &c. deſcendam & videbo vtrum clamorem qui venit ad me, opere compleuerint.* Quid eſt Sodomorum clamor? *Peccatum cum voce, culpa eſt in actione, peccatũ cum clamore, culpa eſt cum libertate*, reſpondet D. Greg. Hic me perdidit clamor, hic mihi oſſa corripit animæ, ſcilicet robur virtutũ. Ex vna parte clamare, eſt effrœnè peccare, cõceptus mentis inordinatos opere perficere, & ex alia, tacere, peccata nolle

In 3. l. in Eſdr. Eſdr. 3. II. Porta ſterquilinij ita confeſſio. D. Amb. ſer. Lib. in pſal. Tom. 4. D. Greg. Lib. 11. mor. 15. III. Clamor ſignificat liberè peccare. Gen. 19. 20. D. Greg.

confiteri. Hæc tuæ quoque cauſa damnationis, animæque perditionis, quodque illa viribus languear exc'a, quotidie ſummâ peccare libertate, nullo timore compreſſum appetitus ſequi malè ordinatos, nolle confiteri, tanto tempore pedes non adire confeſſarij, nullos edere gemitus, nul-
Pſ. 37. 9. la ſuſpiria, cum Dauide dicente. *Rugiebam à gemitu cordis mei.*

§. 50. IV. Puella ſi oppreſſa necuerit, lapidatur, ſi clamauerit liberatur.
Myſterium eſt, quod Deus lege veteri ſtatuerat ſeruari circa puellam viro deſponſatam. Ademſto Moyſes; ſit hoc populo meo legitimum perpetuum. Si puella iuuenis deſponſata fuerit eiuſdem familiæ, & ante matrimonij conſummationem, & in ſponſi domum commigrationem caſu malè fortuito ſcortator peregrinus eam vi oppreſſerit, ac virginem violârit, ſtrictum instituatur examen, inquiratur, num puella clamauerit, vel tacuerit. Si clamauerit, aliorum inuocauerit auxilium, contra vim ſibi illatam conteſtata fuerit: peregrinus ille lapidibus obruetur, illa libera & abſque infamiæ nota, quaſi nihil paſſa dimittetur: iam enim patet, quandoquidem conclamârit, quod fecerit quod in ſe erat vociferando. Veruntamen ſi tacita obmutuerit, ambo abſque vlla miſericordia lapidibus obruentur: tacendo quippe ſe pari crimini obnoxiam fuiſſe declarauit; credendum ſtupro conſenſiſſe, ac ſui voluiſſe deflorationem. *Sola erat in agro cla-*
Deut. 22. 27. *mauit & nullus aſſuit, qui liberaret eam.* Bone Deus, quanti puellæ referebat, clamare? Eius intererat vitæ, honoris, libertatis. Honorate myſterium. Quid anima tua, niſi puella Chriſto deſ-
2. Cor. 11. 2. ponſata? Aſſerit hoc Apoſtolus. *Deſpondi vos vni viro, virginem caſtam exhibere Chriſto.* Vult Deus animam ſibi ſociari puellam virginem, pudicam, caſtam, quæ datam ſeruet fidem in baptiſmo, quando illam ſibi in ſponſam aſſumpſit. Ibi ſibi mutuo confœderatæ ſunt manus, fidem illi iuraſti & vt ſponſam legitimam adoptaſti. Puella hæc dum viuit, in domo moratur paterna, mundum interpretor, tempus exſpectans anhela, quo ad ſponſi domum deducatur, nempe cœlum vbi matrimonium conſummabitur, ſuperna illâ & puriſſima cum Deo vnione, in gloriæ ſuæ gratiſſimo thalamo prout Dominica præterita exarauimus. In mundo peregrinus diabolus eſt, cuius
Matt. 25. 41. propria regio infernus aſſignatur. *Qui paratus eſt diabolo & Angelis eius.* Mundum vt parenti-
Pſ. 113. 16. 4. Eſdra. 6. 55. bus noſtris domum Deus ædificauit. *Terram dedit filÿs hominum. Et propter nos creaſti ſæculum.* Heu quoties caſum hunc deflemus, animam tuam ab illo peregrino, & perdi & violari? Quoties eheu cum illo fœdifraga fidem Chriſto legitimo ſponſo iuratam frangis in peccatum conſentiendo? fidem eiuraſti? num corrupta virtus, num violata integritas? Inquiramus, num vociferaris, nũ obmuteſcas. Si tacens obmutueris, & caput ſine lingua, pedes non acceſſeris confeſſarij clamando, peccata confitendo, ambo, tu & diabolus, pariter lapidibus in inferno obruemini, lapidibus inquam, cruciatibus ſempiternis. At ſi voces dederis, ſi dolore cordiſque contritione peccata non erubueris confiteri, ille ſolus in æternum ſupplicio damnabitur ſingulari, quod te ad tam enormem prouocarit iniquitatem: tu liber omnibus abſolueris, redintegrabitur perdita integritas, & honor, cum ſponſo tuo reſtituetur, ipſemet in tui fauorem ſententiam, Salomonis ore, proferente. *Qui abſconderit ſcelera ſua non* Prou. 28.
dirigetur; qui autem confeſſus fuerit, & reli- 13.
querit ea, miſericordiam conſequetur.

Ex D. Auguſt. ad rem adducitur ſimilitudo. „ Ser. 34. de diuerſ. c. 13.
„ Nihil familiarius, quàm à nauibus aquam attrahi
„ mare permeantibus cum enim tot compaginen-
„ tur tabulis, pronum eſt has continuo, & vehe-
„ menti fluctuum impetu, ita ſibi non cohærere
„ connexas, vt modo hic, modo alibi rimulæ di-
„ latentur, per quas in naues influit: quid reme-
„ dij? naues aquâ euacuari poſtulat neceſſitas, alio-
„ quin demergendas. Sagax inuenit hominum in-
„ genium, ex altiori nauis ſtatione dimittere anth-
„ liam, quâ è ſentina exhauritur aqua nauiſque à
„ ſubmerſionis periculo purgata liberatur. Naues
„ ſumus, huius mundi pelagus ſulcantes tempe-
„ ſtuoſum, naues, quibus tot inter ſe tabulæ con-
„ nectuntur, quot ſenſibus in corpore conſtamus,
„ ſeu in animæ potentijs. Heu quot, quantæque
„ inſurgunt quotidie tempeſtates, quibus nulla non
„ nauis aquam imbibit. Quæ nauis rex Dauid tam
„ ingenioſè fabrefacta, cor erat ei ad menſuram
„ Dei, nihilominus in illa ſæuiſſima carnis tenta-
„ tione, tantam attraxit aquam, vt ſibi de periculo
„ timeret ſubmerſionis, vnde ad Deum ex toto pe-
„ ctore clamat. *Saluum me fac Deus quoniam in-* Pſ. 68. 1.
„ *trauerunt aquæ vſque ad animam meam, &c.* Ad-
„ do & ipſi Apoſtoli, naues tanto ſtudio pice &
„ bitumine illitæ, tot velis celeres, compactæ tam
„ copioſâ gratiâ, doniſque Spiritus S. non ab his
„ adeo fuerunt immunes, quin vel aliqua ſubintra-
„ uerit aqua vt eorũ non minimus hoc vero verius
„ dixerit: *Si dixerimus; quia peccatum non habemus,* 1. Ioan. 1. 8.
„ *ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.* Et
„ alius non inferioris meriti. *In multis offendimus* Iac. ca. 3. 2.
„ *omnes.* Quid facto opus? Huic malo ſanum pro-
„ uidit primus gubernator Chriſtus remedium,
„ ſummopere deſiderans, naues ad optatiſſimum

portum „

portum appellere incolumes, antliam inſtituit, quâ foras aqua depromatur. Quæ verò hæc? lingua tua in Sacramento pœnitentiæ. Huic Deus ſalutem tuam alligauit, hâc foras educatur aqua, peccata tua ad pedes confitere confeſſarij: hæc tibi ſumenda præſidio. *Si confiteamur peccata noſt a fidelis eſt & iuſtus, vt remittat nobis peccata noſtra*, aſſerit dilectus Euangeliſta.

§. 20. *Oris confeſſionem poſtulat Chriſtus; nec enim cordis ſufficit contritio, vbi oris confeſſio eſt poſſibilis.*

51. SAcratiſſima detegit D. Hier. Myſteria, illis incluſa verbis quæ Dominus populo ſuo proponit ad fidem prophetiæ vatis Oſeæ; graues expoſuerat Deus querimonias ob peccata plebis Iſrael vt numero, ita grauitate maxima, licet autem multis capitulis atrociſſimas minatus eſſet pœnas, quibus populo criminum ſuorum exponit grauitatem, ſolitâ tamen vſus misericordiâ agere inſtituit de eius ſalute ſcelerumque remiſſione. Quocirca plebem inſtruit, perſuadetq; quid illi ſit agendum, vt illam ſibi obtineat. *Conuertere Iſrael ad Dominum Deum tuum, quoniam corruiſti in iniquitate tua. Tollite vobiſcũ verba, & conuertimini ad Dominum, & dicite ei: Omnem aufer iniquitatem, accipe bonum & reddemus vitulos labiorum noſtrorum.* In peccata corruerat populus grauiſſima; vt illum à caſu Deus erigeret ad pœnitentiam eos hortatur in ea declarans eorum eſſe remedium, modumq; proponit quò & illi, & nos fructus dignos pœnitentiæ faciamus. *Totus Iſrael* (inquit D. Hier.) *ad pœnitentiã prouocatur, vt qui infirmatus eſt ſiue corruit in iniquitatibus ſuis, reuertatur ad medicũ, & recipiat ſanitatem.* Proinde ſic orditur. *Conuertere Iſrael ad Dominum Deum tuũ, quoniam corruiſti in iniquitate tua.* Iſrael, qui præceps in abyſſum omniũ corruiſti peccatorũ, aſſurge, reuertere ad Dominum Deum tuũ. Age Dñe, qua ratione à caſu reſurgemus, vt tibi placeamus? ſæpius namq; ſtatuiſti: *Non apparebis in conſpectu Dei tui vacuus.* Duo, reſpõdet tibi ſũt adferẽda, ne vacuus appareas, quæ & præcipio, & quæ ſola mihi ſufficiũt: quæ ſũt iſta? vera in corde cõuerſio, & in ore verba cõfeſſionis. *Tollite vobiſcũ verba & cõuertimini.*

I. Cordis contritio & oris confeſſio requiruntur.

Oſee 14. 2.

D. Hier. In ca. 14. Oſee. Tom. 5.

Exod. 23. 15.

His optimè quadrat (inquit D. Ambroſ. & D. Greg.) illud Apoſtoli: *Corde creditur ad iuſtitiam, ore autem cõfeſſio ad fit ſalutẽ.* Cor & os ad ſalutẽ neceſſaria. Primò: cor conuertatur, ſit pœnitentia ex animo, cor primum ad Deum conuertatur peccata deſerat, illud exequatur, quod idem Dominus per Ioëlem præceperat: *Conuertimini ad me in toto corde veſtro, & ſcindite corda veſtra:* Scindatur cor & conteratur dolore contritionis: hoc quippe ſacrificium Deo gratiſſimũ, teſte Dauid, & interprete D. Hier. *Sacrificium Deo ſpiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies.* Attamẽ minime ſufficit cordis illa contritio; præterea exigitur oris confeſſio, tollatiſque vobiſcum verba, quibus veſtra, & accuſetis, & exponatis peccata. *Tollite vobiſcum verba.* Foras eijcite per verba peccata veſtra, declarantes illa confeſſario. Præclara continentur hic Sacramenta. Primam rationem inſinuit Dominus inſtitutionis Sacramenti Pœnitentiæ, & quãm ex ſe facile quod tibi tam difficile pertimeſcis. Obijcies, inquit D. Athanaſ. Sinaita Epiſcopus, quem Nicephorus honorat, vt *virum primarium, præclarumque Eccleſiæ doctorem.* Ignoſcat mihi Deus: cur me Deus hoc voluit obſtringere præcepto, vt ego ipſe mea detegam, ſceleraque confitear? Res eſt plena difficultatis, vt ego ad lucem mea producã crimina confeſſario, qui me vt Sanctum venerabatur, ipſe ego illi manifeſtem, & me damnem impijſſimum eſſe nebulonem. Numquid plus ſatis eſſet in ſecretario cordis mei de malefactis contribularer, & cum peccatum illud inter meipſum & Deũ teſtem cõmiſerim, cuius ego & ipſe conſcij ſumus tantũmodo illi ſoli confitear, tranſeatque ad Deum ſolùm à me confeſſio? Nequaquam, ſed eſt confeſſio omnino neceſſaria.

Lib. 2. de pœnit. c. 7. In illud Pſ. 2. pœ-

Multas eaſque doctiſſimas aſſignant SS. Patres rationes. Prima ad proprium tuum ſolamen animæque quietudinem. Si tuorum ipſe iudex eſſes peccatorum, & in propria cauſa: de tuo ſemper timeres dubius iudicio, illudque non rectum eſſe formidares: quia pars es, & nemo iuſtus iudex in propria præſumitur cauſa. Quinimo & illo adhuc tempore, quàm multi mille torquentur ſcrupulis! Num bene dixerim, num bene numerum, tempus locumque diſtinxerim? quid faceres ſi tibi ſoli huius ſtrictæ cauſæ diſcuſſio ſideretur, quàm anxius, & incertus viueres, debitæ confeſſionis. Num vt debui, veniam rogaui: num ſufficientem adhibui diligentiam, num quietus poſſim & manere tranquillus? Ad hoc conuenienter requiritur ex parte Dei iudex eligatur, qui eius ſuppleat, & vices, & voces, cuius ſecurè, ſequi poſſis reſolutionẽ & iudiciũ, quo dicere Deo valeas: *Feci iudiciũ & iuſtitiã, nõ tradas me calũmniantibus me.*

Secunda eſt enim confeſſio efficaciſſimum infirmitatibus peccati remedium. *Peccatum proditum, cito curatur*, ait D. Iſidorus. Notiſſimũ om-

nibus

opera nibus eſt illud medicorum axioma *contraria con-*
mundi in *trarijs curantur* : quid eſt peccatum ? Tenebræ,
nobis.Ro. *opera tenebrarum* , vocat Apoſtolus peccata. Se-
13. 12. dulò quærit peccator tenebras , nequis illum vi-
Iob.24.15. deat, nequis peccantem detegat , qualis incedit
Ioan.3. 20. adulter? ait Iob: *Oculus adulteri obſeruat caliginem.*
III. Quinimò Chriſtus: *Qui malè agit odit lucē.* Hinc
Peccatū omnē ſuam impendit Dauid induſtriam, ne cun-
ſi opus ctis innoteſceret adulterium , hinc ortæ vulpis
tenebra- Herodis aſtutiæ, quibus illi vitam adimeret , qui
rū fugit eius publice arguebat inceſtuoſam. Ambo reges,
lucem. qui in terra non agnoſcebant ſuperiorē, quem ti-
merent, nihilominus huic toto ſtudio incumbe-
bant, ne coram omnibus eorum peccata detege-
rentur cum enim ſint opera tenebrarum, lucem
exhorreſcunt, vt infra dicendum. Quid igitur te-
nebris contrarium, niſi lux? Orto lumine ſolis, te-
nebræ diſſipantur. Num diſſipare vis peccatum?
profer ad lucem, illud detege confeſſario; quàm
ferris, quàm ferox in aquis piſcis, tam ferris, tā
ferox, vt ab eo ſe Tobias timeat invadendū: *Do-*
Tob.6.c.3. *mine inuadit me.* Ne timueris, hortatur eū Ange-
lus: aquis extrahe, produc eum de loco ſuo in pu-
blicum & ilico illi ferociā deficere lætaberis &
miraberis; quàm potens in te peccatum, dum il-
lud cordis tui contegis abſcondito, merſumq; te-
nebris loco ſibi proprio cōſeruas? illud extrahito,
Dei miniſtro detegito, & gaudebis illi vires con-
tinuò, vitāq; defeciſſe. *Vitia cordis tui reuela* (mo-
D.Isid. net D. Iſidor) *Prauas cogitationes manifeſta ilico,*
Tract. de *peccatum enim reuelatū, cito curatur, ſimulata cul-*
forma vi- *pa creſcit.* Quam abſconditū gerebat Dauid pec-
uendi p.13. catum ſuū, vno alteroque die, vno alteroq; mēſe
2.Reg.12. ne proderetur ? quis illud conſeruauit ? quod ipſe
13. ſibi ſecretum, nulliq; cognitū eſſe perſuaderet. Ad
lucē illud producit Nathan Propheta vulgari illâ
parabolâ, velut cū hamo piſcem fluctibus immer-
ſum piſcator extrahit; ilico tremulus, & lāguidus
ſuſpenditur; ſic & Dauidis adulterium loco ſuo,
tenebris eductum , quàm languidum , quàm e-
mortuum; ilico clamat Dauid. *Peccaui Domino.*
D. Basi. Huic congruit illa D. Baſilij, doctrina notan-
in c.9.Iſ. tis, peccatū aſſimilari gramini quod facile in ter-
aiæ, ſuē. ra decerpitur , & multo labore vix tandē eruitur:
reſciſſum quippe, ilico germinat. Hoc vnicū ſu-
pereſt remedium (inquit D. Baſil.) radicē euellere,
& ſoli exponere deſiccandū. Quam facilè in ani-
IV. ma tua peccatum corripitur ? at quantò negotiô
Aſſimi- euellitur: ſæpe numero euellis, at quia radicē nō
latur gra- exſiccas, ilico noua producit germina , & denuo
mini. pullulat. Efficaciſſimum eſt remedium , ita illud
extrahas, vt radices ſoli exponas exſiccandas, il-
lud ita candidè, & integrè, qualecumque ſit ex-
ponas confeſſario: quo facto, ne dubites protinus
exſiccabitur. *Peccatum igitur noſtrum, niſi exſicce-*
tur ritu graminis, &c. Hoc ego dedi conſiliū qui-
buſdam nefarijs hominibus, qui abſtinere pecca-
to non intendebant, cum nec ſe crederent à con-
feſſario abſoluendos quod debita non accederent
diſpoſitione, his non obſtantibus, ſaltem ſe coram
confeſſario ſiſterent, peccata publicè detegerent,
illa manifeſtarent, explicarent , enarrarent : hoc
etenim modo ſuā peccator agnoſcit malitiā , cri-
minis turpitudinem, illata damna, pudore cōfun-
ditur, & obſtetricante manu cōfeſſarij, principa-
liter autem Dei ſubſidio, referantur eorum oculi:
& expertus loquor , plurimos hoc modò lætatus
ſum vitam ſuam, & male facta correxiſſe. Tanta
quippe eſt Dei miſericordia, tantaque Sacramen-
torum eius efficacia, vt talibus, licet indebite diſ-
poſitis, fauore ſuccurrat omnino ſingulari.
Omni ſtupore dignum , quod his congruum 53.
in faſtis legimus Martyrum, quos Catholica ve- *In ma-*
neratur Eccleſia; Notat eminentiſſimus Cardina- *tyrolog.*
lis Cæſar Baronius, hoc apud Gentiles, Chriſtia- 14. *A-*
norum Chriſtique hoſtes infenſiſſimos in more *prilis.*
poſitum, vt illis illorumque illuderent legi, fidei- V.
que Catholicæ in tragedijs ſeu comœdijs ſuis Inopi-
ſacras introducere Eccleſiæ ceremonias: alij pro- nata
dibant Chriſti perſonam referentes , alij Apoſto- quorū-
lorum, Sacerdotum alij quaſi Miſſæ ſacrificium, dā con-
oblaturi, vel puerum ſacro fonte mundaturi : rur- uerſio.
ſum aderant alij , qui conuerſi baptiſmum requi-
rebant; ſicut inter nos, modò, vt ſectā Mahomet
explodamus comœdiæ celebrantur , quibus alij
referant perſonam Alfaqui; Regis alij qui Turca-
rum ceremonias, & genuflexiones imitantur, &
à Mahomet poſtulant auxilium (a) Hic autem (a)
erat nominatiſſimus adulandi modus, quo comœ- *Hale La-*
di Principibus ſuis Chriſti hoſtibus, ac Chriſtia- *çala.*
norum perſecutoribus credebant ſe vel maximè
poſſe gratulari. Notat hanc conſuetudinem. D. *Ep. 64.*
Aug. Obſtupendam plane referens conuerſionis *ad A-*
hiſtoriam Dioſcori , quem ille nominat. *Archite-* *lip.*
ctum, id eſt primarium Auctorem , & totius co-
mœdiæ ſtructorem; magnus erat ille, comœdus
ac mimus, quales vel paucos inuenias, qui quo
Chriſtianos exploderet; nefandiſſima committe-
bat ſacrilegia, qui tandem ad fidem conuertitur,
mirabili ſtratagemate, quod Dominus in eiuſdem
filia dignabatur operari, ſimul occurrentibus alijs
mirabilibus. Hâc igitur comœdiâ prodit vnus io-
co ludicro feſtiuus in theatrū, cui & Chriſtianus
confictus aderat, exteriores exponēs Chriſtiano-
rum actiones , ſacraſque ceremonias. Accurrit
ſuâ gratiâ Deus , cor ita mouet interiùs, vt ille,
qui-

qui hęc in luſum ſubſannationem populique plauſum exhibebat, cum ſeriò ageret, & qui iocum Chriſtum confitebatur, ac baptiſmi gratiam requirebat, à Chriſto illuminatus, tanta cœperit ſinceritate fidem profiteri Catholicam, vt pro eiuſdem conſtantiſſima confeſſione ſanguinem fundere, vitamque perdere minimè dubitârit. Facetum erat gratumque ſpectaculum, quàm belle Chriſtus Principibus, tyranniſque illuderet, qui de illo ſcenam facere ſatagebant: cumque illi ſpectaculo præſentes, ſummis Dioſcorum extollerent laudibus, ob egregiam Chriſtiani repræſentationem acclamantes: papæ, quàm hic ad viuum exprimit hominem Chriſtianum! ille verò rem non iam ioco, ſed ſeriò ſe agere proteſtaretur, atque tam candide negotium eſt proſecutus, vt pro Chriſti nominis confeſſione veræque fidei proclamatione martyrium conſtanter ſubierit, quem Eccleſia vt inuictiſſimum colit martyrem, illud Domino complente, quod Salomon prædixerat: *Ipſe deludet irriſores.* Geneſius in theatrum aſcendit, coram Imperatore Diocletiano, Chriſtianorum hoſte capitali Chriſtianum referens Eccleſiæ ceremoniarum ſacrorumque Sycophanta: ſerius his intentus actionibus, illuminatur à Chriſto, conuertitur, & toto pectore Chriſtum annunciat Imperatori, qui licet primo intuitu ludum eſſe crederet, comperit tandem rem ita candidè, ſerioque peragi, vt Imperatoris præcepto verberibus plumbatis, igne, vncinis ferreis durius torqueretur, cuius erant tum verba, tortoribus illudere, *Non eſt rex præter Chriſtum pro quo ſi millies occidar, ipſum mihi de ore, ipſum mihi de corde auferre non poteritis;* pro qua fidei confeſſione ceruicem gladio ſuppoſuit martyr illuſtriſſimus, quot ſcriptoribus, tot præconiis inſignis Beda, Vſuardo, & Adone, cuius nomini Romæ Eccleſia conſecrata à Gregorio tertio reſtituta eſt, doniſque ampliſſimis adornata.

Prou. 3.

Romæ celebratur vt martyr D. Gen. 25. Auguſti.

Vide Surium to. 4. 25. Aug. & Baron. in martyrolog. 18. Cal. Septẽb.

Nec minori feſto decantat Eccleſia laudes inuictiſſimi Martyris D. Ardalionis 14. Aprilis. Ludionem agebat, & Chriſtianum exprimens prodit in medium, vt noſtræ fidei myſteria ſalo ſuſpendat adunco. At ecce ex inſperatò operatur in illo Deus, immutat ei cor, in virum mutatur alterum, in ſeria tranſeunt ioci, & martirij laureâ coronatur. Non huic abſimile Porphyrio contigit petauriſtæ Iuliani Apoſtatæ: Hic cum Chriſtianorum religionem hyſtrio ventilaret, baptiſmi ceremoniam profert in luſum & quaſi ſe proponit ab altero baptiſandum; ipſo in opere, cor illi à Domino permouetur, & in anima ſuæ dat virtutis inſigne ſpectaculum: ſubito namque mutatus in virum alterum, conuerſus ad Imperatorem Chriſtum vt verum Deum confitetur, quod Iulianus præ cæteris ferebat acerrimè, tantoque ſtudio ioci ſeriis permutantur, vt eodem loco perfidi Principis mandato, gladio tranſuerberatus martyr occubuerit inſuperabilis, cuius celebrat Eccleſia feſtiuiſſimam memoriam 15. Septembris. Si illis igitur, qui nedum Chriſti virtutem non agnoſcebant, nec Sacramentorum recipiebant efficaciam, fidemque fatebantur; ſed inſuper & Chriſtianorum induebant perſonas, vt illam ludificerent, tantâ Deus præuenit gratia, cordaque permouit benignitate; Optimè licet cuique noſtrum de Dei ſperare miſericordia quod licet impeñitus, & nullo correctionis propoſito confeſſarium acceſſerit, aliquando Deus ſupernaturaliter ſtoperaturus ſic, vt corda tangat muteque in meliora, & qui non ſincerè confeſſarium adierat, iam ſincerè ſerioque pœnitentiam aggrediatur. Propalam eſt, quod Apoſtolico noſtro contigit prædicatori D. Vincentio Ferrarienſi: cuius pedibus nefarius prouoluitur tenebrio, mortalium impiiſſimus, tanto grauius preſſus pondere peccatorum, quantò longius ab agenda pro illis aberat pœnitentia. Hanc autem illi Confeſſarius iniungit vt ingreſſus ſupplicationem diſciplinantium, cum illis pariter corpus ſuum flagellis caſtigaret. Reſpondet ille, ſe ægre admodum hanc corporis ferre caſtigationem, vnde illam perficere renuit. Modo igitur, inquit D. Vincentius, non præcipio, vt flagellis corpus maceres, at hoc vnicum expoſtulo, quatenus primum demus principium animæ tuæ remedio, vt habitu diſciplinantium indutus, coram crucifixo cum aliis compareas. Huic annuit & facturum ſe pollicetur. Adeſt igitur habitu diſciplinantium indutus, accurrit ſua gratia Deus, ſuamque menti lumen infundit, qua ſcelorum agnouit turpitudinem, grauiatéque peccatorum, pœnas ſibi in inferno condignas intolerabiles, ſic vt tactus dolore cordis intrinſecus, tam ſeuera in ſe mox ea cœperit caſtigare immanitate vt breui carnes ita dilacerarit, vt neceſſe fuerit ei de manibus flagellum eripere, ne ſibi mortem adferret indiſcreta nimis caſtigatione. Idem tibi conſulo, licet tibi voluntas non ſit amaſiam deſerere lubricam, bona reſtituere aliena, illatas tibi remittere calumnias, amodo ſaltem adi confeſſarium, fieri poteſt vt eo intercedẽte Deus gratiæ tibi lumen infundat animumque diſponat, quo culparum agnoſcas grauitatem, iniquitatem quam commiſiſti tam benigno Deo iniurioſus, qui tantâ tui gratiâ & fecit, & pertulit. periculum cui ſemper exponeris quòd vſeperi ſtrato

Vide Baron. in martyrol. 17. Calend. Maij.

decum-

decumbens, mane forſitan eris inferni ſepultus in cruciatibus, in omnem quamdiu Deus, Deus fuerit æternitatem.

§. 21. *A principio voluit Deus confeßionem, hanc in lege præcepit, & coram D. Ioanne illam ag bant, & licet inabſolutam, non tamen inutilem.*

54. L. & 9. quæ.

EX prædictis enodatur illa difficultas, quam ipſe D. Anaſtaſius Synaita declarat. Confeſſionem illam expendens à D. Ioanne Baptiſta peccatoribus præſcriptam omnibus qui ad ripam Iordanis ab ipſo baptiſandi concurrebant, de quibus ſic D. Matth. *Baptizabantur ab eo in Iordane confitentes peccata ſua.* Duo hic pariunt difficultatem. Vnum, qualis erat illa confeſſio; alterum, quis eius effectus, & in quem finem voluerit Chriſti præcurſor ad illam conſtringere peccatores, cum illis nec daret, nec dare poſſet eorumdem abſolutionem? Primæ reſponderunt, licet Abulenſ. & Cardinalis noſter Caietanus opinentur confeſſionem fuiſſe peccatorum adeo in generali, vt tantum ſe peccatores eſſe publicè, faterentur, qui baptizandi confluebant nullo particulari peccato nominato: contrarium tamen in omnibus patet Patribus qui hanc intelligunt confeſſionem, à ſingulis factam, D. Ioanni confitendo, & manifeſtando cuncta ſua peccata in ſingulari. Ita D. Baſil. D. Cyrill. Hieroſolym. D. Ioan. Chryſoſt. præſertim vero D. Th. Qui hoc ex ijs probat, quæ dicemus inferius: & ſufficienter exprimit Euangeliſta: *Confitentes peccata ſua:* formulâ namque S. Scripturæ familiari, confiteri peccata ſua, dilucidam & explicitam eorum innuit confeſſionem. Ita generalis dux exercitus Hebræorum Ioſue hortabatur Achan: *Fili da gloriam Domino Deo Iſrael, & confitere, atque indica mihi quid feceris.* Eadem ergo phraſi, confiteri quempiam peccata ſua, ſignificabit omnia numericè confiteri. Talem peccatores faciebant confeſſionem, pedibus D. Baptiſtæ prouoluti. Notat autem antiquus Tertullianus: priuſquam ad hanc accederent confeſſionem, ieiunijs, orationibus & vigilijs ſe ad illam præparabant. *Orationibus, crebris ieiunijs, geniculationibus, & peruigilijs.* Euthymius magnus D. Chriſoſtomi diſcipulus: refert quod quidam Patres, Doctoreſque Græci docebant nimirum, quod D. Ioannes Baptiſta, vnumquemque eorum qui baptizandi confluebant, collotenus aquis Iordanis teneret demerſum, quo tempore peccatorum faciebat exomologeſim, quâ finitâ demerſum baptizabat. Addit D. Thom. cit. D. Ioannem cuique condignam peccatis ſuis iniunxiſſe pœnitentiam. Nec hoc te moueat, neve credideris nouum eſſe commentum peccatorum confeſſionem ad eorumdem remiſſionem: in mundi enim ipſius primordijs cœpit frequentari: Cum videamus primum omnium actum, quemque præ cæteris Deus & voluit, & à primarijs noſtris requiſiuit parentibus, poſt peccatum, claram diſtinctamque fuiſſe commiſſæ inobedientiæ confeſſionem, quam vt ab illis eliceret, prior acceſſit, inclamando, *Adam, vbi es?* quia verò eam prætermiſit, imo vnus alteri culpam, ſe excuſans imputauit damnum incurrit irreparabile, auctore D. Gregor. Gilbertus Genebrardus inter modernos Doctores non vulgaris ſcientiæ vir ſuſtinet, quod in lege veteri ſcripta, dataque populo Hebræorum per Moyſen Deus cuncto populo peccatorum præceperit confeſſionem. Sic lex habet. *Loquere ad filios Iſrael: Vir ſiue mulier, cum fecerint ex omnibus peccatis quæ ſolent hominibus accidere, &c. confitebuntur peccatum ſuum.* Ad cuius confirmationem idem Doctor aſſerit ipſos Iudæorum Rabbinos tradere, ſe hoc eo modo intelligere, & ab omnibus impleri, inſuper factam ab ipſis confeſſionem his celebrari circumſtantijs.

Matth. 3. 6.

I. Qualis fuerit illa peccatorum confeſſio ſub Ioanne Baptiſta.

L. 21 Mor. cap. 13. In pſ. 31.

II. In lege Moyſi fuit præcepta cõfeſſio. *Num. c. 5.*

55. Prima, quòd eam facerent Sacerdoti. Secunda, quòd quiſque commiſſum à ſe peccatum, diſtinctè clareque pronuntiaret, & in cuiuſque integrã ſatisfactionem ſinguli ſua deferrent parata ſacrificia. Tertia, quiſque poſt peccati confeſſionem manus ſuperimponebat victimæ, proteſtatus, quòd eam manu ſua ſoluens liberam, pariter & peccatum in futurum dimitteret, & denuo perpetrandum deteſtaretur, & hanc illi dicebant: *Confeſſionem verborum*; de qua ſimiliter Petrus Galatinus, alijque moderni ſcriptores.

III. His ornabatur circumſtantijs.

De arcanis Cath. veritat. c. 10.

Proſequamur ſecundum noſtroque propoſito magis conſentaneum. In quem finem, obijcies, hæc peccatorum confeſſio? Ad quid voluit Ioannes illam facerent ſuis pedibus prouoluti? Num erat Sacramentum? num peccata remittebat? Num in lege Sacerdos abſoluebat? Num in Iordane Ioannes baptizatos abſoluebat? Nihil horum; imo in propatulo eſt, nec legis veteris Sacerdotẽ, nec quotquot ſub illa vixerunt, nec quæcumque in illa fierent habuiſſe poteſtatem abſoluendi, nec illis vel minimum eorum potuiſſe remitti peccatum. Ex illo colligit Apoſtolus, quod in celeberrimo illo expiationis feſto, ſingulis annis ad peccatorum remedium inſtituto (ad cuius celebrationem ſingulis conueniebat intereſſe,

Vide Bellarm. l. 3. de pænit. cap. 3.

IV. Ratio inſtitutionis veteris confeſſionis.

peccataque confiteri :) quidquid ibidem rerum ageretur, in ſola hærebat peccatorum cùm confeſſione, tum cõmemoratione. *Commemoratio peccatorum per ſingulos annos fit.* Sed nec D. Ioannes omnia ſua ſanctitate, cõfeſſione & prædicato baptiſmate, eo vſque peruenit, vt ipſe teſtabatur, proteſtatus, illam peccatorum abſolutionem Chriſto reſeruari agno Dei, qui tollit peccata mundi, quã ipſe non poterat impertiri. Si hæc ita ſe habeant, vt quid Deus populo ſuo, & D. Ioannes, ijs qui baptizandi conuenerant peccatorum iniunxit confeſſionem?

Hebr. c. 10. 3.

V. Fructus primus diſpoſitio emendationis.

Reſpondet D. Anaſtaſ. Synaita ob multiplicem eius fructum. Primus, licet Sacerdotibus nulla eſſet peccata ſoluendi auctoritas, hoc tamen ipſum, illa confiteri, ac promulgare, non minima erat ad illa deſerenda diſpoſitio ob rationem iam dictam, nempe; peccata tenebras eſſe, quæ ad lumen productæ diſſipantur. Peccata tua ad lucem proferto conſpicias; quid egeris, quàm ſine vllo fuerit fructu tua voluptas, quàm modica, quàm nulla, quàm nihil quidquid in illa reperiatur, quantũ abſit tibi in peccato vllam acquiri requiem, quòd illud ad lucem producẽdo ſtudioſè perpendendo, te commiſiſſe confundaris, quod vnicum ſufficere poteſt, vt peccatũ manu mittens eiurares? exẽplo tibi ſit Dauid, cui adulterij peccatum tantummodo nocuit, quo tempore pectoris ſui ſecreto gerebat abſconditum, mox verò, de illo Propheta Nathan declamante, cum ad lucem prodijt omnium oculis ſpectabile ſub perſona diuitis, qui pauperi vicino vnicam ſuſtulerat ouiculam, ilico illi nuntium pœnitens remiſit, & hanc emiſit delicti cõfeſſionem. *Peccaui Domino*: tãti quãti nouimus, & meriti & efficaciæ. Quàm foret vtile tali modo de veſtris cum confeſſione differere peccatis, illa confitendo, explicando, numerando, aggrauando, vt illa te ad lucem proferente ſic agat Confeſſarius, vt eorum tibi grauitas, turpitudo, fraudes, damnaque innoteſcant.

☞ 56.

VI. Secũdus fructus aliqualis ſatisfactio ratio pudoris.

Secundus hic erat confeſſionis huius fructus (inquit D. Anaſtaſ. Synaita) vt ſaltem in aliquo pro culpis ſatisfacerent, ipſo pudore, quo quis afficitur illa alteri detegendo, ac humiliter confitendo. Pudor hic duobus pollet effectibus: primus manum tibi dat vt peccatũ exhorreſcas, & de cætero non cõmittendum proponas, cum ſit in cõfeſſo, quòd ipſe neceſſariò illud ſis damnaturus, quod adeo pernitioſum malumq; eſſe cognoſcas, vt te pudeat tale quid commiſiſſe. Vipera mortifera peccatum eſt, qui autem illam interimit, eroditq; viſcera, genimina ſunt viperarum ipſarum viſceribus ingenita. Qui ſunt, quæſo propriè filij peccatorum? Pudor & confuſio, vt poſtmodum dicendum, & patet experientiã. Sufficiunt hæc vt viſcera corrodant peccati, illudque cõfodiant, ſi diligenter attẽderes quòd ex illo nihil tibi ſuperſit aliud: quo D. Paulus vtitur argumẽto: *Quem ergo fructum habuiſtis in illis tunc, in quibus nunc erubeſcitis.* Cõiunge illa duo *tunc* & *nunc* id quod modo conſecutus es, euidenter tibi demonſtrat, quid fuerit illud, quod tanto molimine procuraſti, & toto corde dilexiſti. Secundus hic aperitur effectus, ſi pudor ſit ille, quem conuenit eſſe, valet ad aliqualem ſatisfactionem, eius quæ te mouet confuſionis, quando peccatum illud coram Deo, cœlorum Angelis, totiuſque mundi conſeſſu in die iudicij ſcitur eſſe reuelandum. Huic argumento ſeruiunt illa Spiritus S. verba poſtea declaranda. *Pro anima tua ne confundaris dicere verum: eſt enim confuſio adducens peccatum & eſt confuſio adducens gloriam & gratiam.* Confuſio quam peccator ſua confitendo peccata libenter aſſumit; hæc illi gratiam conciliat, hæc gloriam obtinet: confuſio verò quæ tanta eſt, vt à peccatis confitendis deterreat, hæc illum peccato obſtringit grauiori. *Adducens peccatum.* Quinimo opinatur D. Chryſ. hanc plurium Phariſæorum fuiſſe nequitiam, quo minus confitentes pedibus D. Ioannis aduoluerentur, pudor enim eos à peccatorum confeſſione retrahebat, ſatis illi conformiter quod poſtmodum Chriſtus Phariſæis indicauit, nimirum quòd à Publicanis & meretricibus in die iudicij pudore confunderentur: *Publicani & meretrices præcedent vos in regno Dei.* Nõ enim vos eorum exemplum ſecuti, ad peccatorum confeſſionem, & pœnitentiam Ioanne prædicante, pudore territi venire voluiſtis: *Venit enim ad vos Ioannes in via iuſtitiæ, & non credidiſtis ei; Publicani autem & meretrices crediderunt ei, vos autem videntes, nec pœnitentiam habuiſtis.*

Ro. 6. 21.

VII. Duplex pudoris bonum & malum.

Eccli. 4. 24.

Hom. in imperf.

Matt. 21.

§. 22. *Vetus illa & S. Præcurſoris ſine abſolutione confeſſio noſtræ demonſtrat vt excellentiam, ita & facilitatem.*

AD tertiam ſic proceditur: veteris illius cõfeſſionis ceremoniæ ad noſtram vergebant conſolationem: vt beatam ſortem noſtram intelligamus, quã ſub lege gratiæ perfruimur. Illo tempore confeſſio præcipiebatur, & aliquoties eo fiebat modo, vt circũſtantes nullo negotio peccata viri ſeu mulieris euidenter agnoſcerent: quia vt doctus aduertit Genebrardus mandabat Deus, vt ſinguli hanc facturi peccatorum exomologe-

57.

mologeſim, congruas peccatis expiandis ſecum deferrent oblationes. Qui talis fuerit reus criminis ad pedes accedet Sacerdotis illud agnoſcēs, offerens agnum in criminis expiationem ille qui ſceleris alterius noxius inuenitur, ouem deferet, ille caprum, ille placentas & liba, &c. Ex illis vt cumque colligere poterant circumſtantes cuiuſque viri peccati qualitatem, ex illa, videlicet quam brachijs, vel manibus deferebat, oblatione. O Domine, quàm hoc terribile iudicium? Quid tibi videtur; quo eſſes animo, ſi tale quid tibi iniungeretur? Bone Deus, quam huic præcepto repugnares, quàm tibi graue cenſeretur? Aſt his multo grauius eſt alterum, nimirum quòd peracta à pœnitente confeſſione, & abſolutis legalibus diligentijs, nec ſic à peccatis per Sacerdotem reus abſoluebatur, ſed nec abſolui poterat; hoc ſolū agebat Sacerdos; ad pœnitentiæ ſlamenta adhortabatur peccatorem, vt crimina coram Deo lachrimis eucluerct, & ad meliora conuerteretur. Hoc autem erat huius ſolemniſſimi expiationis feſti facinus, quod Deo iubente celeberrimum vocabatur. *Erit vobis dies ille celeberrimus.* Tempus autē huic feſto celebrando menſis Septembris aſſignatus erat, quo ſinguli totius anni generalem facerent peccatorum confeſſionem. Volebatque Deus, hanc confeſſionem comitarentur, lachrymæ, ſingultus, gemitus, animi triſtitia, carniſque maceratio. *Affligetiſque animas veſtras.* Plures aliæ addebantur circumſtantiæ, quas expendunt Orig. D. Hieron. Et nos alibi declarauimus: His tota illa feſtiuitas finiebatur, ita tamen vt eorum nulli daretur efficax criminis vel minimi abſolutio, quod vt prædiximus ad rem expendit D. Paulus, *In illis commemoratio peccatorum fit per ſingulos annos*: Ad quid igitur illa confeſſio? quis fructus ex eo quod ſua ſinguli detegerent peccata Sacerdoti? Erat hæc, reſpondet. Apoſtolus figura vmbraque eius cuius nos gaudemus modo, confeſſionis. *Vmbram habet lex futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum.* Vmbra erat, quocirca nec corpus, nec ſpiritum habebat, hæc namque vobis futura ſeruabantur.

II. 2. Diſſ. cadas.

Leuit. 23. & Num. 29.

Ho. 23. in lib. num. L. 2. cōtra Iouin. Heb. c. 10. 1. & ſeqq. Hebr. ca. 10. 3.

Hoc ſua voluit ſignificare & confeſſione & baptiſmate glorioſus Chriſti præcurſor, de quo ſic D. Marcus: *Fuit Ioannes in deſerto baptizans & prædicans Baptiſmum pœnitentiæ in remiſſionem peccatorum.* Quis eſt ille baptiſmus in remiſſionem peccatorum? Certo certius credo, quòd nec Ioannes à peccatis abſolueret peccatores, qui pœnitentiam agebant, qui peccata confitebantur nec eius baptiſmus in remiſſionem dabatur peccatorum, vnde & aquæ tantum baptiſma dicebatur, vt declarat D. Hieron. & D. Gregor. Opinantur aliqui, quod D. Ioannes auditis in confeſſione peccatis ſingulis iniungeret congruam delictis pœnitentiam, eos exhortatus, vt animo illam ſincero perficerent, quo peracto illos aqua perluſtrabat. Ita D. Thom. *Baptiſmus Ioannis dicitur eſſe in remiſſionem peccatorum, quia baptizatis imponebat Ioannes dignos fructus pœnitentiæ agere, quibus remiſſionem peccatorum conſequerentur.*

Mar. 1. 4.
III. Qualis fuerit baptiſmus & cōfeſſio D. Ioannis.
D. Tho.

Hinc quoque educit confeſſionem ab illis factam fuiſſe ſingulorum in particulari peccatorum: non enim congruè potuiſſet D. Ioannes cōuenientem peccatis mandare pœnitentiam, niſi prius omnium habuiſſet ex confeſſione ſcientiam. Hanc prior illo docuerat ſententiam Hugo de S. Victore. Vnde his confeſſis hæc confeſſio non tendebat ad peccatorum abſolutionem, ſed vt illis auditis congruam illis D. Ioannes, ſuo iudicio daret pœnitentiam pro illis perficiendam, ac veram conarentur criminū excitare contritionem vt eorū poſſent obtinere remiſſionē. Alij SS. Patres docent, quod baptiſmus ille, & pœnitentia quam D. Ioannes prædicabat in remiſſionem peccatorum, non fuerit eius, ſed Chriſti baptiſmus, Chriſti pœnitentia, quam erat inſtituturus, cuius ipſe referebat imaginem, primaque ſuo baptiſmate lineamenta deſcribebat. Ita D. Hier. Dialog. & D. Chryſoſt. D. Auguſt. D. Greg. D. Thom.

Dialo. contra Lucifer. cap. 3. Ho. 7. & 20. in Euang. In 4. diſtinc. 2. q. 2. a. 2 & 3 p. q. 38. a. 3. & in c. 11. ad Ro. lect. 4. 58.

L. 2. de Sacram. c. 6.

Dialo. cit. Ho. 10. in Math.

L. de Baptiſ. contra Donatiſt. c. 9. & 10. Ho. 7. & 20. in Euang. 3. p. q. 38. a. 3.

Ex illis habemus baptiſma D. Ioannis nec fuiſſe Sacramentum nec gratiam impertijſſe nec peccata remiſiſſe, ſed principium fuiſſe diſpoſitiuum, quo peccatores recipiendo Chriſti baptiſmati præparabat; vnde congruo illud nomine Patres agnominant D. Baſil. ho. 13. *Baptiſmum initiatorium.* D. Auguſt. *Præcurſorium.* Diuus Cyrill. *Introductorium.* D. Damaſc. *Rudimentarium.* D. Rabanus Maur. *Catheciſmum ad Baptiſmum Chriſti.* D. Thom. *Sacramentale quoddam* de quo fuſius Theologi. Idem ſit de D. Ioan. confeſſione iudicium. His igitur ſuppoſitis tota illa peccatorum confeſſio his comprehendebatur, vt auditis D. Ioannes peccatis his pœnitentem verbis grauiter admoneret: fili grauia ſunt indubiè peccata tua, verum tali ego poteſtate non polleo, quâ te illis abſoluam, attamen tibi ſpes erigatur, animos ſume, & confide: iam nunc venit qui ſacramentum inſtituet baptiſmatis, quô cuncta ante illud cōmiſſa peccata delebuntur, pariter pœnitentiæ Sacramentū, quô plenaria Sacerdos gaudebit poteſtate, peccata, poſt baptiſma cōmiſſa remittēdi. Senſus eſt autē hic verborū ex ſentētia D. Hier. & Gregor. locis cit. Quibus omnes generaliter,

IV. Baptiſma Ioannis nec erat Sacramē- tum nec gratiam conferebat.
L. 5. citat. L. 2. in Ioa. c. 56. L. 2. de inſtitu. Catechi. c. 6. 3. p. q. 38. cit.

& vnumquemq; ſingulariter alloquebatur. *Ego vos baptizo in aqua, ille vos baptizabit in Spiritu S.* q.d. Meus hic baptiſmus, hæc mea confeſſio, eſt ſine ſpiritu corpus, vnde & exanime: Chriſtus autem baptiſmum miniſtrabit, inſtituetque animarum. En quàm inſignis apparatus, & quam ferres tu cenſuram, ſi poſt peccatorum confeſſionem & toleratam confuſionem, his te dimitteret Confeſſarius: frater mi, multorum crimnũ reus accuſaris, pœnitentiam age, Deum ieiunijs, vigilijs pijſque operibus deprecare, quo tibi miſericors ea dimittat, tu illorum tibi quære remedium?

Ioan. 1. 26.

☞ 39 En igitur Chriſtiane noſtram tibi propono ſortem optatiſſimã; quantum, conſpice, hæc tua, ab illorum differat confeſſione, confeſſio, poſtquam Chriſtus hoc conſecrauit pœnitentiæ Sacramentum: primo namque totali eſt ſecreto ſigillatum, quod inter te & confeſſarium abſoluitur, idque tali fœdere dedicatum, vt confeſſis peccatis tuis quantumlibet enormibus & multiplicibus, modo conueniens adſit diſpoſitio, licet ad perfectam non accedat contritionem, ſed attritionem tantummodo, ex ſcientia Theologorum, dicat tibi Confeſſarius. *Ego te abſoluo à peccatis tuis*, auctoritate tam generali, vniuerſali, & effectu potentiſſimo, virtute clauium, quas Chriſtus D. Petri cõſignauit manibus, ſuiſque miniſtris, vt omnia tibi coram Deo peccata remittantur, anima quoque vinculis omnibus abſoluta dimittatur. Num hanc magnam extollis eſſe miſericordiam? Num hoc non exigui eſſe ponderis arbitraris? ſi criminum confeſſio tanti illo erat tempore momenti, tantiq; eius fructus, quando nec ipſi Confeſſarij auctoritate valebant abſoluendi, nec aliud illis erat creditum, quàm ad pœnitentiæ lamenta mouere peccatores, quibus ſcelerum ſuorum veniam conſequerentur, nec audiebant ipſi pœnitentes, nec vnicum dicere licitum erat Sacerdotibus: *Ego te abſoluo*: quanto grauioris modo ponderis, & gratiæ eſt cenſenda confeſſio. Deſcripſit hanc noſtræ confeſſionis eulogiam D. Iſidor. Obiectæ ſibi reſpondens interrogationi. *Noſſe cupio ſi eſt ſpes in confeſſione, ſi eſt remiſſio, ſi eſt venia*, Hoccine quæris à me, inquit D. Iſidor. Reſpondeo. *Eſt plane, eſt prorſus, eſt vtique, eſt profecto, eſt procul dubio.* Numera reſpondentis affirmationes, tot quot phraſis latina nouit aduerbia. *Confeſſio ſanat, confeſſio iuſtificat, confeſſio peccati veniam donat, omnis ſpes in confeſſione conſiſtit, in confeſſione miſericordia eſt. Certiſſime, igitur crede, nullo modo hæſites, nullo modo dubites, nullatenus de miſericordia deſperes, &c.*

V. Differentia inter D. Ioannis & Chriſti cõfeſſionem.

D. Isid. Lib. 1. Synonymorũ p. 310.

§. 23. *Non poteſt ſalus tua faciliori, quàm verbis tuis, alligari remedio.*

ALterum quod nobis Dominus verbis Oſeæ, quæ prælibauimus, innuit, hoc eſſe dicimus: facilitatem nimirum, quâ tuorum poſſis veniam conſequi peccatorum, diuinâ fauente gratiâ. Res eſt hæc excellens adeo tantique ponderis, vt eius vel minimum, cælum, terram, Angelos, Archangelos, Cherubim, & Seraphim totamque naturam creatam longiùs antecellat: quâ igitur facilitate meorũ indulgentiam obtinebo peccatorum? *Tollite vobiſcum verba*: verba perfectæ veræque cõfeſſionis: & quid tam facile? Numquid forte, inter ea quæ noſti omnia, ipſis verbis poteſt aliquid eſſe minus operoſum? Olim Dauid, dum fratres eius de illo queruloſi, & arguentes arrogantem, quòd in arenam contra Goliath deſcendere ſe velle vireſq; conferre declararet; vt eos ad mentem reuocaret, probaretque nullius eſſe momenti, quod ea de re iudicarat, quærit: *Numquid non verbum eſt?* Quid plus egi, quàm vnicum protuli verbum? Vt oſtendat Spiritus S. quàm nullo negotio cuncta Deus operetur, hac vtitur phraſi valde communi: quam dicit à Deo cuncta verbo procreari: *Verbo Domini cœli firmati ſunt, &c. ipſe dixit & facta ſunt.* Potentiam, quâ te Deus munierat, attende vt velut omnipotentis vnico verbo opereris. Quis operis iuſtificationis & remiſſionis peccatorum explicet eminentiam? quæ tanta eſt vt cœli, terræ, ſolis, lunæ, ſtellarum, marium, auium, piſcium, omniumque ſuperet creationem, de quo fusè diſputat D. Thom. Quo igitur labore opus illud iuſtificationis, peccatorumque remiſſionis peragitur? quo negotio anima mea pullus inferni, fit cœlicola beatitudinis conſors Angelorum: Quo ſudore cordis mei viſceribus lux procreatur gratiæ, ſtellæ virtutum, cœlumque fit ſupernaturale? Vnum profecto verbum, fideliſſimâ, veràque peccatorum cõfeſſione. *Tollite vobiſcum verba.*

His optimè quadrat, quod olim Dominus dixit per Moyſen, vt oſtenderet, quam nullo labore eius poſſint præcepta ſeruari, probaretque nullum eſſe negotium, nullam ineſſe difficultatem: quod poſtmodum Diuus Paulus ex Deuteronomio mutuatus, de lege intellexit Euangelicâ: *Verbum quod ego præcipio tibi hodie, non eſt procul poſitum, nec in cœlo ſitum, vt dicas, quis aſcendet in cœlum? Neque in abyſſis conſtitutum, vt dicas, quis aſcendet in Abyſſum? ſed prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo.* Non hoc tibi præcipio, cœlum ſuperes,

dice-

diceres enim, tibi alas deeſſe; nec abyſſum penetres: diceres enim hoc tibi non poſſibile: nec maria tranſmittas, nec terram circumeas: diceres enim: hæc vires tuas ſuperare; ſed hoc tibi præcipio, quod tecum defers, ori proximum. *In ore tuo*: verba quæ de ore tuo profluunt, de corde manant contrito: *Prope eſt verbum in ore tuo, & in corde tuo*. Hoc à te poſtulo: *Tollite vobiſcum verba*. Non arma tua depoſco, non vineas expeto, non flagito cenſus, non tua quæro domeſtica. Non præcipio, vt peccata tua colligas, & ciſtis pretioſis pictiſque deferas obſerata, vel laminis aureis inſculpta, vel argenteis conſtricta catenis, ſed in verba transmutata confeſſionis, quæ ex aëre ore tuo deptomis facillima.

Luxerunt Philiſthæi ſe à Domino grauiſſimâ
61 & ignominioſâ nimis infirmitate percuſſos, vt
1.Reg.6.6. Regum narrat hiſtoria. De quo concinit Dauid:
Percuſſit inimicos ſuos in poſteriora, opprobriũ ſem-
Pſ.77.68. *piternum dedit illis*. Laborant ſtudentque huic
II. ſapienter occurrere infirmitati quorum Deus non
Eorum olim peccatorum erat remedium. improbat remedium. Quale verò illud? declararunt Deo; morbum ſuum fœtidum obtulerunt laminis aureis, pretioſis exaratum, quæ de maiori illis bonorum parte conflabantur: has igitur Deo in ægritudinis ſuæ remedium offerebant. Hoc illis aruſpices, hoc diuini conſuluerant, vt facerent. Sicut & modo qui curandi confluunt ad Sanctorum Eccleſias, ſi oculis, ſi pedibus, ſi manibus laborent, illa ſecum deferunt membra, cera, argento, aliōque compoſita, Sancto munus conſecratum. Earum erat illis indubiè remedium; licet hoc illi floccipenderent, modò à grauioribus illis curarentur infirmitatibus. Non à te poſtulat Deus vt peccatorum vulnera laminis aureis, argenteis, aliiſque pretioſis inſculpta, deferas Domino conſecranda, ſed expreſſa verbis, ſignificata verbis, verbis in confeſſione condemnata. Quid hoc facilius? quam maiorem poteſt medicus curando morbo conferre, vel mandare facilitatem: quàm vt infirmus ore proprio ſuam ex cordis iuſtitia detegat infirmitatem? En tibi, quo nullum facilius remedium. *Tollite vobiſcum verba*, Deo confitemini, Deum deprecamini. *Omnem aufer iniquitatem & accipe bonum*.

Num hoc illis ſolummodo præcipis faciendum? quâ quæſo, virtute verba tua præponderant? quàm vix vllius eſt vtilitatis hominis verbum, quod vento diſpergitur? Verba Dei magnifica ſunt, pretioſa ſunt. *Sermo Domini erat pretioſus*. Vnicum Domini verbum rex & Propheta in ſuam poſtulabat ſalutem. *Dic animæ meæ ſalus tua ego ſum?* Vnico verbo ſibi credebat Centurio ſatisfactum, illo quippe toties ſperabat familiæ proſperitatem. *Tantum dic verbo*. 1.Reg.3.
Quòd verò Deus noſtris delectetur verbis, tan- III.
tique noſtram æſtimet ille confeſſionem, vt il- Verba
lam quaſi quid accipiat pretioſum, quæ ratio? Dei po-
quòd peracta legitima vera peccatorum confeſ- tentiſſi-
ſione, Deo dicere liceat. *Omnem aufer iniqui-* ma ſunt.
tatem, & accipe bonum. vnde tanta fiducia, quâ Pſ.34.3.
poteſt te Deus gratiori præuenire miſericordia, Matth.8.
quid verbis minus à te poſtulare? Dic tu peccata tua, vt æquitas exigit Sacramenti, Deique ſuſcipe gratiam, ac miſericordiam, quâ bonum omne cumulatur.

Hoc ex ſententia D. Auguſt. Pſalmiſta nobis Pſ.84.
indicauit: *Veritas de terra orta eſt, & iuſtitia de* 12.
cœlo proſpexit. Nomine iuſtitiæ, Dei gratiam vates intelligit, quæ iuſtificat animam. Illam vt reor, propheta conſiderat cœlo reſidentem, quæ ſummo æſtuet deſiderio in terram deſcendendi, ſuper quem delapſura ſit circumſpectans. In quam terram delabitur? In illam de qua veritas oritur. O homo terra es ſic declaratus diuinâ ſententiâ,
dum dicitur. *Terra es, & in terram ibis*. Num Gen.3.
tibi voluntas, vt ſuper te Dei gratia, donaque de- 19.
pluant cœleſtia quibus iuſtificeris, & Dei queas regnum ex iuſtitia poſtulare? Oriatur primum de te, de terra veritas, perfectam præmitte confeſſionem. Audiamus D. Auguſt. *O terra, quæ*
quando peccaſti, audiſti. Terra es, & in terram D. Au.
ibis. Oriatur de te veritas, vt reſpiciat de cœlo iu- In Pſ.
ſtitia. Confitere peccata tua, & orietur de te veritas. 84.
Præcurrat doloroſa confeſſio, monentem audi
Dauidē. *Incipite Domino in cōfeſſione*. Sic ipſe legit Pſal.
quòd noſtra vulgata lectio ponit: *Præcinite Do-* 46.7.
mino in confeſſione.

Subtiliter, vt video ſpectat facinus inclyti Patriarchæ Iacob, quod iuſta lance appendit D. Ambroſ. hic etenim integrum & ſingulare de Iacob Patriarcha conſcripſit volumen, eius namque vitæ textus pluribus ſcatet myſterijs, quàm verbis. Vt primum hic intellexit Ioſeph quòd filius ſuus, quem diutius mortuum luxerat, proſpera lætaretur valetudine, viueretque in Ægypto prorex: ſibique maximè foret neceſſarium de-
ſcendere in Ægyptum, ne ipſe, totaque familia IV.
periret inediâ. Quinque namque adhuc ſupererant Præ-
ſterilitatis anni, vt ex filiJoſeph audierat vaticinio, mitti-
non moratur, ſed ſenectute licet grauis iter ag- tur à
greditur, curribus vectus & plauſtris, ſibi à Io- Iacob
ſeph ea miſſis intentione. Cumque eſſet Ægypto ad Io-
proximus, inquit S. hiſtoricus: *Miſit Iudam ante ſe* ſeph.
ad Ioſeph vt nuntiaret ei, & occurreret in Geſſen.
Vt quid Iacob tot filijs fœcundus Iudam præmi-

ſit? Quis dixerit, cõgruentius fuiſſet, magiſque ex ratione Beniaminum præmiſiſſet, vtique fratrem vterinum, ac cæteris Ioſepho chariorem. Reſpondent aliqui idcirco miſſum, quòd alios Iudas eloquentiâ verborumque efficacia, cuius tum Ioſeph experientiam habuerat, ſuperaret.

Primò: dum in eius fratres omnes conueniunt necem, ille cæteros â tam horrendo retraxit ſermonibus ſuis homicidio, & patrem ſuaſit mitiorem, venderent illum, non trucidarent. *Quid nobis prod eſt, ſi occiderimus fratrem noſtrum? &c. Melius eſt, vt venundetur &c. Frater enim & caro noſtra eſt.* Iudas erat, qui, dum Ioſeph ab illis adhuc incognitus, fratres in ſummas compuliſſet anguſtias, tam efficaci permouit alloquio, vt illum ad ad lacrymas prouocarit, atque induxerit vt ſe quis eſſet, fratribus indicaret. Congrua hæc litteræ ſuperficiei ratio: Ego verò, reſpondet D. Ambroſ arbitror virum hunc Iacob tum ſapientiâ, tum pietate celebrum, aliquid intendiſſe ſpirituale quod & iudico declarandum. *Dicamus & aliquid myſticè.* Num Iudæ ignoras etymologiam, nempe ſignare confeſſionem? quid igitur Iacob innuit præmittens Iudam, quatenus â Ioſeph Ægypti prorege benignus haberetur? Niſi hoc te velle præmonitum, ſi conuenire Deum, propoſueris, vt ipſe te in gratiam recipiat, miſericors, ipſe tibi ſua tribuat dona cœleſtia liberalis, eum, neceſſe eſt, peccatorum præuenias confeſſione, præmitte per confeſſarium perfectam eorum contritionem: hoc tibi ſuadet, vtinam perſuadeat Pſalmiſta: *Præoccupemus faciem eius in confeſſione.* Hæc tibi ad Deũ viam ſternit, hæc faciem eius reddit placabilem, hæc miſericordiæ præparat gratiæque donarium.

Gen. 37.26. IV.

D. Am.

Addo D. Auguſt. eodem ſenſu eiuſdem Pſalmiſtæ verba declarantem. *Confeſſio & pulchritudo in conſpectu eius.* Notate verba, ſignate myſteria. Nulla poteſt in conſpectu Domini admitti anima, niſi formoſa; ſi namque nullus Regum Perſarum potuerit adire præſentiam niſi cultioribus ſplendidus indumentis, nec in eorum ſponſas admitti ſe poſſe præſumerent, niſi fœminarum elegantiſſimæ, interque cæteras è toto regno ſelectiſſimæ: multò minus præſumendum, te coram Deo recipiendum, ſi te gratiæ cœleſtis non commendet elegantia; hæc namque ea ſola eſt, quæ tanto animam cumulat ſplendore, vt Deus eam ſibi in ſponſam eligat gratiſſimam. Quis igitur modus hanc mihi veſtem acquirendi pretioſam, quæ reddatur anima ſpecioſa Deo grata, quam nunc plango peccatis culpiſque deformatam? tuorum confeſſio peccatorum, quam lacrymæ, cordiſque dolor comitentur. Præcurrat illa, ex illa namque dependet animæ pulchritudo faciei; quocirca & illam Dauid prænuntiat. *Confeſſio & pulchritudo.* Loquatur D. Auguſt. *Pulchritudinem amas? vis eſſe pulcher? Confitere. Non dixit pulchritudo, & confeſſio, ſed confeſſio & pulchritudo, fœdus eras: Confitere vt ſis pulcher. Amamus pulchritudinem, prius eligamus confeſſionem, vt ſequatur pulchritudo.*

V. Confeſſione Dei ira præuenienda. Pſ. 95. 6.

§. 24. *Vitulos labiorum poſtulat Deus, id eſt claram & inexcuſatam peccatorum confeſſionem.*

VIdeamus igitur, qua ſint hæc ratione verba dedicanda? Qualia (amabo) ſunt ore conferenda, quibus Deum efficaciam mihi placabile? Addit Propheta *Reddemus vitulos labiorum noſtrorum.* In ſacrificium Domine, labiorum noſtrorum vitulos offeremus. Quid hoc rei? num forſan ſunt in labijs vituli, ſunt tauri? quod illud ſacrificium quod Deus propoſuerat? *Tollite vobiſcum verba. Placabilis* (inquit D. Hier. hæc verba declarans) *Deo hoſtia, eſt pura confeſſio.* Idem dixerat & D. Chryſoſt. Quinimo & ipſa paraphraſis Chaldaica clariùs expreſſit: *Afferte vobiſcum verba confeſſionis.* Licet autem de laudatiua loquantur confeſſione, non implicat & decriminum intelligi confeſſione. Tollemus Domine peccata noſtra, ore ſuſpenſa; vt vitulos, maieſtati tuæ conſecraturi. Arabicum videtur at cœleſtẽ incluſit Theologiam. Offerendum Deo vitulum iugulabant mediumque diſſecabant, ſic vt ipſas viſcerum ſecretiſſimas detegerent venas iecoris reticulum intimaſque cordis fibras aperirent. Viden' hic, qua tibi ratione peccatorum vituli Deo immolandi, ſuſpenſa nempè peccata ab ore iugula detracta pelle, nuda, detecta, ſine excuſatione, à ſummo vſque deorſum aperta reuelatis cordis tui ſecretis abditiſſimis, vt nihil ex eis ſuperſit velatum, nihil coopertum, negatum nihil.

Ex iudicio D. Greg. hanc Theoriam ad praxim reuocauit pænitens ille Dauid, qui numeris omnibus abſolutam peccatorum edidit confeſſionem omnibus imitandam. *Delictum meum cognitum tibi feci, & iniuſtitiam meã non abſcondi* Nota (monet D. Greg.) loquendi modum: *Delictum meum cognitum tibi feci, &c.* Quid hoc rex pijſſime, num hoc Deus ignorabat, vt cognitum illi faceres? De fide, eſt quod aſſerit Apoſtolus: *Omnia nuda & aperta ſunt oculis eius & nihil eſt inuiſibile in conſpectu eius.* Nec ipſe Dauid oblitus eius quod dixerat: *Tenebræ non obſcurabuntur à te, & nox ſicut*

dies

Pſ. 138. 12. *dies illuminabitur, &c.* Nouerat Deus delictum at nouerat & Dauid (reſpondet D. Greg.) licet hoc Deus non ignoraret, teneretur tamen & illud Deo confiteri, Deo manifeſtare, tam diſtinctè, tam apertè, tam clarè, ac ſi horum nihil ipſe præuouiſſet: vnde propoſito congruit illud Apoſtoli:

Rom. 10. 10. *Ore confeſſio fit ad ſalutem.*

Expendit D. Chryſ. illam Dei per Iſaiam admonitoriam, dum de remedijs agit peccatorum ex lectione Septuaginta, quam ipſe ſequitur:

Iſa. 43. 26. *Iuſtificemur ſimul, dic tu prior iniquitates tuas, vt iuſtificeris.* Num de tua vis loquamur iuſtificatione? Ne credideris, me tibi tuas dicturum iniquitates, tu mihi prior illas notifica, quaſi omnium ignaro: licet etenim nouerit iudex delictum, ad cauſæ tamen expeditionem, rei extorquet confeſſionẽ, ac mandat ſuam ipſe enarret delictum, quaſi hoc ipſum, iudicem omnino lateret: illudque vt firmũ & ſubſtantiale creditur, quod ore proprio reus ipſe confitetur. Licet autem illud ea fiat intentione (inquit D. Chryſ.) vt finito proceſſu criminali contra reum feratur ſententia, hoc tamen hic eo fit animo; vt abſoluta vera ſcelerum confeſſione, detur efficax abſolutio, vitaq; concedatur propria malefacta confitenti: hoc confeſſionis non vulgare lucrum, remiſſio nempe peccatorum: quam à Deo Dauid ſe recepiſſe, Deo gratus confitetur:

II. Ipſe homo reus in confitetur peccata.

Pſ. 31. 5. *Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.*

D. Greg. III. Peccata nõ excuſata, vel alium reijciẽda.

Aliud quoque, teſtimonio D. Gregorij nobis indicat Dauid: dum ait. *Delictum meum cognitum tibi feci*; quo te docet qualiter tibi ſint peccata tua in confeſſione detegenda: oſtendens nimirum quod cognoſcas ex tua peccatum eſſe culpa commiſſum, & nequaquam illud confitearis alteri culpam imputando, quo tuæ detrahas excuſator. *Feci tibi cognitum delictum, dicens illud eſſe meum, mihi enim, quia deliqui imputo, me ſolum in operum meorum prauitate culpabilem clamo.* Propoſito conuenienter expendit hæc verba Iob:

Iob 31. 33. *Si abſcondi quaſi homo peccatum meum, & celaui in ſinu meo iniquitatem meam*: De quibus perdoctè diſcurrit. Vitium, nobis à parentibus noſtris eſſe ſcimus hereditarium culpas noſtras excuſare, & licet illas nos commiſiſſe fateamur, nosipſos tamen excuſamus, quantum in confeſſione poſſumus, alijs culpam imputantes. Sic nos illi in paradiſo docuerunt: peccato namque commiſſo confeſtim ſe laborant inter arborum vmbras fugitiui abſcondere, quò plus ſatis, celandi peccatum, indicant intentionem: *Non latendi effectus deſcribitur, ſed affectus notatur.* Demum accedens Deus, Adamum corripit inobedientiæ, verum ille, licet facinus non negaret, at non ſuam eſſe culpam agnouit, ſed in vxorem Euam reiecit, imo & quaſi Deo crimen imputauit, qui illam ſibi dederat in ſociam. Deinde redarguit criminis Euam, illa à ſe commiſſam fatetur quidem inobedientiam, at ſe vult innocentem, & criminis noxium accuſat ipſa ſerpentem. Quibus omnibus abſit, vt peccati veniam obtineant, imo & illud aggrauarunt. *Cum excuſare peccatum voluit vir per mulierem, mulier per ſerpentem, auxerunt culpam, quam tueri conati ſunt oblique Adam Dominum tangens, quod ipſe peccati eorum auctor extiterit, qui mulierem fecit, & Eua culpam ad Dominum referens, qui ſerpentem in paradiſo poſuit.* Hoc ab ipſis didicimus parentibus, teſte D. Gregorio: *Latendo peccatum committere, commiſſum negando abſcondere, & conuictũ defendendo multiplicare.* Quo quis momento peccat: *Sub defenſionem verba quaſi ſub quadam ſe arborum folia abſcondit.* Nouerat vir iuſtus hoc nõ ad culpæ tendere remiſſionẽ, ſed criminis augmentum, vnde ait: parcat mihi Deus, ne cum Adamo crimen abſcondam, & defendendo multiplicem. *Si abſcondi quaſi homo peccatũ meũ, &c.* Inde igitur mea confeſſio ſumet exordium, vt culpam à me commiſſam, meam eſſe fatear nullum alium accuſans auctorem, præter meipſum, non huic non alteri ſed mihi ipſi imputans; hoc quippe agit, qui commiſſi quærit indulgentiam, vt docet Sapiens. *Iuſtus prior eſt accuſator ſui.* Hæc Dauidis erat illa confeſſio: *Delictum meum cognitum tibi feci* ſine larua, ſine excuſatione, mihi totum, quod commiſſum eſt, imputando, me non alium arguendo, ego qui peccaui.

D. Greg. L. 22. mor. c. 13. & 14.

Prou. 18. 17.

Conſultum foret, quando confiteri deſideras te prius hoc modo diſponas, Deo prouolutus, cum depreceris, Dauidem imitatus, cuius verba D. Auguſt. exponit. *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis, non declines cor meum in verba malitiæ, ad excuſandas excuſationes in peccatis. Sunt homines qui valde abundant peccatis; qui cum cœperint accuſari, currunt ſe excuſare, id eſt cauſes quærere & cauſationes innectere, quare ad ſe non videatur pertinere peccatum.* Ex vno in alterum reijciunt culpã, talis me inſtigauit, vt mihi prope vim inferret: alij prægnantem prætendunt occaſionẽ cui interfuerunt; me ſubducere nõ potui, talia mihi dixit conuitia quibus prouocabar ad male illi imprecandũ; alij diabolum accuſant tentatorem: & quo plura his verba ſimilia conuertunt, eò maius ſibi inferunt nocumentum quæ ad ea de cauſa teſte D. Bernard. vocantur *verba malitiæ* vel vt alij legunt; *In verba mala*; remiſſioni quippe obſtant

63. Ser. 3. de diuer. c. 3. Tõ. 10. Pſ. 140. 8.

IV. Excuſationes dicuntur verba malitiæ.

D. Bernar. ſer. 16. in Cãt. poſt med.

peccati

peccatorum: cum illam tantò poſſit ſperare ſecuriùs, quanto confeſſus fueris peccata ſimpliciùs. *Verba malitiæ* (loquitur D. Bernard.) *appellat excuſationem peccati: meritò quidem: in animam etenim ſuam peccat qui ſe excuſat, repellens perinde à ſe indulgentiæ medicinam, & ſic viam ſibi proprio ore intercludens.*

V. Rex Saul ob excuſatum peccatum perit.

Hoc noſtrorum infortunium fuiſſe protoparentum ſæpiùs diximus, quòd verbis excuſatorijs, veniam, quam obtinere potuiſſent, perdiderunt, dum vnus in alterum reijcit, extenuatque delictũ inobedientiæ. Hoc ſimiliter Regem perdidit Saülem, qui licet Samuelis Prophetæ pedibus aduolutus, agnoſceret præcepti Dominici tranſgreſſionem, quòd ipſos Amlecitas, eorum regem populum bonaque omnia non fuiſſet gladio cædente demolitus, attamen huic confeſſioni rationem attexuit delicti diminutiuam: iam allegans populi tumultuantis inſtantiam, iam bonam prætendens intentionem; vt haberet, quibus Deo pacificas in gratiarum actionem offerret hoſtias, modò neceſſitate adducit, quâ vt Rex, honori ſuo conſulere tenebatur, & ipſum coram populi tueri inuiolatum. O inanem regis, tuamque confeſſionem, quâ non paras peccata confiteri, ſed eo te modo excuſare coram confeſſario, vt ille te potius laude, quam pœna dignum diiudicet: ſitque, vt quot humili poteras peccatorum lucrari confeſſione, tua diſſoluas, perdaſque ſuperbia, quâ delicta ita cooperis & vndequaque pallias, vt nec videri, nec teneri peccator aſſentias. *Talis confeſſio* (Bernardum audio) *ſpeciem habens humilitatis, non virtutem, non ſolum veniam non meretur; ſed & prouocat iram. Numquid profuit Sauli, quod ſe ad increpationem Samuelis peccaſſe confeſſus eſt? Culpabilis proculdubio fuit illa confeſſio, culpam non diluit.* Habeat igitur tres conditiones tua ſcelerum confeſſio, quibus exponas ea quorum te conſcientia reprehendit; ſit humilis, ſit pura, ſit fidelis: *Omne ergo quod remordet conſcientiam confitere humiliter, purè & fideliter.* Has accuratè proſequitur D. Bern. Ex Dauide diſcito (monet D. Aug.) cum Dauide dicito: *Ego dixi, Domine, miſerere mei, ſana animam meam, quia peccaui tibi. Ego dixi, non me excuſo, ſed me accuſo.* Non ore depromſi, quibus peccatum attenuarem, ſed accuſarem potius, rationes: qui enim miſericordiam prætendit, ſuam propalet ipſe miſeriam: tanto quippe mendicus ſua detegit vulnera manifeſtiùs; & propriam proclamat dolentiùs inopiam, quanto te mouere ſtudet efficaciùs, quatenus eius miſeriæ compatiens, eleëmoſynam illi largiare liberalem.

D. Ber.

Loco c. D. Au. Ser. 3. cit. Pſ. 40. 5.

Hinc ille Dauidis ſupplex libellus. *Pone Domine cuſtodiam ori meo, & oſtium circumſtantiæ labijs meis. vt non declines cor meum in verba malitiæ ad excuſandas excuſationes in peccatis.* Nihil eſt in quo ſit tibi diligẽtiùs laborandum, vt bene compoſitam habeas linguam, quam in confeſſione, quæ tanto debet ibidem eſſe in rebus quibuſdam taciturnior quanto in alijs eſt neceſſe ſit apertior. Idcirco. *Pone Domine cuſtodiam ori meo,* vt taceat non dicenda, & quæ declaranda ſunt manifeſtè proloquatur: ſit muta, ſit refrœnata lingua in confeſſione, ne alienos detegat defectus; & proximi non aperiat infirmitates, ſit verò loquax, ſit ſoluta, quâ tuos enarres humilis defectus, & diſtinctè peccata manifeſtes, Ignoſcat mihi Deus (inquit D. Auguſt.) quàm frequenter oris tui portam aperis, vt ipſa tua, quæ confiteris peccata rationibus extenues, alioſque ſcelerum auctores inſimules, quæ friuola, ô Domine producis argumenta, quibus peſſimas tuas excuſes conditiones, mariti verò plus nimis exaggeres? quàm bellè conaris occaſionis oblatæ extollere violentiã, quaſi peccaſſe, ſit alteri, qui te ſollicitauit, imputandum, aut diabolo, qui te tentauit, ad ſcribendum. Multus eſt eorum numerus, qui quam primùm ſe de peccatis accuſant; continuo rationes allegant excuſationũ, nec vllum cõfitentur delictum, quod ſuis non ſit prætextibus ſubtiliter obuelatũ. *Sicut homines, qui valde abundant peccatis, qui cum cœperint accuſari, currunt ſe excuſare.* Non prætereamus loquendi formulam. *Currunt ſe excuſare.* Vix criminum ſuorum inchoant accuſationem, cũ velociter adſint ſuis inſtructæ rationibus, quæ pari pede procurrant, quaſi ſibi timeant, ne palmam excuſationi præripiat accuſatio. Quid eſt ſeipſum excuſare? *Excuſare eſt cauſas quærere, quare ad ſe non videatur pertinere peccatũ.* Hic in ſceleris excuſationem adducit diabolum, & ait. Tentauit me diabolus, ille in caſum impulit: alius vicinum profert, ad iram prouocatorem; alius vxorem arguit conditionis non tolerandæ. O te infelicem, exclamat D. Auguſt. *Cum vis eſſe excuſator tuus, triumphat de te accuſator tuus.* Num eum vis ſuperare, vis pedibus proſternere, vis ad gemitus prouocare: ne te velox excuſatoris, ne peccati culpam in confeſſione prætérquam tibi imputes nemini: modus hic eſt vincendi Satanam, peccati vincula, quibus te captiuum, & irretitum detinebat diſſoluendi: *Vis facere quod doleat & gemat, accuſator tuus, id eſt diabolus.* Ille tuus eſt coram Deo ſeuerus accuſator: *Accuſator fratrum noſtrorũ,* ab Angelo vocatur dum D. Ioan. colloquitur. Omnes intendit neruos quo te con-

ſtantes

ſtanter accuſet, tuum tibi adſcribendo flagitiũ. Reſponde illi: Concedo, ſic eſt, vt ais: agnoſco humilis culpam, peccaui, pœnitet & in aëra euaneſcit accuſatio. Hortatur te D. Aug. vt Dauidem imitatus Deum ſic obſecres: *Ego dixi, Domine miſerere mei, ſana animam meam, quia peccaui tibi:* Illud expende: *Ego dixi*, ego qui loquor, ego qui me redarguo. Et quænam hæc tua confeſſio? non me excuſo, ſed me accuſo, *Domine, miſerere mei, ſana animam meam* vtique infirmam. Et quæ hæc infirmitas? *Peccaui tibi.* Ego ſum ille, qui te offendi, ego peccator ille fœdifragus, ego qui delictum commiſi, qui peccaui, mea culpa, mea eſt illa nequitia. Coram hominum tribunalibus, (inquit D. Aug.) quantò tuam fateris culpam eſſe manifeſtiùs, tanto ſenties pœnam eſſe grauiorem, tantoque te iudex damnabit ſeuerius. At in diuino tribunali, quantò te peccaſſe clamas apertiùs, tantò te recipiendo veniam diſponis aptiùs. *Homini quoniam malus eſt, confiteris, & damnaris, Deo quoniam bonus eſt, confiteris & purgaris.*

Pſ.40.5.

§.25. *Detractâ confitere laruâ, ne illam Reginæ prophetæ Abiæ conferas obiectam, ſed nec illam Ananiæ, & Saphiræ D. Petro.*

14 D.Greg.

ACcuratiùs expende (monet D. Gregor.) illa Dauidis verba. *Delictum meum cognitum tibi feci:* Non enim ait, peccatum meum tibi manifeſtaui, ſed *Cognitum tibi feci. Plus eſt delictum cognitum facere, quam delictum manifeſtare* Quando quæſo, diceris alteri perſonam aliquam cognitã facere? quando ſcilicet, non tantum illam digito monſtras, dicendo, hic talis eſt, ſed dum eius omnes exponis qualitates, familiæ ſtemma, parentes, mores, inclinationes, vnde reſpondes, iam mihi quis eſſet ille declarauit, optimè noui quis ſit talis. Hoc igitur eſt, peccatum tuum cognitum facere, nedum illud monſtrando ſuperficialiter, ſed eius originẽ, radicem, nequitiam, occaſionem, damnumq́, declarando. Verũ me multò accuratiùs D. Greg. *Ille delictum ſuum cognitũ facit, qui non ſolũ quod fecit annuntiat, ſed etiã omnẽ peccati cauſam, & originem narrat: qui non ſuperficie tenus peccatũ loquitur, ſed & quando, & vbi, & quomodo, & ſi vel ignorantiâ, vel caſu, vel ſtudio deliquerit, cõfitetur.* Vide nõ ſatis fuit Dauidi præſcripta dixiſſe, ſed inſuper ſubiungit. *Et iniuſtitias meas non abſcõdi:* ſic ipſe legit in plurali, & ait q. d. *Nullũ in corde meo doloſitatis ſcrupulum retinui, iniuſtitiam eſſe,* *quidquid à me habeo intimaui.* Et omnẽ hanc edixi confeſſionem meipſum ipſe condemnans. *Dixi confitebor aduerſum me iniuſtitiam meã Domino:* fuit contra meipſum ipſa confeſſio: *Aduerſum me:* illa me reſtituit, illa ſanauit, illa veniam impetrauit: *Et remiſiſti impietatem peccati mei.* Parum eſt (inquit D. Greg.) quod dicat ſibi remiſſum eſſe peccatum, addit inſuper. *Impietatem peccati mei:* ſunt hi vituli, quos ore ſuſpenſos tuum eſt Deo ſacrificium immolare.

I. Quid ſit delictum cognitũ facere.

Panditur & aliud his verbis myſteriũ. *Delictũ meum cognitum tibi feci.* Dicito, ſi placet mi Rex, cui delictum patefeciſti? Numquid non Proph. Nathan illud aperuiſti? Illi peccati tui faſſus es impietatem, coram illo te culpæ noxiũ accuſaſti: *Peccaui Domino.* Quis igitur intelligat, quòd Domino cognitum feceris delictum? Concedamus licet, quòd Prophetæ culpam aperuerit, illoque præſente ſe reum exclamarit, non tamen culpã coram Propheta faſſus eſt, in ſua perſonã, ſed in quantum Dei agebat Nathan perſonam, viceſque referebat: Hoc namque firmiter tibi perſuadeas, dum expoſiturus accedis peccata ſacerdoti quòd illi minimè loquaris, vt tali, vel tali, ſed quaſi Deo, cuius ipſe & vices & voces exprimit vicarius: proinde quaſi cum Deo loquereris, Deoque confitereris, tibi eſt loquendum, tibi confitendum: ſic te mater inſtruit Eccleſia, vt acceſſurus ad confeſſionem tuum tale ſit exordium. *Confiteor Deo &c. & tibi ô pater* ſpiritualis. Inde collige, quanta tibi ſit veritatis puritate procedendum. *Ex ſynceritate ſed ſicut ex Deo, coram Deo in Chriſto loquimur.*

II. Non homini vt tali, ſed Deo cõfitemur. 1.Reg.12.13.

2.Cor.2.17.

Auertat Deus, ne laruatè, ne fictè cum confeſſario conuerſeris, ne non candidè, ne non ſyncerè peccata cordiſque ſecreta fatearis. Cum illum etenim Deus ſuo ſupponat loco, velitque ſuam referat perſonam, eius vices, eius obeat voces, velle imponere confeſſario, quid eſt aliud, quàm velle Deo fraudulenter imponere? In conſecratione ſummi Pontificis Aaron, eiuſque filiorum, quam volebat Deus magnificis celebrari ceremonijs, & arietum & vitulorum ſacrificijs, præcepit, vt pectus arietis offerendi pro illo tempore cederet in partẽ Moyſi, deinceps autem cederet in partem ſacerdotis ſacrificantis, idque iure perpetuo: quod ſi apertum non daretur, ſacrilegium haberetur: *Pectus cedet in partem Aaron, & filiorum eius iure perpetuo.* Oblationi detrahit, & in offerentis cedet condemnationem, niſi pectus arietis apertum tradat ſacerdoti. Proh quale de ſe confitens offert Deo ſacrificium? quàm mortalibus premi-

III. Pectus apertũ in cõfeſſione tradendũ eſt ſacerdoti. Exod.29.26.

tur illa doloribus, quæ ſuá habet declarare corporis cordiſque infirmitatem: alter autem quo ſuum exponat peccatum, mallet etenim terræ hiatibus abſorberi, quàm vt omnibus eſſet exploratum. Caue, quod ſi pectus hoc in ſacrificio non apertum obtuleris, dilucidè, & candidè tua reuelando peccata, nunc infirmitatis, modò malitiæ verretur in ſacrilegium, quod tibi debuerat eſſe ſacrificium; Deo namque non minimam irrogas iniuriam: cum enim eius Sacerdos fūgatur munere, atque illum accedis, velut qui Dei referat perſonam, ſi peccatum velis oculis diſſimulare, & velare ſacerdotis, planè credideris, hoc nihil eſſe aliud quàm Deo velle dare verba & illum ludificari.

IV. Cuius defectu perijt Ananias & Saphira. *Act. c. 5.*

Hæc fuit illa ratio, ſic opinante D. Auguſtin. terribilis illius ſupplicij, quo D. Petrus percuſſit Ananiam & Saphiram, virum & vxorem: qui Petrum conuenientes, quaſi Deo cuncta bona ſua dedicaturi, at partem eius ſibi furtiuè reſeruantes, quiſque per ſe diſiunctim D. Petro illudere conabatur. Accedit vir Ananias, & ad D. Petri pedes abijcit partem bonorum eius voluntate diſtribuendam. Cui Petrus, ô te mortalium infeliciſſimum. *Anania cur tentauit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui ſancto, &c. non es mentitus hominibus, ſed Deo:* Quid ais ô Chriſti Apoſtole? nonne tecum loquitur Ananias, hominem interim accuſas non hominibus, ſed Deo fuiſſe mẽtitum? Ne mireris: cum enim ego Dei loco præſiderem, mihi mentiendo: Deo fuiſſe mentitus rectè condemnatur. Num ignoras Anania, pectus idque apertum in ſacrificio tradi præceptum eſſe ſacerdoti? quomodo tentauit Satanas cor tuum, vt illud coram me tot mendacijs obtegeres. Ad quorum verborum tonitru concidit mortuus Ananias, & elapſo poſtmodũ trium horarum ſpatio concidit & vxor eius Saphira: ijſdem verborum inuolucris, vt putabat, D. Petrum deceptura. Stupor omnes apprehendit Sanctos facti ſpectatores, quinimo & omnes fideles vehementiſſimus percuſſit tremor. Quæ mouit Apoſtolum vrgens ratio, hæc agendi in ipſo nouæ legis exordio, iam gratiæ & miſericordiæ aurorâ luceſcente? Cui conuincuntur fuiſſe iniurij? num forte aliena ſurripuerunt? Non in eis mulctauit auaritiam, ſed mendacium Petrus caſtigauit, quo conuenerant Dei ſacerdotem. Vt tu quoque timeas, caueaſque deinceps laruarè, dupliciter, fictéque Dei conuenire ſacerdotes, & adire Confeſſorios, moneariſque, Deum hoc adeo moleſtè ferre, quòd fallax conaris imponere ſacerdotibus, qui eius obtinent locum, ac ſi ipſum intendens ludificare. *Nonnullis videtur,* (aſſerit D. Aug.) *nimis ſeuera iſta correctio, vt propter pecuniam de re ſua ſubtractam mererentur, non hoc Apoſtolus propter auaritiam fecit, ſed mendacium ſic puniuit.*

Optimè merita retulit infauſtum vxor Hieroboam regina reſponſum à Domini Propheta Ahia, quis filij ſui morientis futurus eſſet ſtatus curioſa, à Propheta ſciſcitari propopoſuerat, at certis impulſa rationibus, noluit, quænam eſſet, vates agnoſceret. Erat hic cæcutiens, credidit illa, ſe laruatam à Propheta non cognoſcendam, & vt cogitauit, ſic perfecit, operariæ induit perſonam. Antequam autem illa propius accederet, reuelauerat Dominus auriculam Prophetæ: certò noueris, ô vates, iam nunc adeſſe vxorem Hieroboam te conſulturam, vt meum miniſtrum, at perſonata venit, ne venientem agnoſceres: Illam remitte ſiniſtro oraculo deſolatam durus mortis nuntius: tali namque ſupplicio plecti merentur, qui mei vicarium Prophetam tot technis ſtudent circumuenire. Accurrit igitur iam non regina, ſed de turba mulier operaria: vt autem illam olfacit accedentem, exclamat Propheta præuenitque introeuntem: *Ingredere vxor Hieroboam, quare aliam te eſſe ſimulas?* Noui te, 3. Reg. quæ ſis, noui te non operariam, ſed vxorem Hieroboam. Reuertenti domum, mox vt aulam fueris ingreſſa limenque triueris, filius tuus morietur, & iuxta Prophetæ vaticinium mortuus eſt puer. Quæ hæc impudentia: conuenis Prophetam Dei loco præſidentem, interrogatum velut Dei miniſtrum, & faciem pallias, quaſi Deo poſſis illudere: Infauſtum tolles oraculum. Idem vobis ego prænuntio, ſi acceſſeritis animo duplici, nec animæ faciem id eſt conſcientiam clarè detexeritis & euidenter.

VI. A Deo diuinus Ioſue modus præſcribitur, quo rebellem, infidelemque vrbem Hiericho demoliatur. Hoc tibi faciendum: arcam fœderis ſumito, & ſeptiduo ciuitatem, illa comitante legiones, circumito: demum omnes coram ſacerdotibus clamores in aëra tollant altiſſimos, cadentque muri Iericho, rebellio ciuium conticeſcet & Domino anathema tota conſecrabitur. *Vociferamini: tradidit enim vobis Dominus ciuitatem:* Num animæ tuæ rebellis quæris demoliri prauitatem? Arcam Dei ſumito, Dei legem, illam peruolue, circumuolue, id eſt perſcrutare conſcientiam, & Dei mandata percurre conſidera quæ fueris tranſgreſſus, intellectu, voluntate, ſenſibus, verbis, operibus ſtrictum inſtitue cunctorum examen, quibus in legem Dei pec-

peccaueris:deinde coram ſacerdotibus,vociferare,peccata confiteri. Quid hoc pater mi, num illa præcipis publice diuulganda? Nequaquam, ſed comperto habeas, explicitè tua crimina eſſe detegenda.non muſſitando dentibus, ſed quaſi clamoſus aperies: hac voce corruet murus ille peccati,murus ille malitiæ, Dominoque anima ſacra conſecrabitur.

Inuita S.Franci. ſic,11. Seraphici S. Franciſci narrat, Seraphicus eius filius D.Bonauentura cenſuram omnino mirabilem. Morabatur quidam in conuentu Religioſus, ex hominum opinione ſpiritu feruens, in oratione continuus, ſilentio taciturnus,mente ſemper vt extaticus de quo ſic D. Bonauentura. *Conſueuerat non verbis, ſed nutibus confiteri:*

VII. Frater in confeſſione taciturnus damnatur. Accurrit Seraphicus Pater;quem omnes adeunt Religioſi ad mentis eum alacritatem excitantes,gauderet in Domino;qui filium ibidem haberet ſanctiſſimum, orationi vi mentis ſemper intentum,potiùs mutum quàm taciturnum, qui vt verbis parceret, peccata in confeſſione ſignis ac nutibus aperiebat. O filij deſideratiſſimi, replicat Seraphicus Pater, num illum mihi commendatis? Num ſigna fertis ea probitatis,confeſſione, ſignis, nutibus, & non euidenter, diſtinctèque peccata promulgare? Hoc ego perditionis auguror indicium, & à diabolo

D.BONA. cenſeo circumuentum:*Sinite, fratres, ne mihi in eo diabolica figmenta laudetis. In veritate ſciatis: quia diabolica tentatio eſt, & deceptio fradulenta.* Durus eſt hic ſermo, murmurant fratres, & quis poteſt eum audire? *Durè acceperunt &c.* vaticinium probauit euentus: in Apoſtaſiam namque delapſus, cruciatu vitam finiit deteſtando.

§. 26. *Committere peccata,non confiteri, pudeat. Optimus Confeßarius B. Ludouicus Bertrandus.*

67 GRaue mihi obijcies pondus eſt peccatorum confeſſio, quis illud ferat facie ad faciem homini ſua reuelare peccata, qui te bonum,honeſtumque eſſe iudicabat? hoc ſine confuſione vel maxima fieri non eſt poſſibile:

Hom.3.de pœnit. Hom.in prim. Iſaiæ & Ser. de virtut. & vitijs. pudore corruit vultus,& rubore genæ maculãtur.Vt his reſpõdeat diſcurſus habuit D. Chryſoſt.ampliſſimos.Primus,quem frequenter reperit,hic eſt.Hinc tibi patebit, quàm benè ſuo tecum diabolus fungatur munere, nomenque exprimat: *Exterminans*, qui cuncta vtique ſuis euellit cardinibus,terminiſque diſtringit.Duo ſũt peccatum,& pœnitentia, vnumquodque horum ſuos habet ſocios indiuiduos: Peccatum auratos habet ſibi comites pudorem & cõfuſionem: pœnitentia fiduciam & ſecuritatem. Nihil peccato ipſo pudore naturaſius. Exemplum ab ipſis Gen.3. ſume primæuis parentibus quos Dei puduit videre præſentiam voluerũtque ſe abſcondere ſolitarij:quas non vias Dauid ingreditur, quem non mouet lapidem quo contegatur ſuum cum Bethſabea adulterium. Qui vt eam ex ſe conce-

I. Omnes ſic conãtur tegere peccata. piſſe certiùs intellexit,quas non ambages quæſiuit quibus ſcelus diſſimularet, ſic etiam vt integrum diſcrimini liberè exponeret exercitum? Vt Saül animo cædem Dauidis concepit, quo faciliùs eum interimeret,qui ſibi ſeruiebat armiger poſtmodum militũ tribunus,quas non ſtruit 1.Reg.18. inſidias, manibus tradens Philiſtynorum occidendum, ne ipſe reus ſanguinis quæreretur, manuſque ſuas,vt credebat, ſeruaret innoxias? Quibus non vulpinis fraudibus vtitur Herodes, quem Chriſtus optima ratione vulpè agnominat: *Dicite vulpi illi.* Luc.13.32. Quibus omnibus perſuaderet,ſe inuito Baptiſtam ſuo gladio corruiſſe? Regalem inſtruit cœnam, tripudia diſponit, fingit iuramenta,& ſe tanti viri occaſum dolere conteſtatur.Regia hi omnes erant dignitate ſublimes, qui ſuperiorum non timebant ſupplicia, nec illa formidine pœnæ territi componebant, ſed pudore naturali peccati comite confuſi: cum enim Saül & Herodes hominum eſſent, quos mundus vidit flagitioſiſſimi, talia credi ab ipſis patrata facinora,confundebantur.

Hinc illa parentum noſtrorum fatuitas, qui poſt præcepti tranſgreſſionem audientes Dei vocem,ipſos vltro conuenientis, ad arborum vmbras abſcondendi confugerunt: Gen.c.3. *Cùm audiſſent vocem Domini Dei deambulantis in paradiſo ad auram poſt meridiem, abſcondit ſe Adam & vxor eius à facie Domini Dei in medio ligni paradiſi.* D.CHR. Hom.de virtut. & vitijs. Quid agitis ô mente fatui,quærit D.Chryſ. quã ratione voſipſos ab oculis illius abſcõdere præſumitis cui ſpelũcæ abditiſſimæ luce potiori meridiana clariùs: *Nihil eſt inuiſibile in conſpectu eius?* 1.Tim.5. Hebr.c.4.13. *Ne mireris delecte,* (reſpondet D.Chryſoſto.) *talis enim peccantium conſuetudo eſt,vt tametſi occultari non poſſint,occultari tamẽ velit & ſtudeãt.*

II. Peccata committunt,& dici peccatores recuſant. Ex hac doctrinã aliam declarat D. Chryſoſt.interrogationem. Cur cum adeo placeat peccatoribus peccatum, vt ſæpius pro illius voluptate diuitias exponant,vitam, ipſius tamen peccati nolint nomine inſigniri, cuius voluptate delectantur?ſi tibi placeat adulterium,cur te adulterum vocari ſtomacharis?quinimò in illum irritatus

tatus excandeſcis, qui te vocauerit ſcortatorẽ. Si tuum hoc omne ſtudiũ, omnia fraudibus agere, cur te vocari deceptorem indignaris? Profero

D.Chr. tibi verba Chryſoſtomi: *Cur qui mala commiſiſſe gaudent, malorum nomine nominari fugiunt? Eſt homo mœchus, & vocari mœchus refugit. Oblectat ſanè flagitium, quòd commiſit, & tamen ipſius rei nomen aures offendit, ſi bonum exiſtimas peccatum, quare nomẽ refugis peccati? ſi modeſtò dixeris modeſtum, ſi iuſto dixeris iuſtum non iraſcitur.* Ratio hæc eſt, inquit D. Chryſoſt. quia ita ſibi connexam habent peccata confuſionem, vt etiam ille qui magis eo delectatur, magniq; illud facit, de eo confundatur, Natulis igitur, & propria peccato confuſio.

III. Peccato naturalia ſunt pudor & confuſio.

Pariter cognata eſt fiducia ſecuritaſque pœnitentiæ, quia Dei verbo nititur qui nec mentiri, nec fallere poteſt, quid agit diabolus? Hoc inuertit, & peccato fiduciam dat, & ſecuritatem, pœnitentiæ verò confuſionem, pudoremque confitendi. Quando te pellicit ad peccatum, quam tibi non offert ſecuritatem, quàm tibi non certiſſimè pollicetur, cognoſcendum illud fore nemini? nullum id noſciturum? poſtmodum te poſſe damna reparare? planè credas, tibi ſupereſſe tempus, ſalutis facilè inueniri remedium. His allectus, perpende, quantâ peccatum committas ſecuritate. Dum verò proximat hora cõfeſſionis, quas tibi non ſuggerit rationes? in tuũ verti dedecus, notam infamiæ, rem plenam eſſe confuſionis tua te dicere peccata, illa protinus ignoranti, ſic vt videatur hoc in te Spiritus S.

Prou. 20. 17. axioma verificari: *Suauis eſt homini panis mendacij & poſteà implebitur os eius calculo.* Ænigmati ſimile eſt: comedit quis panem mendacij & poſteà os eius impletur calculo, vt loqui non ſit ei poſſibile: vobis ô Domine, vobis ô dominâ, tale quid accidit ænigma: peccatum magnâ cum delectatione comediſtis, poſtmodum os calculo repletur, ſic vt verba depromere confeſſionis, minimè poſſitis: Hoc proprium eſt diabolo ſtra-

D.Chr. Hom. 3. de pœnit. Tom. 5. tagema. Loquatur pro nobis D. Chryſoſt. *Duo ſunt peccatum & pœnitentia, peccatum vulnus, pœnitentia medicina, ſed peccatum pudorem habet, pœnitentiâ autem fiduciam poſſidet. Attende ne ordinẽ turbes & vtilitatẽ perdas.* Hoc opus diaboli. *Peccatum* (inquit Hom. de virtut. & vitijs) *confuſionem habet, pœnitentia fiduciam, ſed Satanas inuertit ordinem, deditque confuſionem pœnitentiæ, confidentiam verò peccato.*

68 IV. Non te pudet peccatum committere, quod dãnaberis?

Secundum D. Chryſoſt. proponimus argumentum. Cuius te pudet, num peccati confeſſionis, in tui ſalutem & criminis indulgentiã? Non te puduit peccatum committere, quo damnaberis, & illud te pudebit modò confiteri, quo ſaluaberis? Cum nihil tibi obfuerit quo minùs nefandas adeo, plebique ſcandaloſas patrares immunditias, cum illis quos probè noſti, inuenitne obſtaculum eaſdem in angulo ſeorſum Dei noſtri miniſtro ſub ſigillo confitendi? Eleganter igitur D. Chryſoſt. *Carpitur quis deſiderijs de meretrice, ſequitur ſcortum, captiuus ſequitur locum, nequaquam erubeſcens, meretricem complectitur, numquam ibi pudor. Egreditur inde, cum peccatum conſummauerit, atque vt pœniteat, pudore tenetur. Miſer & infelix: cum meretricem complectebaris, non te puduit: cum ad pœnitentiam veniſti, pudore confunderis? Rem cum facis non erubeſcis, erubeſcis cũ pœnitere, & confiteri debes, peccata verbo? Diaboli hæc aſtutia eſt, &c.* Iterũ: *Quid horres fateri, quòd libẽter & propè cõmiſiſti? Cur confunderis dicere, quòd non confuſus es perpetrare? Cur vereris peccata Dño indicare, quòd non veritus es ipſo præſente cõmittere? Nũquid eum putas admiſſa neſcire? Peius eſt confiteri nolle, quã legem contẽnere. Peius eſt Dei offenſã non ſatisfactione placare, quã peccando Dei bonitatẽ offendere.* Cõnnectamus huic ſuis conceptibus iucundũ D. Ber. *Cur te pudet peccatum tuũ dicere quòd nõ puduit facere? Aut cur erubeſcis, Deo confiteri, cuius oculis non potes abſcõdi? quòd ſi forſitè pudor eſt tibi vni homini & peccatori, peccatum tuum exponere, quid facturus es in die iudicij, vbi omnibus expoſita tua conſcientia patebit?* Coram quo dicere confunderis, coram homine tui ſimili? vel bonus eſt aut nequam. Si nequam non illi ſunt noua, quæ confiteris peccata. Si bonus, tibi compatietur; teque non iam vt malum, vel perditum, ſed vt qui cum bonus ſis, & amicus Dei, conſiderabit.

D. Chr. Hom. de virtut. Serm. de confeſſ. peccat. Tom. 5. D. Bern. In ſententijs.

V. Exemplum.

Narrauit olim mihi Beatus P. Fr. Ludouicus Bertandus, (& mihi magno adſcribo beneficio, illum mihi fuiſſe Magiſtrũ Nouitiorum in celebri, ſanctoque conuentu Fratrum Prædicatorũ Valentiæ) acceſſit pedes eius quædam perſona religioſus, tantorumq; criminũ faciebat exomologeſin, vt ad quodque crimen, cuius ſe reũ fatebatur, attentius Confeſſarium, intueretur: credebat enim eum geſtus quoſdam non vulgares editurum. Peracta verò confeſſione, vt eum vidit ſerena facie, & minimè turbatum; Pater mi, inquit, hic ſit meæ confeſſionis epilogus, quod te peiorem me iudicem eſſe peccatorem: ſi namque talis non eſſes, quomodo potuiſſes, tam exhorrenda pacatus audire flagitia, ſed nec minimum dare ſignum commotionis, motumve ſtomachabundum? te ſimilibus aſſuetum fœdarumque

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

que cenſeo facinoribus. Cui vir ſanctus. Fili mi, me longè te peiorem eſſe confiteor, imò primũ mundi peccatorem, tametſi Dei gratiâ, nullius horum, quæ mihi confeſſus es, criminum me mordeat conſcientia, nihilominùs audiui te tranquillus, & ſedatus; dum enim me conueniſti crimina confeſſurus, iam te non attendi vt hominem, qui illa comprobes, ames, aut velis patrare, aut in illis perſeuerare contumax, ſed velut virum, qui bellum illis indicat, eaque pœnitens deteſtetur; Licet autem me, talia à te commiſſa fuiſſe pœniteat, delectat tamen videre; eadem à te repudiari, vt hoſtes infenſiſſimos odiô haberi, ad vitæ frugem temet te conuertere meliorem, conſilia capere ſaniora. Noui verò, quòd ſi Deus me ſuâ non protexiſſet gratiâ, multò te deliquiſſem grauiora. Opportunè ſcribuntur hic Spiritus S. Conſilia: *Pro anima tua*
Eccl. 4. *ne confundaris dicere verum: eſt enim confuſio adducens peccatum, & eſt confuſio adducens gloriam & gratiam.*

§. 27. In Beelzebub eijcit dæmonia. *Hoc Iudæorum iudicium, pectoris prodit eorum malitiam. Aſpidum ouis comparantur D. Cypriani attexitur argumentum.*

69 **Q***Vidam autem ex eis dixerunt? In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia.* Multa ſimul coaceruamus, eò quòd prædictis diutiùs inhæſimus. Finem igitur imponemus, ſi peruerſam priùs Iudæorum malitiam, & effrœnem impudentiam appenderimus: quâ eorum adeô pectora tumebant, vt qui ex miraculo, ſaltem colligere, & credere debuiſſent Chriſti ſanctitatem, & eum vt amicum Dei revereri, eundem vt dæmoniacum, necromanticũ, & ſatanæ confœderatum accuſabant. Cenſet Spiritus S. grauiorem pectoris inueniri nõ poſſe malitiam, quàm alteri ex bonis actibus parare calumnias. *Bona in mala conuertens, inſidiatur, & in electis imponet maculam.* (Eccli. cap. 11. 33.) Ex Græco textu legunt alij: *In laudabilibus, ponet maculam.* Non poteſt te quiſpiam iniuria contriſtare acerbiori, quàm ſi quòd agis optimè, factum eſſe calumnietur peſſimè, vſque detrahat piis operibus quibus ſummam apud omnes laudem merebaris. Hanc Chriſtus præſcribit tutiſſimam regulam, quòd cum homo comparetur arbori, ex fructibus ſit agnoſcendus: *Ex fructibus eorum cognoſcetis eos. Non poteſt arbor bona malos fructus facere.* (Matth. 7. 17.) Nulla ſuppetit tibi ratio, bonam iudicandi arborem, quæ mortiferos maloſque proferat fructus, ſed nec malam, quæ coram omnium oculis pomis formoſis, bonis, ſapidis maturiſque grauida fœcundatur. His licet ſuppoſitis, hortatur tamen nos ita Chriſtus noſtrum ſuſpendamus iudicium, ne proximum præproperè condemnemus, ſic vt omninò præceperit, neminem iudicemus, ſi diuini nolimus iudicij incurrere ſententiam: *Nolite iudicare, & non iudicabimini, nolite condemnare, & non condemnabimini.* (Luc. 6. 37.) Iudices Chriſtus non alloquitur, præpoſitos nõ tangit, nec quando facinus eſt omnium ore, & calculo nequiſſimum, ſed quando talia facta ſunt, quæ licet mala videantur, attamen admittunt excuſationem, ſiue bonæ intentionis, ſiue particularium prætextum circumſtantiarum, vt D. Auguſt. docet; hæc quoque ſententia communis eſt Sanctorum: *Quod dubia ſunt in meliorem partem interpretanda;* quàm declarat, probatque fuſiùs D. Thom.

[I. Iudicium temerarium vitandum.]

[Lib. 2. de ſer. Domini in mõte ca. 28. & 29. & ſer. 102. de tempore. 2. 2. q. 60. a. 3. & 4.]

Ne præſumas (monet D. Auguſtin.) quempiam vt peruerſum iudicare, quòd in illo tales videas opera, quæ ſi tua ſint opinione mala, prouidus ſis & cautus ne propter ea proximum condemnes: licet enim illud quòd foris intueris, tibi peccatum eſſe videatur, ignoras attamen intentionem, eius rationem quam habet, animæ quoque diſpoſitionem, quâ poſſit à peccato excuſari, ſi non ſemper, nec in toto, ſæpiùs tamen, ex parte. A bono eſt, quòd Apoſtolus Paulus, adeò ſapiens, & diuina luce fulgidus, oculis perſpicacibus & illuminatis, ſeipſum penitùs inſpiciens, & millies perſcrutatus, non audeat tamen de ſeipſo determinatam ferre ſententiam, proteſtatus ſe hoc non tam certò poſſe affirmare, quin ſe periculo exponat erroris; proinde de ſe iudicium, Deo committit: *Nihil mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum; qui autem iudicat me, Dominus eſt*, (1. Cor. 4. 4.) quâ doctrinâ te inſtruit, quòd nec ipſe ſecurus ſis propriæ iudex conſcientiæ, Quis te præter te nouit intimius? quis de te præter te certius poteſt ferre iudicium? *Quis enim hominum ſcit, quæ ſunt hominis, niſi ſpiritus hominis, qui in ipſo eſt?* (1. Cor. 2. 11.) dixerat paulo ſuperiùs Apoſtolus. Cum igitur de ſe homo plus 70
cæteris nouerit, nec tamen in toto & per totum infallibile poſſit de ſeipſo ferre iudicium, licet ſit ipſe Sanctiſſimus Paulus, quâ tu præſumis audaciâ fallacem de proximo dare ſententiam? Quis autem perferat, vt teipſum ſecurum adeò facias in cogitatione tua proximi cenſorem, ob neſcio quæ in illo viſa; vt cenſuram feras determinatam, & reſolutionem definitiuam, de

hoc,& illo, de Sacerdote, de religioſo, de coniugata, de nobili, demum de omnibus qui tuis occurrunt oculis iudicandi: ah in illo quidquam notaui quod videtur reprehenſibile; Tranſeat, at non quia reprehenſibile videtur, ſemper eſt reprehenſibile, quando verò iudicas opus tua correptione dignum, fortè cordis intentio rationem habet bonam, quâ iuſtificetur, & à correptione liberetur; Peccatum eſt non exiguum reſolutoriè proximum vt malum iudicare, eo quòd aliquid in illo notaueris quòd tibi non bonum eſſe videatur. Si hoc ita ſit, quale cenſebitur flagitium iudicare proximum & vt nequam condemnare, nedum non in illo quidquam mali, ſed boni plurimum virtuteſque præclariſſimas annotando? Hoc extremum totius malitiæ, & nequitiæ ſignum ſupremæ in oculis eorum, qui malum iudicant, quidquid oculis ſpectârint: illis ſimiles qui perſpicillis viridibus, flauis, ſeu coloratis vtuntur: *Bona in mala conuertens, & in electis ponens maculam.* Hæc erat

II. Peſſimũ illud iudicium bona in malum conuertere.

perduellium malitia Iudæorum. Dicite, genimina viperarum, diaboli progenies, quid in homine illo notatis; quo tam ſtricto condemnetis eum iudicio, vt dæmonis amicum aſſimuletis? Quid reprehenſione dignum, quò necromanticum accuſetis? Opus, quod peragit an non bonum? An non ipſi diabolo contrarium? Numquid in Dei obſequium, & proximi emolumentum.

☞ 70 Quis non perdoctam miretur philoſophiæ quæſtionem à Deo vati Iſaiæ propoſitam, quàm ex parte declarat D. Gregor. quæſtionem agitat Deus de generatione ſerpentum, aſpidum, & baſiliſcorum: *Oua aſpidum ruperunt, &c. & quod confotum eſt, erumpet in regulum.* Ex ouis excluduntur pulli, talis autem ſunt hi ſpeciei, qualis fuerunt & oua. Quid de ſerpentum ouis, niſi ſerpentes excludentur? Tradit Plinius ex doctrinâ Ariſtotelis, ſerpentes oua ſicut aues excludere, fouent illa, & terrâ cooperiunt, & talis ſunt ſpeciei ſerpentes educti qualia ipſa oua; Nec omninò mirareris, ſi aliquantò forent mordaciores velut ſi de ouis aſpidum excluderentur baſiliſci mordaciores aſpidibus, & qui veneno cæteris ſerpentibus ſint noxiores, cùm ſolo viſu interficiant: quia oua iam mala erant, & tellus quâ cooperiuntur, & fouentur, cum ſit venenoſa, ſuperaddere poteſt aliquod aſpidum veneno, quo baſiliſcus excludatur: *Quod confotum eſt erumpet in regulum.* At qui fieri poteſt, vt expoſitis ouis ſine felle columbarum enaſcatur inde baſiliſcus? Expoſitis aquilæ nobiliſſimæ

L.15.Mor c.7. & 8. Iſa.59.5.

L.12.c.62 Lib.5.26. & 34. de hiſtoria animalium.

quæ ſolem irreuerberata conſpicit acie, ouis excludantur bubones & veſpertiliones aquilæ hoſtes immortales? O quàm execrabile foret illud malitiæ pectus, quod talia excluderet oua: quòd ex ſeminata venenoſa cicuta, cicuta naſcatur mortalis nemo miratur, ſed quod ſeminato roſmarino, ſeu ſaluia ſalutifera, germinet ex illis planta mortifera, quid diceres? Maledicta terra, quæ in tam oppoſitas quæque vertit qualitates, & ex vitalibus ac ſalutiferis mortifera producit ac maximè noxia. Quòd pectore tuò reuoluas, & rumines opus quoddam malum, quòd alius quiſpiam ſeminauit, & per oculos tuos ſeu aures pectus intrauit, quibus illud vel audiſti vel vidiſti, inde vero iudicium oriatur, quod tam ſit ille malus, quàm eius opus, tranſeat, cum ſit quaſi naturæ conſentaneum, tamen ſi vero ſeminatum opus inferioris ſit malitiæ, quàm ipſum temerarium iudicium, quod in te ex illo pullulat, operis auctorem ipſo iudicans opere nequiorem, non tanti referret; cordis tamen tui panderetur malitia, quæ ſeminis ſeu operis aggrauat peruerſitatem.

III. Similitudo.

Verum enim vero, quod ex operibus bonis, virtutibus heroicis, actibus, omni præconio digniſſimis ab alio poſitis velut ouis tuo in pectore, vt tuæ feruore fota voluntatis, producant bonum iudicium, in eius, qui ea patrauit honoris incrementum, ex iiſdem baſiliſcus quo nullus peſtilentior enaſcatur, plantaque cunctis mortifera, quis ſibi perſuadeat? Hic luce patet apertius, quanta pectoris tui terra malitia ſcateat, cum ſic de vno extremo ad aliud tranſmutes, peruertaſque qualitates. Hæc erat Phariſæorum illa peruerſitas: qui cum in Chriſto virtutes notarent heroicas, miracula ſtuperent inaudita, doctrinamque mirarentur planè cœleſtem quæ per oculos & aures eorum pectoribus inſerebat, diabolo contraria, Dei ſeruitio famulantia, quatenus ex illis tale producerent iudicium, quo illum ſanctum colerent, potentiſſimum venerarentur, & vt Deum adorarent, baſiliſcos excluſerunt venenoſos, peruerſa iudicia, quibus eum & Dei reprehendunt inimicum, dæmonijs accuſant conſociatum, quodque ſuis in operibus virtute vteretur diabolica præſtigiator.

§. 28. Ex-

§.28. Extollens vocem mulier. *Conuincit illos D. Cypriani diſcurſus vt efficax, ita & ſubtilis, mulieriſque de turba teſtimonium.*

☞ 71 L. de idolorũ vanitate.

COmpendioſum contra Gentiles & Laconicum ſcripſit D. Cyprianus tractatum; quô cunctas Deorum deſcribit hiſtorias, aut ſi mauis, commenta fabularum. Reſpondete mihi gentium populi, quærit D. Cyprianus quæ præclara facinora, quæ facta heroica, quas virtutum prærogatiuas notaſtis in illis, quos Deos veneramini, quibus inducti ipſos vt tales coletetis? Examini cuncta ſubiiciamus; nec hoc mihi negare poteritis, quin eminentiora Deorum facinora fuerint homicidia, furta, rapinæ, ſtupra, mendacia. Vitam mortuis non inſufflârunt, imo viuis exſufflârunt: Cœcis lumen non infuderunt, imo plurimos excœcarunt. Eorum nam talia non fuerunt negotia, quibus de mortalium ageretur inſtauratione, ad hoc collimantes, vt boni eſſent; imo bonos in malos peruerterunt & mulieres pudicitia celebres, reddebant infames impudicitiis, talia ſcribuntur horum opera; qui tandem exitio periere deteſtabili. Melicertes & Leucothea ſe maris fluctibus immerſerunt; Caſtorem & Pollucem à diis ipſi fingitis acerrimè caſtigatos. Hercules omnium ere notiſſimus doloribus furibundus interiit, flammis exuſtus in monte Oeta: hanc illi mortem impudica pellex procurauit. Apollo legitur ob nefanda ſcelera, ad gregum cuſtodiã condemnatus. Neptunus ad muros ædificandos Laomedontis adiudicatur; & ſic conſequenter enarrat de Ioue, Marte, Venere cæterorumque Deorum caterua nequiſſima. Æſculapius autem ab opere quodã ſingulari laudandus eſſe videbatur, quod infirmum graui morbo languentem, nomine Hyppolitum curaret, at opus illud medicis eſt familiare, verùm talia fuerunt ei impoſita crimina, vt in eorũ pœnam, cœlum fulgura dimiſerit, quibus percuſſus miſerè corruit. Hoſne colitis Deos? dicite quibus excelluere virtutibus, vt illis pectoris arcano renolutis, inde iudicium tale concipiatur, quale concipitis; illos videlicet eſſe Deos, & vt Deos ſupremo cultu veneremini? Quæ diuina notaſtis in illis opera? quas virtutum prærogatiuas? quæ miracula? Si eorum intuitu tales vt Deos iudicatis adorandos, quanto magis illa de Chriſto vobis eſt ferenda ſententia, qua illum vt Deum honoretis: cùm in illo diuina planè ac ſuprema conſideretis opera, & quidem talia, vt ea, Dei ſit ſolius operari.

I. Deorum nefanda recenſentur crimina.

Vim habent hæc argumenta (infert D. Cypr.) contra Iudæos multo efficaciorem. Reſpondete mihi periuri, quæ vidiſtis opera diuina, quas eminentias in aureo veſtro vitulo, egreſſi de Ægypto, quibus perſuaſi antequam Deo ſolemnes hoſtias idololatræ cõſecraretis. Numquid mortuum quempiam ſuſcitauit? Numquid cœcos illuminauit? Numquid mundauit leproſos? Numquid paralyticos ſolidauit? quid igitur huius idoli veſtro pectore ſeminatum, quo tã præclarum ferretis de vitulo, voce præconia, teſtimonium: *Hi ſunt dij tui Iſrael*. Quid laude dignũ notaſtis in gentium ſimulachris, Chananæorum, Amorrhæorum, Sydoniorum, ac Moabitarum idolis, quo tanto ſpiritus impetu, & pertinaci voluntate Deos idola crearetis? Audiatur de illo Dominus per Ezechielem ſolidiſſimis & Deo dignis rationibus argumentatus. Ad Chriſtum igitur conuerſi, quæ vidiſtis (amabo) in illo facinora! Numquid non mortuos ad vitam euocauit? cœcos illuminauit? greſſum claudis rectificauit? leproſos purificauit? Numquid non exſpectabatis, & deſcripta Prophetarum libris opera peruoluiſtis ab ipſo facienda, quæ omnia coram vobis impleri; nemo, niſi cœcus, non intuetur? Quod igitur veſtrum illud crimen, vt talium teſtes operum oculati, nedum non Deũ eſſe confiteamini: quinimo ex illis ipſis peruerſũ feratis iudicium, & Deo inimicum, Satanæ familiarem, diabolo cenſetis confœderatum, unde de illi inferenda nece conſilium inter vos agitatis homicidæ; ſic hac occaſione patratum teſtantur Euangeliſtæ: *Exeuntes Phariſæi, conſilium faciebant aduerſus eum, quomodo eum perderent*. In quẽ finem, ſcribente D. Marco conuocarunt Herodianos. Num atrocior hâc quædam eſſe poteſt iniquitas? Modo ſileo, & loquitur D. Cypria. *Itaque cum Chriſtus Ieſus ſecundum à Prophetis ante prædicta, verbo & vocis imperio, dæmonia de hominibus excuteret paralyticos reſtringeret, leproſos purgaret, illuminaret cœcos, claudis greſſum daret, mortuos rurſum animaret, cogeret ſibi elementa famulari, ſeruire ventos, maria obedire, inferos cedere, &c. Hunc magiſtri eorum, atque primates, accenſi ira, & indignatione prouocati tradiderunt, &c.* Dñe mi, vtrũ de duobus magis admirer ignoro: peſſimos, quos mundus tulit, homines imo & ipſos diabolos, vt Deos video adorari eoſque tãtorũ criminum reos, vt vel ipſa illorum terreatur conſideratione phantaſia, & obſtupeſco; te vero contemplor opera patrantẽ diuiniſſima, tamen

II. Quæ ratio vitulũ aureũ & gentium idola honorandi.

Ezech. 16.

III. Multiplex ratio Chriſtum vt Deum adorãdi.

Marc. 3. 6

Matt. 12. 14.

D. Cyp.

men vt dæmoniacum accuſari, Satanæ pythonem audire, Dei inimicum reprehendi, taliq́ue calumnia tantis operibus correſpondente laceſſiri: *Beelzebub habet, & in principe dæmoniorum eiicit dæmonia*; & præ ſtupore vix me contineo.

☞ 72 Hæc Chriſtus tam dolenter accepit conuitia, vt geſtus ederet inſolitos, parum eſt modeſtiæ ſuæ, ac diuinæ compoſitioni, ſed etiam viro communi non vſitatos; vt de illo ſic referat D. Marc. *Exierunt ſui tenere eum, dicebant enim: quoniam in furorem verſus eſt*, de quibus die Mercurij præterito; qui nulli conuitiorum, quæ illi quàm plurima improperarunt, ſic data opera, quàm huic ſtuduit reſpondere, teſte ipſo Euangeliſta, quo tam luculentis probat argumentis, nedũ nihil opera factum eſſe diabolicâ, ſed quòd cuncta diuinis ſint adſcribenda poteſtatibus: cuius & mulier de turba profert de Chriſto teſtimonium, eiuſque ſupremam agnoſcit veritatem; qua Saluator vti voluit, ſicut olim opera Sanctarum mulierum Debboræ, Iudith, Eſther, ad retibus inuolendum potentiſſimos exercituum duces, eoſque proſternendum, humiliandum, ſuperandum; extulit autem illa vocem adeo canoram, vt a toto perciperetur auditorio, qua omnem illam deiecit, conuicitq́ue progeniẽ viperarum: *Beatus venter, qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti*. Pſallat illa, & de hoc nequiſſimorum verberonum conſiliabulo decantet illud, quod olim de Holoferne Iudith virago illa mirabilis, & bonorum memoria digna: *Dominus omnipotens nocuit eum, & tradidit illum in manus fœminæ, & confodit eum. Non cecidit potens eorum à iuuenibus, &c. ſed Iudith filia Merari in ſpecie faciei ſuæ diſſoluit eum*. Gratus autem redemptor tanto beneficio, hac occaſione maximẽ opportunâ, vt illi gratiam referret, ac coram omnibus eam honoraret, conuerſus ad illam, ait: optimum ac veriſſimum tuum eſt ô mulier teſtimonium, verè namq́ue beata parens, quæ me ſuis genuit conceptum viſceribus, paruoque lacte aluit: attamen his ſuperaddo: *Beati qui audiunt verbum & cuſtodiunt illud*.

Mar. 3. 21.

Iudith. c. 16. 7.

His verbis & mulierem Chriſtus eſt conſolatus, & omnes nos erudiuit; non ſufficere verbi tantum auditionem, ſed requiri eiuſdẽ in pectore conſeruationem: quia vt eleganter D. Auguſtin. iure merito vocatur Dei verbum, animæ cibus, eſt enim hoc nihil certius, quàm vt cibus det corpori nutrimentum, ſeruetq́ue proſperum, non ſufficere, vt ſtomacho recipiatur, ſed ex neceſſitate requiri, ſtomachus illum conſeruet, calore digerat naturali, & per venas, arterias cunctaſque corporis partes diſtribuat alimentum. His congruam expendit Spiritus S. ſententiam: *Theſauros deſiderabilis requieſcit in ore ſapientis, vir autem ſtultus glutit illum*. Sic ipſe ſcribit ex noſtra lectione vulgari: *Imprudens homo diſſipabit illum*. Vnde hanc aduertit exhortationem: *Admonemus charitatem veſtram: vt ea quæ audiendo tanquam ventre memoriæ conditis, rurſus euoluendo, & cogitando, quodammodo ruminetis*. Hoc quoque vos omnes doceo, moneoq́ue faciatis, dum verbo Dei auditores aſſiſtitis, illud memoria conſeruetis tenaciſſima, ruminetis frequentiùs, calore charitatis digeratis, opere perficiatis, vt ſit vobis vtiliſſimum, in hoc mundo gratiæ, & in altero gloriæ cœleſtis incrementum. Amen.

Prou. 21. 20.

D. Aug. Tract. ... Tom. 1.

SVMMARIVM

HOMILIÆ VIGESIMÆ SEQVENTIS.

„ CONTINET hoc Chriſti Euangelium duorum Regum ſibi ex dia- „
„ metro oppoſitorum deſcriptionem: qualiter quiſque regni, quòd „
„ ſuum eſſe dicit, poſseſsor, totis illud laboret viribus conſeruare „
„ ſubiectum. Rex legitimus Chriſtus eſse perhibetur, qui cum in „
„ animabus regnet iuſtorum, parte Eccleſiæ principali, illas vt ſibi „
„ debitum occupat regnum. Rex alter diabolus ſcribitur, qui per „
„ peccatum, nominatim verò per Hæreſim, illas tyrannica poſſidet „
„ auctoritate. Licet autem tantò fiat hoc earum impendio, prout in noſtro patet cœ- „